

STUDIE ROZVOJE ČESKO-SASKÉHO PŘÍHRANIČÍ

Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
Ústav územního rozvoje

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

STAATSMINISTERIUM
DES INNERN

Freistaat
SACHSEN

STUDIE ROZVOJE ČESKO-SASKÉHO PŘÍHRANIČÍ

ZADAVATEL: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
Odbor územního plánování
Staroměstské náměstí 6, Praha 1

Saské státní ministerstvo vnitra
referát zemského rozvoje, geodézie a sportu
Wilhelm-Buck-Str. 2, Drážďany

ZPRACOVATEL: Ústav územního rozvoje, Jakubské nám. 3, Brno,
Leibnitzův ústav regionální geografie, Schongauerstr. 9, Lipsko

ve spolupráci s

Ústav pro ekonomický a regionální rozvoj, Max-Liebermann-Str. 4a, Lipsko
IREAS – Institut pro strukturální politiku, o. p. s., Mařákova 292/9, Praha

OBSAH

1. ÚVOD	5
1.1 Výchozí podmínky spolupráce v česko-saském příhraničí.....	5
1.2 Zadání, účastníci a podkladové dokumenty	5
1.3 Vymezení řešeného území	7
1.4 Plánovací systémy v České republice a ve Svobodném státě Sasko	8
2. SHRnutí VÝSLEDKŮ ANALÝZY	11
2.1 Sídla a struktura sídel	11
2.1.1 Sídlní struktura	11
2.1.2 Rozvojová území a území se specifickými problémy	12
2.2 Obyvatelstvo a demografický vývoj	15
2.2.1 Obyvatelstvo, hustota obyvatel	15
2.2.2 Věková struktura obyvatel	20
2.2.3 Projekce obyvatelstva.....	22
2.3 Hospodářství a cestovní ruch.....	23
2.3.1 Struktura hospodářství a trh práce	23
2.3.2 Cestovní ruch.....	29
2.4 Dopravní infrastruktura	31
2.4.1 Železnice	31
2.4.2 Pozemní komunikace.....	31
2.4.3 Vodní cesta a přístavy	33
2.4.4 Letecká doprava	33
2.4.5 Veřejná logistická centra.....	33
2.4.6 Veřejná osobní doprava.....	33
2.5 Technická infrastruktura.....	35
2.5.1 Zásobování energií.....	35
2.5.2 Zásobování vodou, odpadní vody a čištění odpadních vod	37
2.6 Životní prostředí, ochrana přírody a krajiny	39
2.6.1 Ochrana přírody a krajiny	39
2.6.2 Ochrana životního prostředí	40
2.7 Rozdělená města a obce	44
2.8 SWOT analýza.....	45
3. ROZVOJOVÁ STRATEGIE	52
3.1 Rozvojové cíle a akční oblasti	52
3.1.1 Obecné rozvojové cíle.....	52
3.1.2 Speciální rozvojové cíle a akční oblasti	53
4. VYSVĚTLENÍ POJMŮ	85

5. PŘÍLOHA: MAPY	90
Sídelní struktura – česko-saské příhraničí	90
Sídelní struktura – řešené území v ČR.....	91
Sídelní struktura – řešené území v Sasku	92
Oblasti cestovního ruchu a turistické oblasti – řešené území v ČR	93
Oblasti cestovního ruchu a turistické oblasti – řešené území v Sasku.....	94
Silniční síť, hraniční přechody – česko-saské příhraničí	95
Dopravní infrastruktura – řešené území v ČR.....	96
Dopravní infrastruktura – řešené území v Sasku	97
Elektrické vedení přenosové soustavy – česko-saské příhraničí	98
Elektrické zdroje – řešené území v ČR.....	99
Zásobování elektrickou energií – řešené území v Sasku	100
Zásobování plynem – česko-saské příhraničí	101
Ochrana přírody a krajiny – česko-saské příhraničí	102
Evropsky významné lokality a ptačí oblasti – česko-saské příhraničí.....	103
Ochrana zdrojů vody – řešené území v ČR	104
Ochrana pitné vody – řešené území v Sasku	105

1. ÚVOD

1.1 Výchozí podmínky spolupráce v česko-saském příhraničí

Spolupráce v oblasti územního rozvoje česko-saského příhraničí je ovlivňována rámcovým právním prostředím na spolkové a zemské úrovni v Německu a na státní úrovni v České republice.

Z dosavadního vývoje spolupráce na státní úrovni Spolková republika Německo a Česká republika lze uvést následující aktivity:

- česko-německá státní smlouva o dobrém sousedství a přátelské spolupráci (1992),
- seminář o česko-německém územním rozvoji, (Erfurt 23. 3. 2006),
- ustavující zasedání Česko-německé pracovní skupiny pro spolupráci v oblasti územního rozvoje (Berlín 18.-19. 4. 2006),
- zasedání Česko-německé pracovní skupiny pro spolupráci v oblasti územního rozvoje (Berlín 30.-31. 3. 2006 a Praha 6. 11. 2007).

Na úrovni zemí Svobodný stát Sasko a Česká republika lze uvést následující aktivity ovlivňující přeshraniční spolupráci v oblasti územního rozvoje:

- společné vládní prohlášení o partnerské spolupráci mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko (1992),
- založení Česko-saské pracovní skupiny pro přeshraniční spolupráci (1993),
- ustavující zasedání Česko-saské pracovní skupiny pro územní rozvoj (Drážďany 2005),
- zasedání Česko-saské pracovní skupiny pro územní rozvoj (Drážďany 2006, Praha 2006, Chemnitz 2008, Ústí nad Labem 2009, Radebeul 2010, Karlovy Vary 2011, St. Marienthal 2012),
- vzájemná stanoviska k plánovací dokumentaci na státní a regionální úrovni,
- odsouhlasení zpracování studie rozvoje česko-saského příhraničí (2008/2009).

V návaznosti na dosavadní aktivity v oblasti přeshraniční spolupráce při podpoře územního rozvoje česko-saského příhraničí bylo v roce 2009 zadáno vypracování studie rozvoje českého a od roku 2010 saského příhraničí.

Podkladem pro vypracování společné česko-saské studie byly podrobné národní analýzy za české a saské příhraničí. Následující text stručně shrnuje výsledky obou národních analýz a představuje doporučení vyplývající z těchto analýz.

1.2 Zadání, účastníci a podkladové dokumenty

Podle **zadání**, formulovaného zadavateli studie, měla být studie zaměřena na následující problémové okruhy:

- demografický vývoj v příhraničí (vývoj stavu a věkové struktury obyvatelstva apod.), jeho dopady v daném území,
- přizpůsobení systému zajištění životních podmínek (sociální a technické infrastruktury) demografickým změnám v příhraničí,
- situace v zásobování se zvláštním zřetelem na velkoplošné maloobchodní objekty v příhraničí,
- příroda i životní prostředí jako endogenní potenciál území, vytváření a rozvoj kulturní krajiny,
- revitalizace území ležících ladem (brownfields),
- kvantitativní a kvalitativní zlepšení příhraniční dopravní infrastruktury,
- využívání obnovitelných zdrojů se zohledněním aspektu ochrany klimatu před imisemi,
- rekreace a turistika jako příspěvek k posilování příhraničních regionů,
- rozdělená města.

Územní studie rozvoje česko-saského příhraničí vznikla ve vzájemné spolupráci zástupců české a saské strany v procesu průběžného odsouhlasování dílčích výstupů i případných odchylek od původního zadání mezi saským a českým partnerem. Například u problematiky situace v zásobování se zvláštním zřetelem na velkoplošné maloobchodní objekty v příhraničí bylo při analýze na české straně zjištěno, že záměry výstavby těchto zařízení nejsou sledovány a nelze je proto porovnávat se situací na saské straně. Proto byl tento okruh ze společné analýzy vypuštěn. Také u problematiky brownfields bylo zjištěno, že přístup saské a české strany je odlišný a stav byl sledován pouze v jednotlivých národních analýzách.

Nástin rozvojové strategie vyšel z nejdůležitějších závěrů analytické části a zpracovaných SWOT analýz a navrhuje důležité okruhy spolupráce, obsažené ve formulovaných obecných cílech a dále v 6 speciálních rozvojových cílech a akčních oblastech, včetně uvádění „dobrých příkladů z praxe“, které mohou být inspirací pro obce, které by měly cíle naplňovat konkrétními přeshraničními rozvojovými projekty.

Zadavatelé studie:

- Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky,
- Saské státní ministerstvo vnitra Drážďany za Svobodný stát Sasko.

Zpracovatelé studie:

- za českou stranu Ústav územního rozvoje, Brno,
- za saskou stranu Leibnitzův ústav pro regionální geografii, Lipsko, ve spolupráci s Ústavem pro ekonomický a regionální rozvoj, Lipsko, a IREAS, Institutem pro strukturální politiku, Praha.

Spolupráce při vypracování podkladů:

Příprava podkladů ke studii a projednání výsledků v **české části** řešeného území proběhlo za účasti Karlovarského, Ústeckého a Libereckého kraje a materiál byl poskytnut k připomínkám i obcím s rozšířenou působností v řešeném území.

Vypracování podkladů studie a projednání výsledků v **saské části** řešeného území proběhlo za účasti:

- regionálních plánovacích svazů regionů Chemnitz, Oberes Elbtal / Osterzgebirge, Oberlausitz-Niederschlesien,
- euroregionů Euregio Egrensis, Erzgebirge, Elbe-Labe, Neise-Nisa-Nysa,
- příhraničních okresů Vogtland, Erzgebirge, Mittelsachsen, Sächsische Schweiz-Osterzgebirge, Bautzen a Görlitz.

Vybrané aspekty byly navíc diskutovány s jednotlivými oborovými ministerstvy, svazy (např. průmyslové a obchodní komory, zemské turistické svazy, regionální management) a starosty příhraničního regionu.

PODKLADOVÉ DOKUMENTY

Pro vypracování studie byly použity následující pokladové dokumenty zásadního významu:

- evropské dokumenty, zvláště Evropské perspektivy územního rozvoje (1999), směrnice CEMAT (2000), Územní agenda EU 2007, Zelená kniha o územní soudržnosti (2008), Strategie EU 2020 (2010), Územní agenda 2020 (2011),
- programový dokument a prováděcí dokument k Cíli 3 – podpora přeshraniční spolupráce mezi Českou republikou a Svobodným státem Sasko 2007-2013,
- podklady připravené pracovními skupinami přeshraniční spolupráce.

Na **české straně** byly použity především dokumenty územního plánování, resortní koncepce a strategické dokumenty krajů:

- Politika územního rozvoje ČR 2008 (PÚR ČR 2008),
- zásady územního rozvoje a územně analytické podklady jednotlivých krajů,
- resortní koncepce na státní a krajské úrovni,

- programy rozvoje územních obvodů dotčených krajů.

Na **saské straně** byly kromě formálních dokumentů použity především neformální plánovací dokumenty a vědecké studie:

- Zemský plán rozvoje (LEP) 2003 a pozměněný návrh Zemského plánu rozvoje 2012¹ (návrh LEP 2012),
- regionální plány (Regionální plán Südwestsachsen, Regionální plán Chemnitz-Erzgebirge, Regionální plán Oberes Elbtal / Osterzgebirge, Regionální plán Oberlausitz-Niederschlesien),
- vědecké přeshraniční studie k česko-saskému územnímu rozvoji,
- regionální koncepty rozvoje česko-saských euroregionů.

1.3 Vymezení řešeného území

Hranice mezi Českou republikou a Saskem je dlouhá 453 km. Území řešené studií česko-saského příhraničí vychází z vymezení území v rámci Cíle 3 na podporu přeshraniční spolupráce 2007-2013 mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou.

Řešené území na **české straně** hranice zahrnuje území tří krajů:

- Karlovarský kraj,
- Ústecký kraj,
- Liberecký kraj.

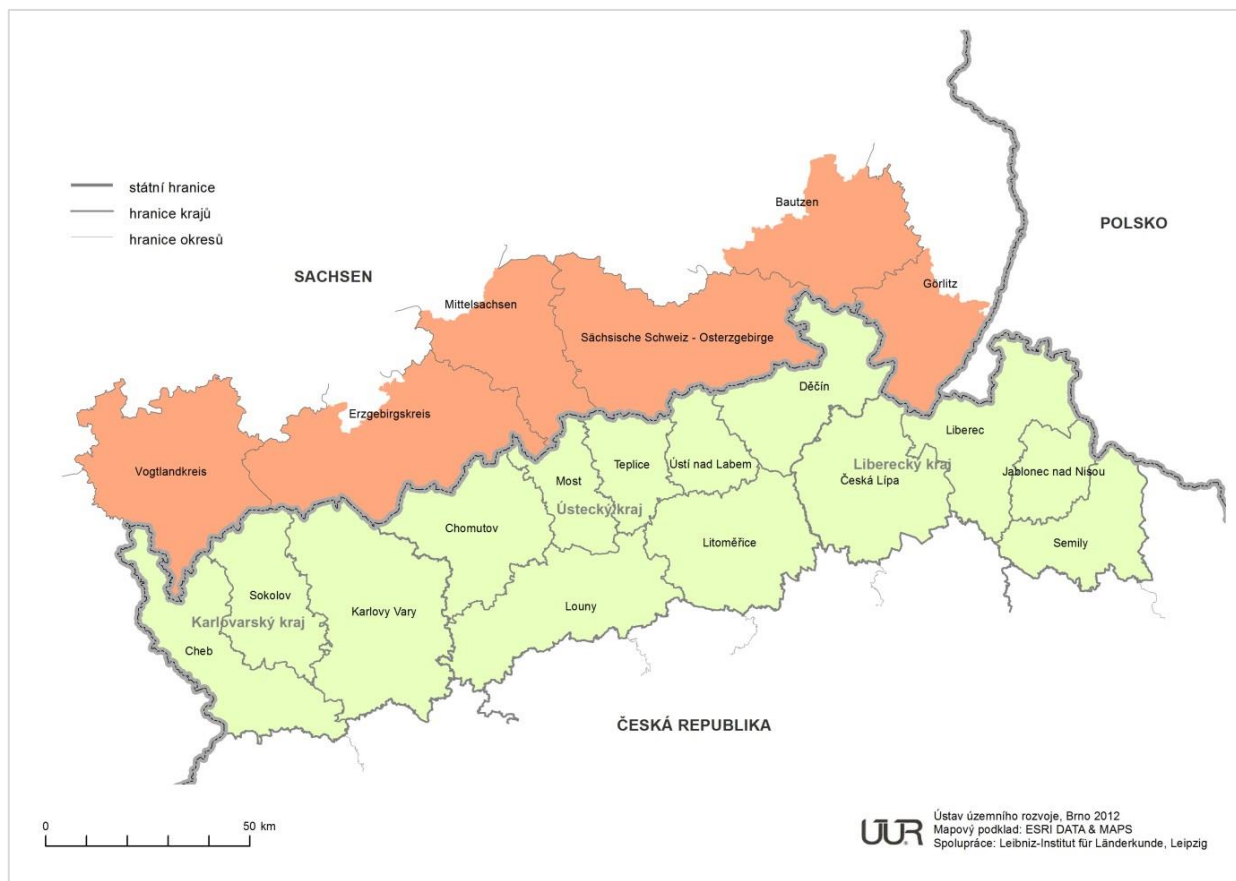
Řešené území na **saské straně** hranice vychází z administrativních hranic okresů platných do 30. 7. 2008. Zahrnuje dva příhraniční okresy a části čtyř dalších příhraničních okresů²:

- okres Vogtland (bývalý městský okres Plauen, bývalý okres Vogtland),
- okres Sächsische Schweiz / Osterzgebirge (bývalé okresy Schweiz, Weißeritzkreis),
- okres Erzgebirge (bývalé okresy Aue-Schwarzenberg, Annaberg, Mittlerer Erzgebirgskreis),
- okres Mittelsachsen (bývalý okres Freiberg),
- okres Bautzen (bývalý okres Bautzen),
- okres Görlitz (bývalý okres Löbau-Zittau).

¹ Základ tvoří „Pozměněný návrh pro veřejné připomínkování“ – stav 25. 9. 2012.

² Dne 1. srpna 2008 nabyla v Sasku právní moci správní reforma, která mimo jiné obsahovala nové uspořádání okresů.

Obr. 1 Vymezení řešeného území

1.4 Plánovací systémy v České republice a ve Svobodném státě Sasko

Potřeba přeshraniční koordinace mezi oběma plánovacími systémy je dána zejména rozdílnými správními strukturami. Na základě asymetrií, které z toho vyplývají, dochází při přeshraniční spolupráci k propojení více správních úrovní, což od zúčastněných aktérů vyžaduje připravenost ke kooperaci na několika úrovních správy. Z toho důvodu je nezbytná pravidelná vzájemná výměna informací o relevantních záměrech a rozvojových plánech, projektech a připravovaných legislativních změnách. V česko-saském projektu CROSS-DATA, řešeném do roku 2013 v rámci Cíle 3, byl na webové bázi vytvořen společný systém informací o území. Odsouhlasené a společně vytvořené podklady slouží:

- efektivnějšímu přeshraničnímu odsouhlasování v oblasti územního rozvoje,
- společnému rozvoji územního plánování v příhraničí.

Při přeshraniční koordinaci je třeba zohlednit existenci různých přístupů k plánování územního rozvoje ve Svobodném státu Sasko (a v Německu) a v České republice.

V **České republice** existují dvě samostatné disciplíny, které spolupracují a doplňují se:

- územní plánování, které ovlivňuje budoucí rozmístění jednotlivých činností v území,
- regionální politika, která ovlivňuje rozmístění socioekonomických zdrojů a aktivit mezi regiony tak, aby omezila nerovnoměrný rozvoj.

Ve Svobodném státu **Sasko** existuje prostorové plánování jako systém integrující sociální, ekonomické, infrastrukturní a environmentální plánování s plánováním územním.

Plánovací systém ČR (územní plánování)

Politicko-správní úroveň	Úrovně plánování	Právní základy	Plánovací nástroje	Základní obsah
Stát	Plánování na úrovni státu	Stavební zákon	Politika územního rozvoje	Stanovení republikových priorit územního plánování; vymezení rozvojových oblastí, os a specifických oblastí; vymezení ploch a koridorů dopravní a technické infrastruktury mezinárodního nebo republikového významu; stanovení kritérií a podmínek pro rozhodování v území pro vymezené oblasti, plochy a koridory
Kraje	Územní plánování na krajské úrovni (regionální úroveň plánování)	Stavební zákon	Zásady územního rozvoje	Stanovení základních požadavků na účelné a hospodárné uspořádání území; vymezení ploch a koridorů nadmístního významu technické a dopravní infrastruktury; vymezení nadmístních rozvojových oblastí a os a nadmístních specifických oblastí
			Územně analytické podklady (pro území kraje)	Zjištění a vyhodnocení stavu a vývoje území; potenciály / hodnoty území;
Správní obvody obcí s rozšířenou působností („úřad územního plánování“)	Územní plánování na obecní úrovni	Stavební zákon	Územně analytické podklady (pro správní obvod obce s rozšířenou působností)	limity a omezení; SWOT analýza; záměry rozvoje území včetně problémů k řešení
Obce	Územní plánování a regulační plánování obce	Stavební zákon	Územní plán	Koncepce územního rozvoje a funkční využití ploch; vymezení zastavitelného území obce
			Regulační plán	Podmínky pro vymezení a využití jednotlivých pozemků

Plánovací systém ČR (regionální politika)

Politicko-správní úroveň	Úrovně plánování	Právní základy	Plánovací nástroje	Základní obsah
Stát	Plánování na úrovni státu	Zákon o podpoře regionálního rozvoje	Strategie regionálního rozvoje	Analýza stavu regionálního rozvoje, strategické cíle regionálního rozvoje ČR, vymezení státem podporovaných regionů
			Státní program regionálního rozvoje	Zaměření podpory regionálního rozvoje pro jeden nebo více podporovaných regionů
Kraje	Plánování na krajské úrovni	Zákon o podpoře regionálního rozvoje	Program rozvoje územního obvodu kraje	Analýza hospodářského a sociálního rozvoje kraje, vymezení regionů v kraji vyžadujících podporu, cíle, priority a úkoly ekonomického a sociálního rozvoje kraje
		---	Strategie rozvoje kraje	Vyhotovení dokumentu je dobrovolné
Obce	Místní rozvoj	---	Rozvojový dokument obce	Obsah dokumentu by měl respektovat členění do základních kapitol strategických dokumentů; není však striktně dán

Plánovací systém SRN / Svobodného státu Sasko

Politicko-správní úroveň	Úrovně plánování	Právní základy	Plánovací nástroje	Základní obsah
Spolek	Prostorové uspořádání	Zákon o prostorovém uspořádání (ROG) Nařízení o prostorovém uspořádání (RoV) Stavební zákoník (BauGB) Nařízení o způsobu stavebního využití (BauNVO)	Plán prostorového uspořádání Spolku Koncepce stanovištních podmínek přesahujících hranice spolkové země Plán prostorového uspořádání ekonomické zóny	Cíle a zásady prostorového uspořádání Vzory a strategie územního rozvoje v Německu
Spolkové země	Prostorové uspořádání v zemích (zemské plánování)	ROG a zákony zemí o územním plánování	Plán prostorového uspořádání spolkové země (např. Plán rozvoje Sasko)	Cíle a zásady prostorového uspořádání v zemích / regionech
	Regionální plánování		Regionální plán 1 : 100 000	
Obce	Regulační plánování	Plánovací svrchovanost obce podle § 28 písm. GG stavebního zákoníku (BauGB)	Plán využití ploch (zpravidla 1 : 10 000)	Znázornění způsobu využití půdy pro celé území obce
			Zastavovací plán (zpravidla 1 : 1 000 / 1 : 500)	Ustanovení o urbanistickém uspořádání a rozvoji jednotlivých částí území obce

2. SHRNUÍ VÝSLEDKŮ ANALÝZY

2.1 Sídla a struktura sídel

2.1.1 Sídlní struktura

V řešeném území se nachází 918 obcí s celkovým počtem 2 775 799 obyvatel (stav k 31. 12. 2010). Z toho na české straně 701 obcí s celkem 1 583 431 obyvateli a na saské straně je 217 obcí s celkem 1 192 368 obyvateli.

Existují značné rozdíly ve velikostní struktuře obcí na saské a české straně. V saské části řešeného území jsou nejvíce zastoupeny obce velikostní struktury 2 000 až 4 999 obyvatel (164 obcí, tj. 47,9 % z celkového počtu obcí). V české části řešeného území převažují malé obce do 2 000 obyvatel (588 obcí, tj. 83,9 % z celkového počtu obcí).

Tab. 1 Velikostní struktura obcí podle okresů k 31. 12. 2010

Okres / město bez okresu ³	Počet obcí celkem	v tom s počtem obyvatel				
		do 2 000	2 000 – 4 999	5 000 – 9 999	10 000 – 49 999	50 000 a více
Cheb	40	31	5	1	3	-
Karlovy Vary	54	46	5	1	1	1
Sokolov	38	28	5	3	2	-
Děčín	52	40	6	3	2	1
Chomutov	44	39	1	-	3	1
Litoměřice	105	96	5	2	2	-
Louny	70	64	2	2	2	-
Most	26	20	4	-	1	1
Teplice	34	24	5	2	2	1
Ústí nad Labem	23	17	5	-	-	1
Česká Lípa	57	48	5	2	2	-
Jablonec nad Nisou	34	27	4	2	1	-
Liberec	59	48	7	3	-	1
Semily	65	60	1	3	1	-
Česká část celkem	701	588	60	24	22	7
	100 %	83,9 %	8,6 %	3,4 %	3,1 %	1,0 %
Bývalý městský okres Plauen	1	-	-	-	-	1
Bývalý okres Vogtland	41	15	15	8	3	-
Bývalý okres Annaberg	17	1	12	3	1	-
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	16	-	6	7	3	-
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	20	4	12	2	2	-
Bývalý okres Freiberg	25	4	14	5	2	-
Bývalý okres Weißeritz	15	3	5	3	4	-
Bývalý okres Sächsische Schweiz	25	7	11	4	3	-
Bývalý okres Bautzen	28	4	17	5	2	-
Bývalý okres Löbau-Zittau	29	11	12	3	3	-
Saská část celkem	217	49	104	40	23	1
	100 %	22,6 %	47,9 %	18,4 %	10,6 %	0,5 %
PŘÍHRANIČÍ CELKEM	918	637	164	64	45	8
	100 %	69,4 %	17,8 %	7,0 %	4,9 %	0,9 %

Zdroj: Malý lexikon obcí ČR 2011. Praha: Český statistický úřad, 2011, výpočty ÚÚR; Statistický zemský úřad Sasko

³ Statistické údaje týkající se okresů v Sasku se většinou vztahují k dosavadním starým okresům (stav k 1. 1. 2008). V několika málo případech nebylo možno zjistit žádné údaje. V těchto případech jsou uvedeny údaje platné pro nové okresy, jejichž území přesahuje řešené území Sasko, výpočty IfL.

2.1.2 Rozvojová území a území se specifickými problémy

Česká část řešeného území

Na české straně řešeného území vymezuje rozvojové oblasti a osy celostátního a mezinárodního významu PÚR ČR 2008.

Rozvojové oblasti (OB) zahrnují obce, ovlivněné rozvojovou dynamikou hlavního centra (krajského města) při případném spolupůsobení vedlejších center. V řešeném území se nacházejí následující rozvojové oblasti:

- OB6 Rozvojová oblast Ústí nad Labem – je vymezena obvodem obcí s rozšířenou působností (ORP) Ústí nad Labem a Teplice (bez obcí v jihovýchodní části),
- OB7 Rozvojová oblast Liberec – je vymezena ORP Jablonec nad Nisou, Liberec (bez obcí v západní části), Tanvald (bez obcí v severní části) a Železný Brod (jen obce v severní části),
- OB12 Rozvojová oblast Karlovy Vary – je vymezena ORP Karlovy Vary (bez obcí v jižní části a bez vojenského újezdu Hradiště), Ostrov (bez obcí v severní části) a Sokolov (jen obce ve východní části).

Rozvojové osy (OS) zahrnují obce, v nichž existují, nebo lze reálně očekávat zvýšené požadavky na změny v území, vyvolané dopravní vazbou na existující, nebo připravované kapacitní silnice při spolupůsobení rozvojové dynamiky příslušných center s výjimkou obcí, které jsou již součástí rozvojových oblastí. V řešeném území se nacházejí následující rozvojové osy:

- OS2 Rozvojová osa Praha – Ústí nad Labem – hranice ČR,
- OS3 Rozvojová osa Praha – Liberec – hranice ČR (Německo, Polsko),
- OS7 Rozvojová osa Ústí nad Labem – Chomutov – Karlovy Vary – Cheb – hranice ČR.

Kraje v zásadách územního rozvoje dle potřeby upřesňují vymezení rozvojových oblastí a rozvojových os v rozlišení podle území jednotlivých obcí, při respektování důvodů vymezení jednotlivých rozvojových oblastí a rozvojových os.

PÚR ČR 2008 dále vymezuje **specifické oblasti** (SOB). Specifické oblasti jsou vymezovány v územích, ve kterých se v porovnání s ostatním územím ČR dlouhodobě projevují problémy z hlediska udržitelného rozvoje území, tj. problémy se zajištěním vyváženého vztahu příznivého životního prostředí, hospodářského rozvoje a soudržnosti společenství obyvatel území. Z hlediska česko-saského příhraničí se jedná o následující území:

- SOB5 Mostecko,
- SOB6 Krušné hory.

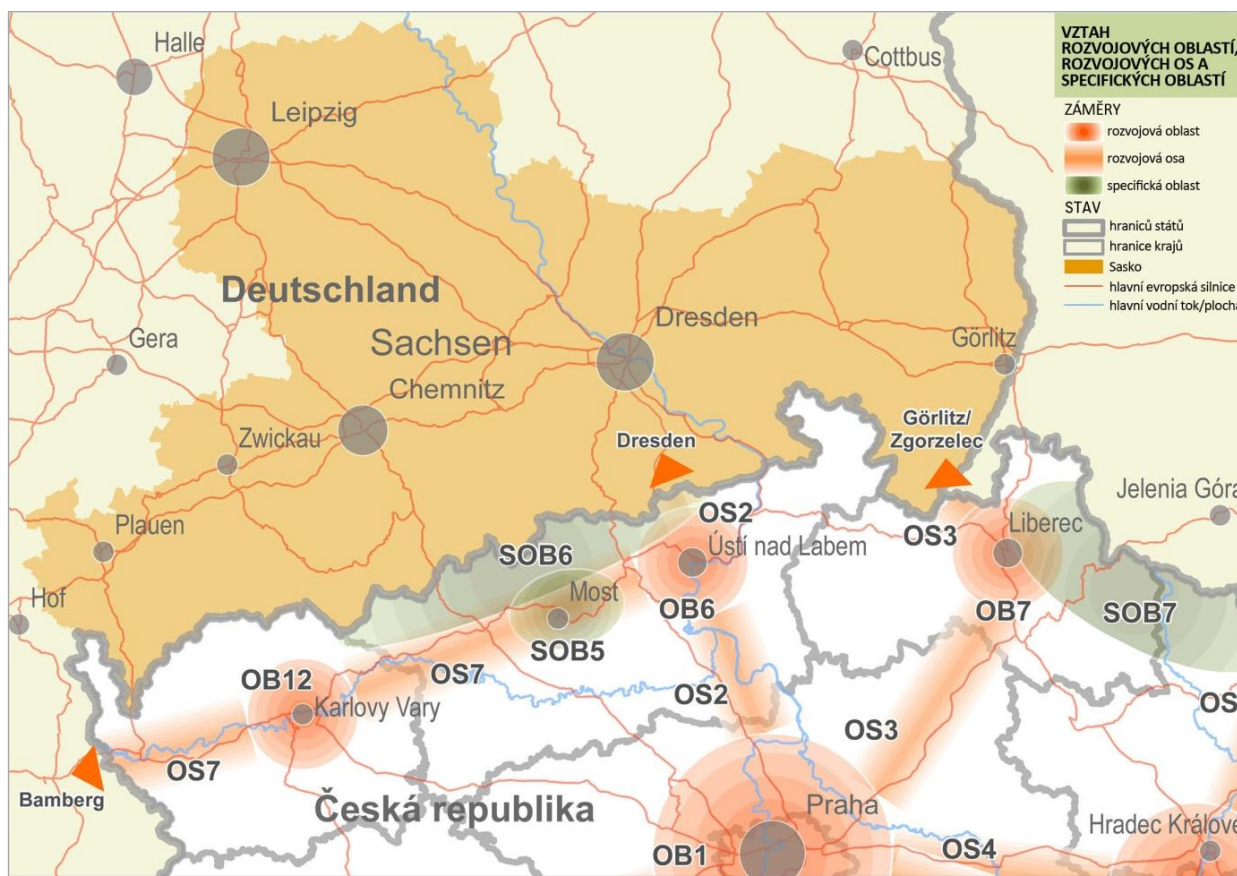
Důvody vymezení SOB5 Mostecko:

- a) Potřeba napravit strukturální postižení ekonomiky a vážné ekonomické a sociální problémy, způsobené v minulosti.
- b) Potřeba omezit či odstranit značné sociální a ekonomické problémy a dále environmentální problémy spojené převážně s těžbou uhlí, energetickou výrobou a těžkým průmyslem.
- c) Potřeba rekultivace a vhodné formy revitalizace území postižených imisemi energetických a průmyslových zařízení, včetně nutnosti pokračování další péče a obnovy imisemi silně poškozených lesních porostů Krušných hor.
- d) Potřeba řešit problematiku využívání významných zdrojů energetických nerostných surovin, které se v území nacházejí v souladu s respektováním mezí únosnosti území – tj. snahy o dosahování vyváženosti tří pilířů udržitelného rozvoje území.

Důvody vymezení SOB6 Krušné hory⁴:

- Potřeba rozvíjet a využívat s ohledem na udržitelný rozvoj území vysoký rekreační potenciál jediného horského území v ČR bez velkoplošné ochrany přírody a krajiny, které plní rekreační funkci nejen v rámci ČR, ale i pro Sasko. Území je významné rovněž z hlediska přírodních hodnot, zejména se jedná o ptačí oblast Novodomského rašeliniště – Kovářská a Východní Krušné hory a několik národních přírodních rezervací a evropsky významných lokalit.
- Potřeba omezení stále přetrvávající relativně zvýšené míry znečištění životního prostředí (půda, voda, ovzduší) v důsledku vlivů průmyslové a energetické výroby. Potřeba pokračování nápravy následků krizového stavu lesních porostů ve 2. polovině 20. století, zejména dokončení obnovy lesních porostů včetně předpokládané nutné obnovy velké části provizorní lesní výsadby ze 70. a 80. let 20. století.
- Potřeba omezit či odstranit sociální a ekonomické následky strukturálního postižení hospodářství řídce osídleného a málo zalidněného území, které bylo způsobeno zejména dlouhodobým pro území nepříznivým historickým vývojem. Zejména jde o nedostatek místních pracovních příležitostí, vysokou nezaměstnanost a stárnutí a fluktuaci obyvatelstva. Vzhledem k charakteru oblasti je potřeba podpořit především rozvoj zařízení a služeb pro rekreaci a cestovní ruch a lesnictví a zemědělství.
- Potřeba zlepšení špatné dopravní dostupnosti území jak z okolí – zejména přeshraničních dopravních vazeb, tak i uvnitř oblasti. Potřeba zlepšení nedostatečné vybavenosti technickou infrastrukturou. Potřeba územní regulace hrozící nekoordinované výstavby větrných elektráren.

Obr. 2 Vztah rozvojových oblastí, rozvojových os a specifických oblastí – Česká republika

Zdroj: Politika územního rozvoje České republiky 2008. Brno: Ústav územního rozvoje, 2009

⁴ Karlovarský kraj navrhuje rozšíření této SOB i na západní část Krušných hor.

Saská část řešeného území

V Zemském plánu rozvoje Saska 2003 (LEP) byl zaveden třístupňový model střediskových obcí, tento model byl potvrzen v návrhu LEP 2012⁵. Nadřazená a střední střediska vymezuje LEP a základní střediska podchycují regionální plány.

V příhraničí se nacházejí následující **nadřazená a střední střediska**:

- nadřazené středisko Plauen a Bautzen jako část Městského svazu nadřazených středisek Bautzen – Görlitz - Hoyerswerda,
- střední střediska:
 - Oelsnitz,
 - Reichenberg im Vogtland,
 - Svaz středních středisek Göltzschtal (Auerbach – Ellefeld – Falkenstein – Rodewisch),
 - Svaz středních středisek Silberberg (Aue-Lauter – Bernsbach – Löbnitz – Schlema – Schneeber – Schwarzenberg),
 - Annaberg – Buchholz,
 - Marienberg,
 - Freiberg,
 - Dippoldiswalde,
 - Freital,
 - Pirna,
 - Löbau,
 - Zittau.

Základní kostru pro žádoucí územní rozvoj Saska tvoří nadregionální osy propojující střediska. Pro příhraničí jsou důležité následující **nadregionální spojovací a rozvojové osy**, vymezené návrhem LEP 2012:

- nadřazená střediska Plauen – Oelsnitz – Plzeň / Pilsen,
- nadřazená střediska Zwickau – Svaz středních středisek „Silberberg“ – Karlovy Vary / Karlsbad – Plzeň / Pilsen,
- nadřazená střediska Chemnitz – Svaz základních středisek Ehrenfriedersdorf – Thum – Geyer – střední střediska Annaberg-Buchholz – Oberwiesenthal – Karlovy Vary / Karlsbad – Plzeň / Pilsen,
- nadřazené středisko Chemnitz – základní středisko Zschopau – střední středisko Marienberg – Chomutov / Komotau – Praha / Prag,
- nadřazené středisko Dresden – Praha / Prag (spolková dálnice A17, spolková silnice B170, železniční spoj / vysokorychlostní trať Berlin – Dresden – Prag – Budapest),
- Bautzen (část svazu nadřazených středisek) – střední střediska Löbau – Zittau – Liberec / Reichenberg – Praha / Prag,
- Görlitz – Zittau – Liberec.

Síť nadregionálních os je v regionálních plánech doplněna o regionální spojovací a rozvojové osy.

Návrh LEP 2012 dále vymezuje **území vyžadující zvláštní pozornost**. Jedná se o území se zvláštními sanačními, rozvojovými a podpůrnými úkoly, které potřebují zvláštní podporu kvůli své poloze nebo starým ekologickým zátěžím vzniklým v důsledku hornické činnosti. V řešeném území se jedná se o následující lokality:

- oblasti v blízkosti státní hranice s Polskem a Českou republikou,
- krajiny po důlní těžbě hnědého uhlí a krajiny po již ukončené těžbě.

⁵ Od dalšího rozlišení na střední centra a střední doplňková centra bylo v návrhu LEP 2012 upuštěno.

2.2 Obyvatelstvo a demografický vývoj

2.2.1 Obyvatelstvo, hustota obyvatel

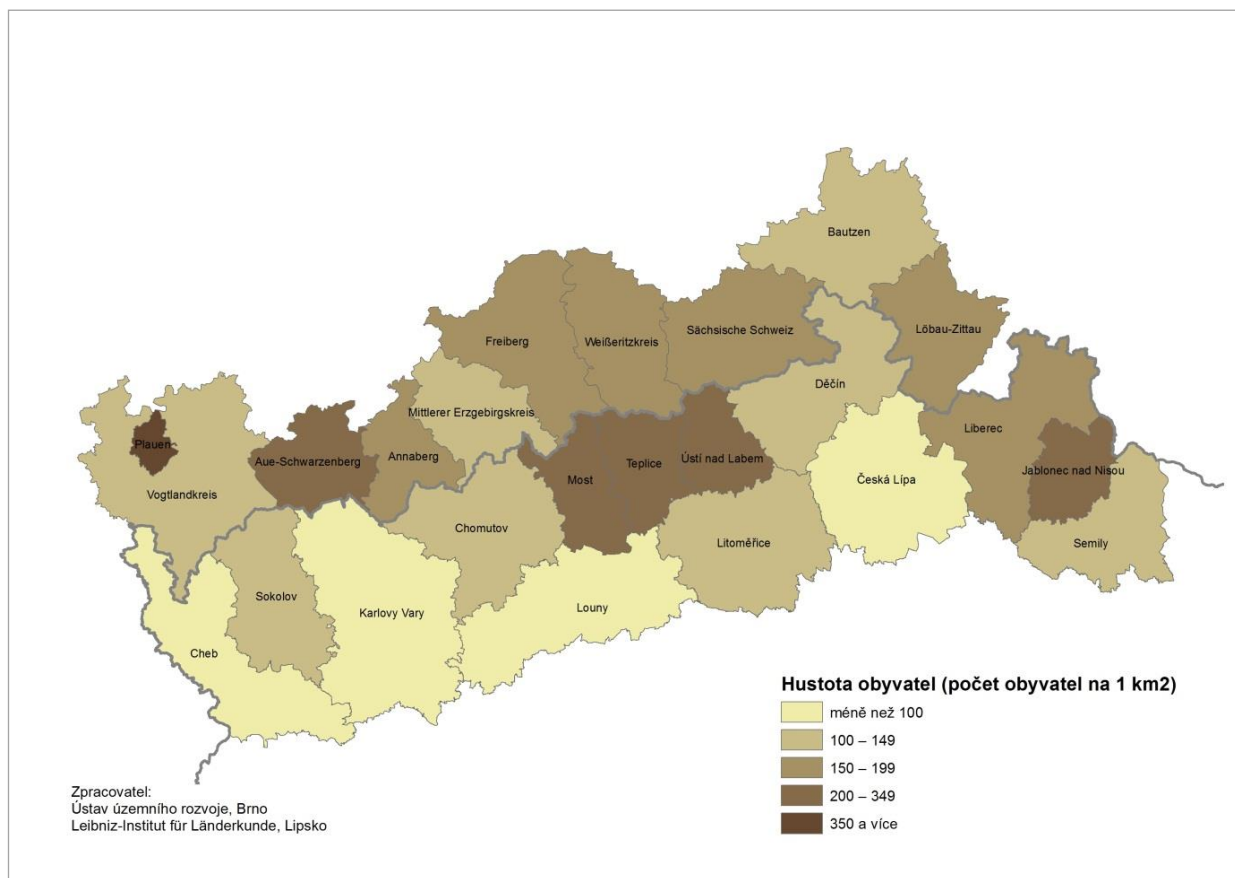
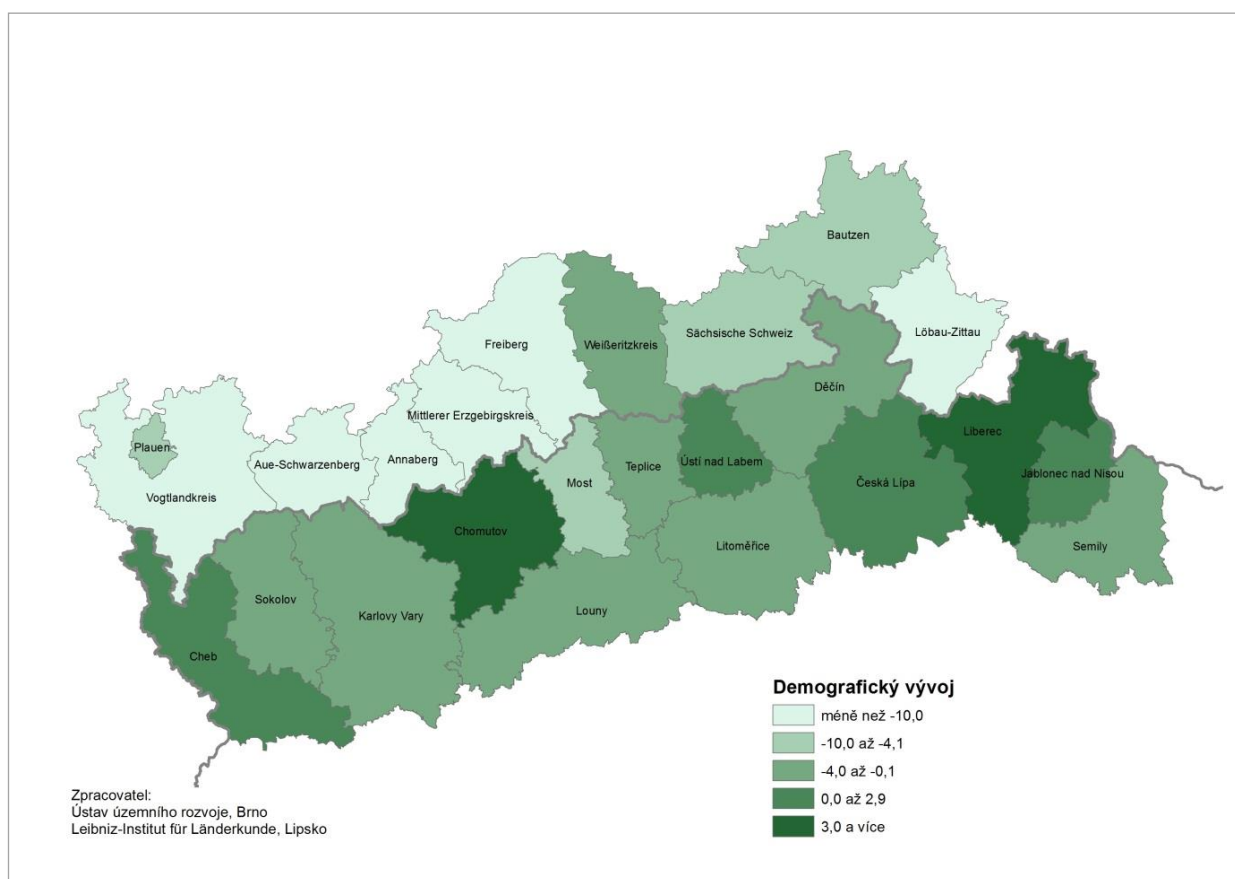
Ve sledovaném česko-saském příhraničí žije cca 2,78 milionů obyvatel. Podíl mužů a žen je vyvážený, zhruba 50 % obyvatel tvoří muži a 50 % ženy. Průměrná hustota obyvatel celého česko-saského příhraničí činí 146 obyv./km², což je nad průměrem Evropské unie (EU-25 – 117 obyv./km²). V saské části řešeného území je vyšší hustota zalidnění (166 obyv./km²) než v české části (134 obyv./km²).

V české části řešeného území v období let 2006 až 2010 počet obyvatel mírně vzrostl, a to o 1,6 %. Naopak saská část řešeného území se vyznačuje trvalým úbytkem obyvatelstva, který je způsoben nejen migrací, ale v narůstající míře také přirozeným vývojem obyvatelstva – v letech 2006 až 2010 poklesl počet obyvatel v saském příhraničí o 4,5 %.

Tab. 2 Hustota obyvatelstva a vývoj obyvatelstva v období 2006 až 2010

Okres	Hustota obyvatelstva 2010	Počet obyvatel		Vývoj 2006 až 2010 (v %)
		31. 12. 2006	31. 12. 2010	
Cheb	91	90 692	95 321	5,1
Karlovy Vary	79	120 797	119 289	-1,2
Sokolov	123	93 113	92 834	-0,3
Děčín	149	134 576	135 238	0,5
Chomutov	136	125 040	127 218	1,7
Litoměřice	114	113 443	117 941	4,0
Louny	78	86 134	87 220	1,3
Most	250	116 832	116 797	0,0
Teplice	277	127 980	129 932	1,5
Ústí nad Labem	301	119 260	121 699	2,0
Česká Lípa	97	106 256	104 278	-1,9
Jablonec nad Nisou	225	88 783	90 569	2,0
Liberec	172	161 161	170 410	5,7
Semily	107	74 574	74 685	0,1
Česká část celkem	134	1 558 641	1 583 431	1,6
Bývalý městský okres Plauen	647	68 430	66 098	-3,4
Bývalý okres Vogtland	136	188 568	178 304	-5,4
Bývalý okres Annaberg	179	82 383	78 577	-4,6
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	232	129 246	122 391	-5,3
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	140	88 030	83 133	-5,6
Bývalý okres Freiberg	150	143 343	137 272	-4,2
Bývalý okres Weißeritz	155	121 239	119 034	-1,8
Bývalý okres Sächsische Schweiz	150	138 486	133 274	-3,8
Bývalý okres Bautzen	148	147 994	141 804	-4,2
Bývalý okres Löbau-Zittau	190	140 982	132 481	-6,0
Saská část celkem	166	1 248 701	1 192 368	-4,5
PŘÍHRANIČÍ CELKEM	146	2 807 342	2 775 799	-1,1

Zdroj: Český statistický úřad: Veřejná databáze, výpočty ÚÚR; Statistický zemský úřad Sasko, výpočty IfL (na základě struktury okresů k 1. 1. 2008)

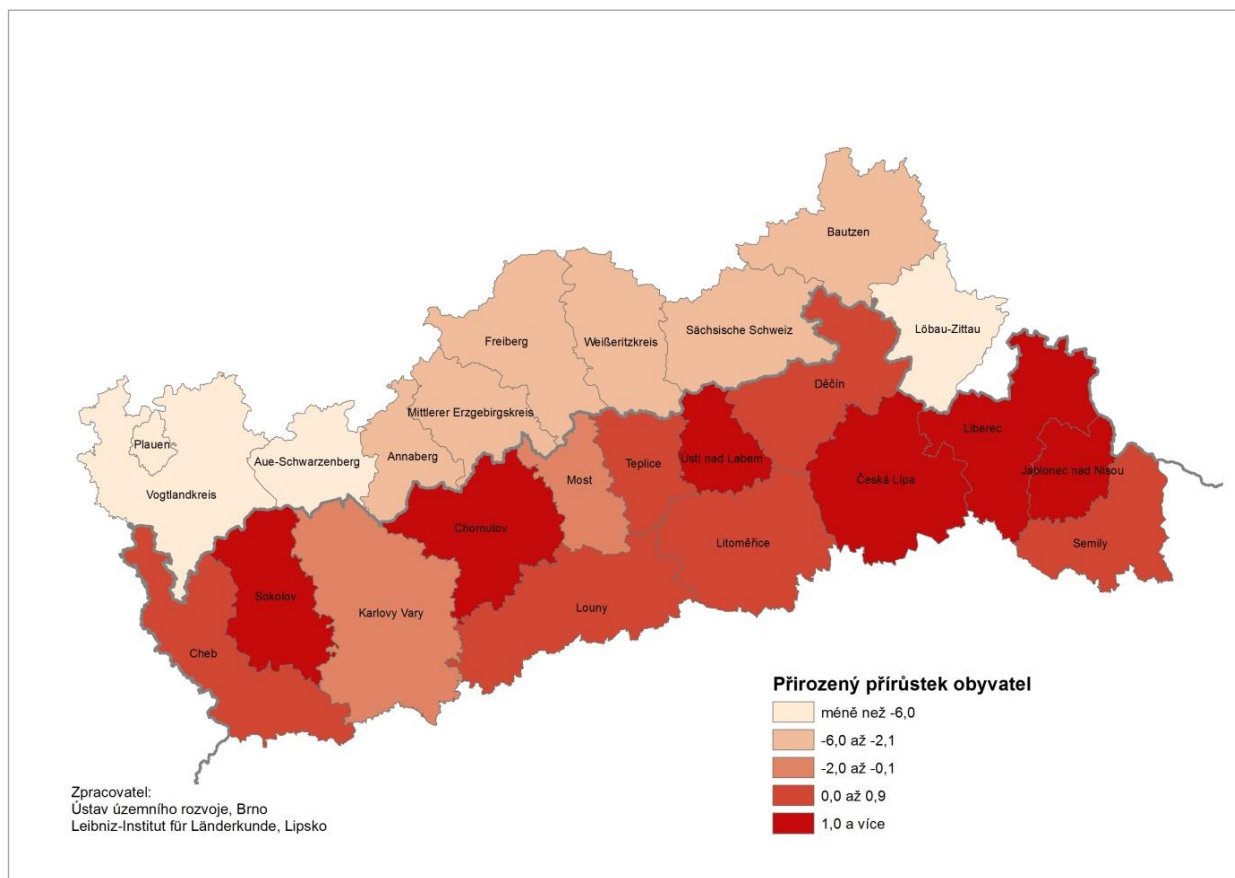
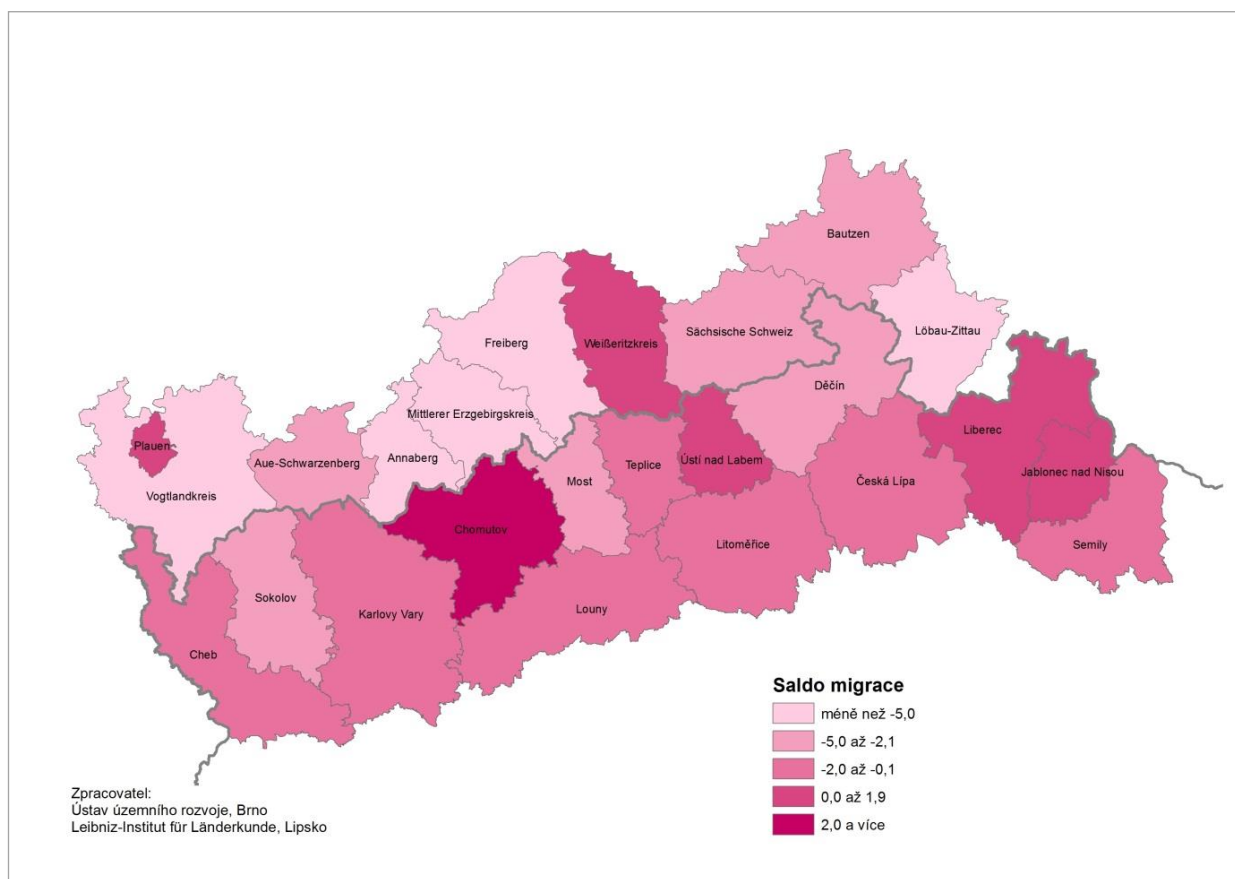
Obr. 3 Hustota obyvatel v roce 2010**Obr. 4 Vývoj počtu obyvatel v období 2006 až 2010**

V české části řešeného území je situace z hlediska přírůstku obyvatel příznivější, celkem pět okresů vykázalo v roce 2010 kladný celkový přírůstek obyvatel. Oproti situaci v roce 2006 se však hodnoty přírůstku obyvatel ve většině českých okresů zhoršily. Ve všech okresech saské části řešeného území dosahoval celkový přírůstek obyvatel v roce 2010 negativních hodnot, i když situace se ve většině okresů oproti roku 2006 zlepšila, především v důsledku nižšího počtu vystěhovalých.

Tab. 3 Demografický vývoj – srovnání roku 2006 až 2010

Okres	2006			2010		
	Přírůstek obyvatel přirozený	Přírůstek obyvatel stěhováním	Přírůstek obyvatel celkem	Přírůstek obyvatel přirozený	Přírůstek obyvatel stěhováním	Přírůstek obyvatel celkem
Cheb	1,3	5,4	6,7	0,9	-0,7	0,2
Karlovy Vary	-0,1	-0,1	-0,2	-0,1	-1,1	-1,2
Sokolov	1,3	-4,1	-2,9	1,6	-2,3	-0,7
Děčín	-0,2	3,8	3,6	0,4	-4,1	-3,7
Chomutov	0,9	-2,5	-1,5	1,3	4,8	6,2
Litoměřice	-0,4	-11,9	-12,3	0,3	-1,2	-0,8
Louny	0,2	2,1	2,3	0,2	-0,7	-0,5
Most	-0,2	0,1	-0,0	-0,4	-3,6	-4,1
Teplice	-0,3	3,3	3,0	0,1	-0,5	-0,4
Ústí nad Labem	1,8	3,4	5,3	1,0	1,0	2,0
Česká Lípa	1,4	-2,7	-1,3	2,1	-0,8	1,3
Jablonec nad Nisou	0,2	4,3	4,5	1,8	0,1	2,0
Liberec	1,1	8,1	9,1	2,9	0,8	3,6
Semily	-0,2	-0,1	-0,3	0,0	-0,2	-0,2
Bývalý městský okres Plauen	-5,0	-1,2	-6,2	-6,6	1,8	-4,8
Bývalý okres Vogtland	-6,9	-5,8	-12,7	-7,3	-6,6	-13,9
Bývalý okres Annaberg	-4,4	-6,3	-10,7	-4,3	-6,1	-10,4
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	-5,4	-8,4	-13,8	-6,8	-4,6	-11,4
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	-3,9	-11,9	-15,8	-4,8	-8,2	-13,0
Bývalý okres Freiberg	-3,6	-7,7	-11,3	-4,9	-6,4	-11,3
Bývalý okres Weißeritz	-2,7	-3,9	-6,6	-3,0	0,3	-2,6
Bývalý okres Sächsische Schweiz	-4,6	-6,7	-11,3	-5,5	-3,2	-8,7
Bývalý okres Bautzen	-3,2	-10,3	-13,5	-4,6	-4,5	-9,1
Bývalý okres Löbau-Zittau	-6,3	-10,6	-16,9	-7,9	-8,4	-16,3

Zdroj: Český statistický úřad: Veřejná databáze; Statistický zemský úřad Saska, výpočty IfL (na základě struktury okresů k 1. 1. 2008)

Obr. 5 Přirozený přírůstek obyvatel v roce 2010**Obr. 6 Saldo migrace v roce 2010**

Migrace v příhraničí

Vstupem ČR do EU v roce 2004, do Schengenského prostoru v roce 2008 i díky volnému pohybu pracovních sil od roku 2011 byly v česko-saském příhraničí vytvořeny podmínky pro ještě užší srůstání, to zahrnuje potenciál pro zvyšování vzájemného propojení při dojíždce do zaměstnání i pro odpovídající volbu bydliště. V česko-saském příhraničí byla navíc na základě dopravního zpřístupnění prokázána dobrá dostupnost ve srovnání s ostatními příhraničními oblastmi.

Analýza stěhování přes hranice v česko-saském příhraničí sice ukazuje mírně stoupající tendenci, přistěhovalectví do Saska však stouplo pouze nevýznamně a vystěhovalectví zůstalo na téměř stejné úrovni.

Stěhování z Česka i do Česka je výrazně formováno studenty nebo Čechy, kteří se v Sasku na omezenou dobu usadili. Tomu odpovídají i hlavní cíle stěhování, jsou to města s vysokými školami Freiberg a Zittau (TU Bergakademie Freiberg, Hochschule Zittau/Görlitz, Internationales Hochschulinstitut Zittau) a okres Weißeritz s německo-českým gymnáziem v Pirně. Kromě toho může populační přírůstky vykazat několik rekreačních destinací. Na české straně lze také sledovat jen nepatrné stěhování ze Saska.

Přes širokou nabídku bytů nebyl na saské straně zaznamenán silnější příliv obyvatel z Česka, který by byl srovnatelný s trendem v některých oblastech na polských hranicích.

2.2.2 Věková struktura obyvatel

Věková struktura obyvatel v české části řešeného území je příznivější než v Sasku, ale postupně se zhoršuje. Podíl obyvatel v produktivním věku k 31. 12. 2010 představoval 70,6 %. Poměrně příznivých hodnot dosahuje také index stárí⁶, ale jeho hodnoty se v posledních letech výrazně zhoršily, a to z výše 85,6 v roce 2006 na 94,1 v roce 2010.

V saské části řešeného území vede dlouhodobý negativní vývoj obyvatelstva k deformacím ve věkové struktuře. Podíl obyvatel v produktivním věku k 31. 12. 2010 představoval 62,8 % a byl nižší než podíl obyvatel v produktivním věku v celém Sasku (64,1 %). Velmi vysokých hodnot dosahoval v roce 2010 index stárí, i když se hodnoty tohoto ukazatele ve srovnání s rokem 2006 zlepšily, a to z 228,5 v roce 2006 na 223,3 v roce 2010.

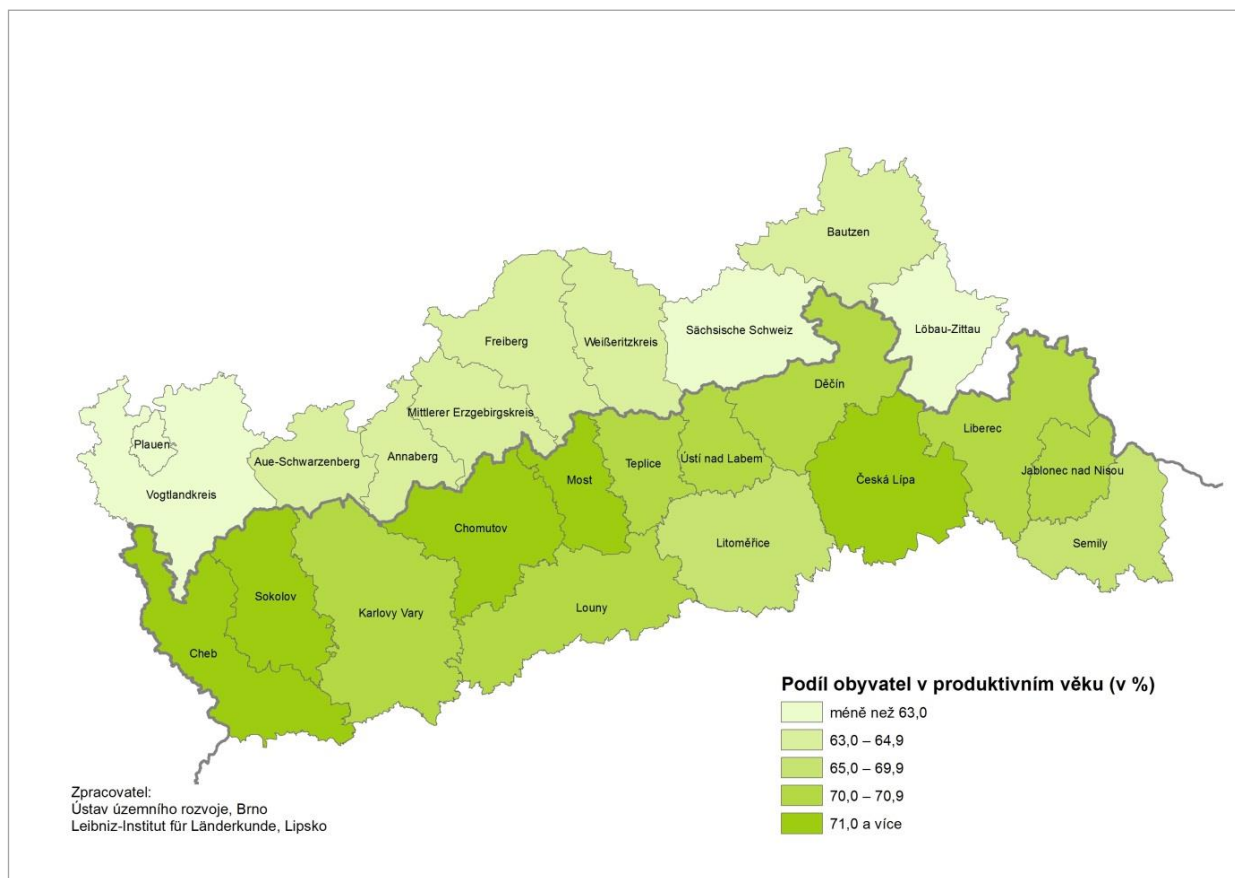
Tab. 4 Vývoj věkové struktury obyvatel 2006 až 2010

Okres	0 – 14 let		15 – 64 let		65 a více let		Index stárí	
	2006	2010	2006	2010	2006	2010	2006	2010
Cheb	13 464	14 366	65 739	67 815	11 489	13 140	85,3	91,5
Karlovy Vary	17 092	16 574	86 295	84 094	17 410	18 621	101,9	112,4
Sokolov	14 758	14 176	67 189	66 158	11 166	12 500	75,7	88,2
Děčín	21 005	21 011	96 452	95 162	17 119	19 065	81,5	90,7
Chomutov	19 407	19 363	91 243	91 809	14 390	16 046	74,1	82,9
Litoměřice	17 185	17 799	80 026	82 166	16 232	17 976	94,5	101,0
Louny	13 291	13 441	61 488	61 594	11 355	12 185	85,4	90,7
Most	17 946	17 482	84 247	83 135	14 639	16 180	81,6	92,6
Teplice	19 904	19 988	91 441	91 494	16 635	18 450	83,6	92,3
Ústí nad Labem	18 666	19 128	85 272	85 483	15 322	17 088	82,1	89,3
Česká Lípa	16 894	16 491	77 384	74 803	11 978	12 984	70,9	78,7
Jablonec nad Nisou	12 900	13 289	63 754	63 448	12 129	13 832	94,0	104,1
Liberec	23 887	25 805	115 479	119 708	21 795	24 897	91,2	96,5
Semily	10 926	10 762	52 055	51 244	11 593	12 679	106,1	117,8
Česká část celkem	237 325	239 675	1 118 064	1 118 113	203 252	225 643	85,6	94,1
	15,2 %	15,1 %	71,7 %	70,6 %	13,0 %	14,3 %		
Bývalý městský okres Plauen	6 885	7 206	44 841	41 334	16 704	17 558	242,6	243,7
Bývalý okres Vogtland	18 472	18 867	122 984	111 527	47 112	47 910	255,0	253,9
Bývalý okres Annaberg	8 969	9 471	54 790	50 238	18 624	18 868	207,6	199,2
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	13 175	13 644	85 119	77 746	30 952	31 001	234,9	227,2
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	9 472	9 791	58 149	52 854	20 409	20 488	215,5	209,3
Bývalý okres Freiberg	15 112	15 914	94 492	86 683	33 739	34 675	223,3	217,9
Bývalý okres Weißeritz	13 505	14 947	81 528	75 901	26 206	28 186	194,0	188,6
Bývalý okres Sächsische Schweiz	14 418	15 514	90 151	82 168	33 917	35 592	235,2	229,4
Bývalý okres Bautzen	16 115	17 113	98 057	90 041	33 822	34 650	209,9	202,5
Bývalý okres Löbau-Zittau	14 300	14 565	90 160	80 804	36 522	37 112	255,4	254,8
Saská část celkem	130 423	137 032	820 271	749 296	298 007	306 040	228,5	223,3
	10,4 %	11,5 %	65,7 %	62,8 %	23,9 %	25,7 %		
PŘÍHRANIČÍ CELKEM	367 748	376 707	1 938 335	1 867 409	501 259	531 683	136,3	141,1
	13,1 %	13,6 %	69,0 %	67,3 %	17,9 %	19,2 %		

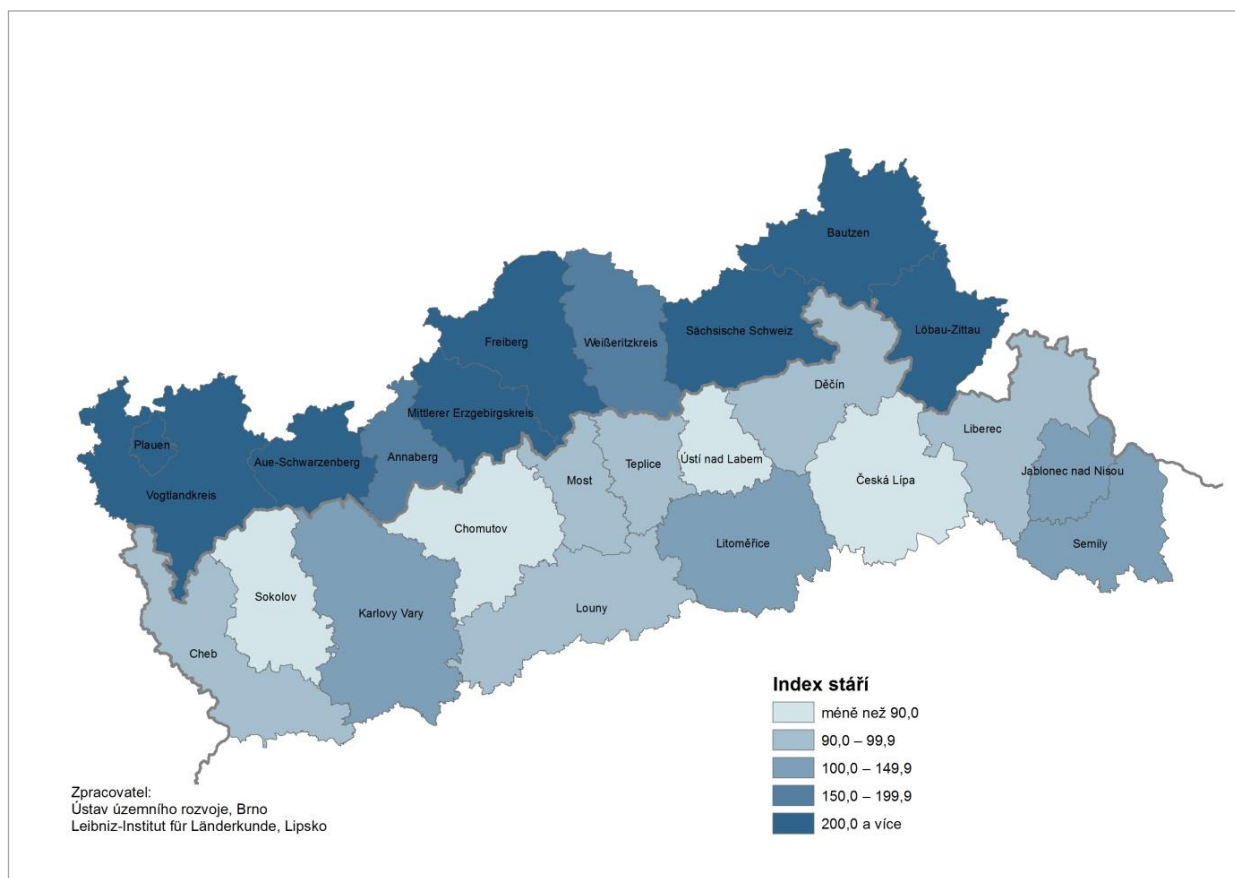
Zdroj: Český statistický úřad: Veřejná databáze, výpočty ÚÚR; Statistický zemský úřad Sasko, výpočty IfL
(na základě struktury okresů k 1. 1. 2008)

⁶ Index stárí – podíl obyvatel ve věku 65 a více let na počtu obyvatel ve věku 0-14 let.

Obr. 7 Podíl obyvatel v produktivním věku 2010

Obr. 8 Index stáří 2010

2.2.3 Projekce obyvatelstva

Projekce obyvatel v řešeném území předvídá do roku 2025 pokles obyvatel. Prognóza počtu obyvatel v krajích v české části řešeného území je příznivější, tato prognóza však nezohledňuje vliv migrace. Výrazný pokles je předpovídan především v saské části řešeného území.

V souvislosti s nepříznivými výsledky projekce obyvatelstva lze očekávat další negativní jevy, např. zhoršení věkové struktury a výrazný nárůst podílu obyvatel nad 65 let se všemi z toho vyplývajícími důsledky.

Tab. 5 Prognóza vývoj obyvatelstva do roku 2025

Kraj / Okres	Počet obyvatel v roce 2010	Prognóza počtu obyvatel v roce 2025 ⁷		Změna počtu obyvatel 2025/2010 v %	
		Varianta 1	Varianta 2	Varianta 1	Varianta 2
Karlovarský kraj	307 444	308 010		0,2	
Ústecký kraj	836 045	834 243		-0,2	
Liberecký kraj	439 942	440 124		0,0	
Česká část celkem	1 583 431	1 582 377		-0,1	
Bývalý městský okres Plauen	66 098	57 100	55 500	-13,6	-16,0
Bývalý okres Vogtland	178 304	147 900	144 900	-17,1	-18,7
Bývalý okres Annaberg	78 577	66 200	64 500	-15,8	-17,9
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	122 391	101 800	99 400	-16,8	-18,8
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	83 133	69 500	68 000	-16,4	-18,2
Bývalý okres Freiberg	137 272	115 700	112 200	-15,7	-18,3
Bývalý okres Weißeritz	119 034	113 300	109 400	-4,8	-8,1
Bývalý okres Sächsische Schweiz	133 274	118 800	115 100	-10,9	-13,6
Bývalý okres Bautzen	141 804	122 500	119 700	-13,6	-15,6
Bývalý okres Löbau-Zittau	132 481	109 200	106 700	-17,6	-19,5
Saská část celkem	1 192 368	1 022 000	995 400	-14,3	-16,5

Zdroj: Český statistický úřad: *Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065; výpočty ÚÚR*; Statistický zemský úřad Sasko: *Prognóza vývoje obyvatelstva v regionu (na základě struktury okresů k 1. 1. 2008)*

⁷ Projekce počtu obyvatel v roce 2025 v krajích ČR je zpracována bez vlivu migrace.

2.3 Hospodářství a cestovní ruch

2.3.1 Struktura hospodářství a trh práce

2.3.1.1 Zaměstnaní podle sektorů, hrubý domácí produkt

Zaměstnanost podle sektorů národního hospodářství ČR

Zaměstnanost podle sektorů národního hospodářství se přibližuje geografickým charakteristikám krajů v řešeném území. Charakteristické je velmi nízké zastoupení primárního sektoru (zemědělství, lesnictví, myslivost, rybolov a chov ryb).

Výrazně vyšší je ve sledovaném území zastoupení sekundárního sektoru (těžba nerostných surovin, zpracovatelský průmysl, výroba a rozvod elektřiny, plynu a vody a stavebnictví), v němž v případě Ústeckého kraje byl zaznamenán nárůst počtu zaměstnanců oproti situaci v letech 2000 a 2005.

Nejvyšší zaměstnanost je v terciárním sektoru.

Tab. 6 Struktura zaměstnaných v NH podle sektorů v tis. osob (podle místa bydliště) – rok 2010

	Primární sektor (CZ-NACE:A)	Sekundární sektor (CZ-NACE:B-F)	Terciární sektor (CZ-NACE:G-S)
Karlovarský kraj	4,0	58,0	82,3
Ústecký kraj	7,5	158,6	194,9
Liberecký kraj	4,1	96,1	100,7

Tab. 7 Struktura zaměstnaných v NH podle sektorů v % (podle místa bydliště) – rok 2010

	Primární sektor (CZ-NACE:A)	Sekundární sektor (CZ-NACE:B-F)	Terciární sektor (CZ-NACE:G-S)
Karlovarský kraj	2,8 %	40,2 %	57,1 %
Ústecký kraj	2,1 %	43,9 %	54,0 %
Liberecký kraj	2,0 %	47,9 %	50,1 %

Zaměstnanost podle sektorů národního hospodářství Sasko

Počet osob zaměstnaných v zemědělství a lesnictví je pouze v okrese Aue-Schwarzenberg (Erzgebirge) nižší než průměr za Sasko. Nápadný je relativně vysoký podíl sekundárního sektoru ve většině okresů. Skrývá se za tím jednak vysoký podíl osob zaměstnaných ve stavebnictví, a jednak dobře prosperující středně velké podniky, které – i když na relativně nižší úrovni – mohly navázat na dosavadní hospodářskou praxi. Sektor služeb, s výjimkou města Plauen, nedosahuje průměrné úrovně zaměstnanosti v Sasku.

Tab. 8 Podíl jednotlivých sektorů na počtu výdělečně činných osob v % (podle místa pracoviště) – Sasko

	Primární sektor	Sekundární sektor	Terciární sektor
Bývalý městský okres Plauen	0,9	24,7	74,4
Bývalý okres Vogtland	3,5	38,0	58,5
Bývalý okres Annaberg	2,3	37,6	60,1
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	1,5	35,8	62,7
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	3,6	40,2	56,2
Bývalý okres Freiberg	3,8	33,8	62,4
Bývalý okres Weißeritz	4,0	33,1	62,9
Bývalý okres Sächsische Schweiz	4,6	28,4	67,0
Bývalý okres Bautzen	3,0	29,7	67,3
Bývalý okres Löbau-Zittau	3,2	28,7	68,1
Sasko	2,1	26,6	71,3

Zdroj: Zemský statistický úřad Sasko (struktura okresů k 1. 1. 2008)

Hrubý domácí produkt

Základním ukazatelem hodnocení konkurenceschopnosti a ekonomické úrovně regionů je regionální hrubý domácí produkt (HDP).

Tento ukazatel je v ČR sledován do úrovně krajů (NUTS 3). Ze srovnání úrovně regionálního hrubého domácího produktu na 1 obyvatele v letech 2006 až 2009 s úrovní HDP v ČR vyplývá, že úroveň HDP na 1 obyvatele se ve všech sledovaných krajích pohybovala pod celostátním průměrem. V Karlovarském kraji a především v Libereckém kraji došlo v tomto období k výraznému poklesu HDP na 1 obyvatele ve srovnání s úrovní HDP v ČR. Nejpriznivější situace je v Ústeckém kraji, kde ve sledovaném období došlo pouze k mírnému poklesu HDP na obyvatele ve srovnání s úrovní HDP v ČR.

Tab. 9 Hrubý domácí produkt na 1 obyvatele (ČR = 100 %)

Kraj	2006	2007	2008	2009
Karlovarský	71,8	71,2	68,9	67,6
Ústecký	81,3	79,2	80,3	79,8
Liberecký	81,3	77,1	72,8	69,5

Pramen: Hlavní ukazatele regionálních účtů [on-line]. Praha: Český statistický úřad, 2011. [cit. 2011-07-11].

Dostupné z URL: http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenka.indexnu_req

V Sasku je s výjimkou města Plauen a okresu Freiberg HDP / obyvatele ve všech příhraničních okresech nižší než saský průměr a pohybuje se v rozpětí 51,1 % (okres Mittleres Erzgebirge) a 83,4 % (Freiberg) úrovně HDP v SRN. Poněkud lepší úroveň než ostatní příhraniční okresy vykazuje kromě Freibergu také Bautzen (71,2 %). Největší problémy vykazuje okres Annaberg s klesající tendencí vývoje HDP a okres Mittlerer Erzgebirge, jehož HDP se drží na téměř stálé úrovni.

Tab. 10 Vývoj HDP / obyvatele ve starých okresech – Sasko

	2006	2009	HDP SRN = 100 (%)
Bývalý městský okres Plauen	23 245	23 634	80,7
Bývalý okres Vogtland	16 599	18 071	61,7
Bývalý okres Annaberg	17 766	17 741	60,6
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	16 212	17 553	60,0
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	14 783	14 956	51,1
Bývalý okres Freiberg	21 866	24 407	83,4
Bývalý okres Weißeritz	15 905	17 542	59,9
Bývalý okres Sächsische Schweiz	15 153	16 533	56,5
Bývalý okres Bautzen	19 030	20 856	71,2
Bývalý okres Löbau-Zittau	15 268	17 092	58,4
Sasko	21 040	22 212	75,9

Pramen: Zemský statistický úřad Sasko (struktura okresů k 1. 1. 2008)

2.3.1.2 Trh práce

Míra registrované nezaměstnanosti

Míra nezaměstnanosti ve sledovaném příhraničním území ČR rostla od roku 2000 do roku 2004, v případě některých okresů do roku 2005. Od roku 2005 docházelo ve většině okresů k postupnému snižování míry nezaměstnanosti až do roku 2008, kdy v některých okresech začala nezaměstnanost opět narůstat.

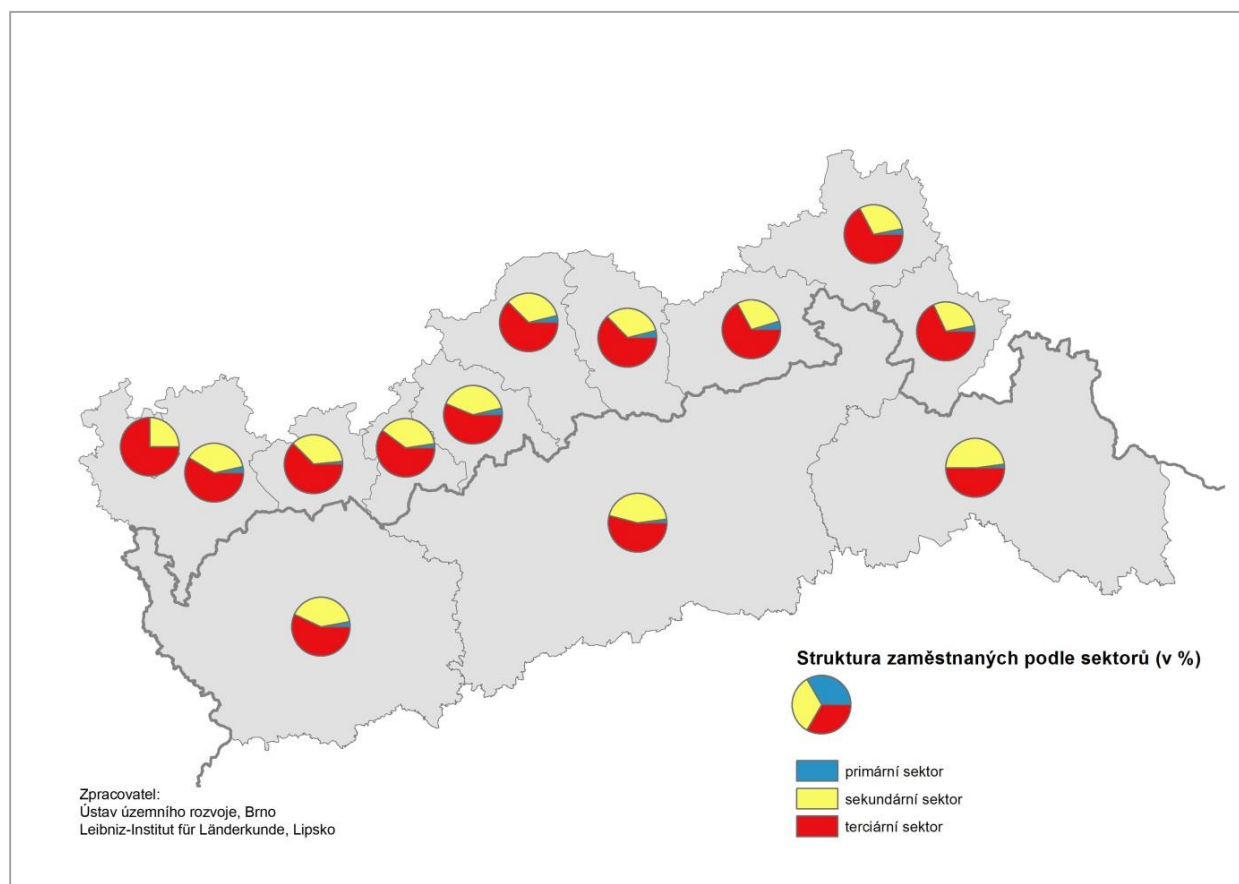
Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla evidována v roce 2009 v Ústeckém kraji s hodnotou 13,6 %, v Libereckém kraji dosáhla míra nezaměstnanosti hodnoty 11,2 % a v Karlovarském 11,1 %.

Z okresů byla nejvyšší míra nezaměstnanosti zaznamenána v okrese Most s hodnotou 16,4 %.

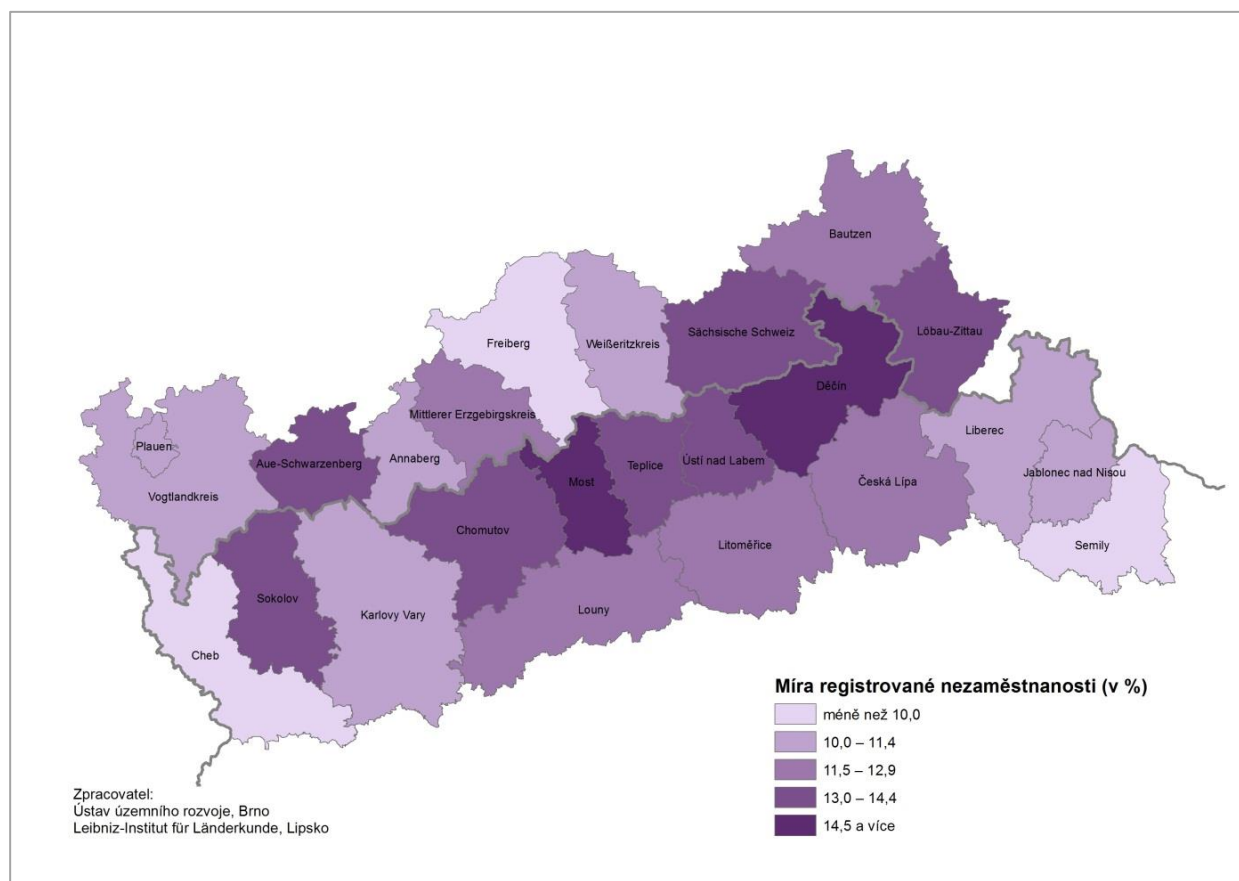
V roce 2010 docházelo ještě ve většině okresů sledovaného území k nárůstu míry nezaměstnanosti, avšak v některých případech, zejména v celém kraji Libereckém a dále v okrese Cheb z Karlovarského kraje, byl již zaznamenán její pokles. Nejvyšší míra nezaměstnanosti byla obdobně jako v předešlém roce v Ústeckém kraji, a sice 13,9 %, nejnižší potom v Libereckém s 10,5 %.

Z okresů byla nejvyšší míra nezaměstnanosti opět zaznamenána v okrese Most s hodnotou 16,5 %, což je téměř dvojnásobná míra nezaměstnanosti oproti celorepublikovému průměru, který činil 9,6 %.

Obr. 9 Struktura zaměstnaných podle sektorů v roce 2008

Obr. 10 Míra registrované nezaměstnanosti v roce 2010

Tab. 11 Míra registrované nezaměstnanosti v % - podíl uchazečů o zaměstnání na pracovní síle – Česko

Kraj	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Karlovarský kraj	10,28	9,20	7,32	7,62	11,07	11,4
Okres Cheb	8,38	7,46	5,93	6,89	9,89	9,7
Okres Karlovy Vary	9,91	8,87	7,45	7,38	10,48	10,9
Okres Sokolov	12,73	11,46	8,67	8,71	13,26	14,1
Ústecký kraj	15,41	13,77	10,96	10,26	13,61	13,9
Okres Děčín	15,07	12,88	11,00	10,78	14,96	15,7
Okres Chomutov	15,47	12,26	9,68	9,86	13,22	13,3
Okres Litoměřice	12,15	10,56	8,50	8,32	11,34	11,5
Okres Louny	13,17	12,11	8,93	8,84	11,70	12,4
Okres Most	21,25	19,47	15,46	13,06	16,41	16,5
Okres Teplice	16,79	15,69	11,72	10,57	13,83	14,0
Okres Ústí n. Labem	13,42	13,32	11,28	10,01	13,39	13,7
Liberecký kraj	7,73	7,04	6,05	6,95	11,24	10,54
Okres Česká Lípa	8,02	7,39	7,06	7,68	13,20	12,38
Okres Jablonec n. Nisou	6,56	5,93	5,31	6,60	12,01	10,02
Okres Liberec	8,23	7,45	5,98	6,68	10,21	10,12
Okres Semily	7,41	6,87	5,73	7,00	10,08	9,65
Česká republika	8,88	7,67	5,98	5,96	9,24	9,6

Pramen: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Trh práce v Sasku celkem, především však v příhraničních okresech Saska, se v posledních letech stabilizoval. Po krizovém roce 2009 došlo v ekonomice Saska v r. 2010 k silné vlně konjunkturálního oživení, která se projevila také snížením počtu nezaměstnaných v příhraničních okresech. Období stabilizace zaznamenaly zvláště regiony s široce rozvětvenou inovativní ekonomikou, např. Freiberg, ale i okresy nacházející se v blízkosti velkých měst.

Tab. 12 Vývoj nezaměstnanosti v období 2006 až 2010 – Sasko

	Nezaměstnanost celkem			Nezaměstnaní na pracovní sílu (v %)			Vývoj 2006 až 2010 (v %)
	2006	2008	2010	2006	2008	2010	
Bývalý městský okres Plauen	5 825	4 503	4 002	15,7	13,4	10,9	-30,6
Bývalý okres Vogtland	14 300	9 933	8 404	11,9	10,3	10,5	-11,8
Bývalý okres Annaberg	7 540	5 322	4 098	15,8	12,3	10,4	-34,2
Bývalý okres Aue-Schwarzenberg	12 798	9 030	7 562	16,8	13,3	13,7	-18,5
Bývalý okres Mittlerer Erzgebirge	8 595	5 771	4 257	16,2	12,2	11,5	-29,0
Bývalý okres Freiberg	11 509	7 034	5 618	13,1	9,3	8,5	-35,1
Bývalý okres Sächsische Schweiz	12 434	8 157	7 997	16,4	13,4	13,2	-19,5
Bývalý okres Weißeritz	9 006	6 409	5 552	12,2	11,8	10,5	-13,9
Bývalý okres Bautzen	15 165	10 112	9 718	17,7	13,2	12,8	-27,7
Bývalý okres Löbau-Zittau	13 146	10 422	8 132	18,3	15,7	13,4	-26,8
Sasko	371 909	279 560	253 518	15,4	12,4	11,1	-27,9

Pramen: Zemský statistický úřad Saska (struktura okresů k 1. 1. 2008)

Dojíždka do zaměstnání

Důležitým předpokladem pro mobilitu pracovní síly (dojíždku) je dopravní síť, která dojíždějícím umožňuje dostat se z místa bydliště na pracoviště v přijatelném čase. Vzhledem k reliéfu terénu sice mnoho silnic vede souběžně s hranicí, ve srovnání s Bavorskem nebo Rakouskem je přesto přeshraniční silniční síť v oblasti Česko-Sasko (navzdory pohoří) vybudována dobře (mimo jiné dálnice Drážďany – Praha vedoucí přes státní hranice).

V důsledku velkého rozdílu ve výši příjmů v současnosti téměř žádní Sasové nedojíždějí za prací do Česka. Zároveň také dojíždí jen málo zaměstnanců z Česka do Sasku. Důvodem pro tento malý počet je trvalá vysoká nezaměstnanost v Sasku (viz Tab. 12), jazyková bariéra, rozdíly ve vzdělání a problémy s uznáváním kvalifikací. Změny jsou možné v kontextu nedostatku kvalifikovaných pracovníků.

Průmyslové plochy

V ČR rozvojové průmyslové plochy, přesahující území jedné obce, musí být vymezeny v zásadách územního rozvoje krajů. V aktuálně vydaných ZÚR je na území Karlovarského kraje vymezeno celkem 10 průmyslových ploch (hospodářské parky, průmyslové zóny a průmyslové parky). Ostatní dva kraje v ZÚR takové nové plochy nevymezily.

V zájmovém území, stejně jako v celém Sasku, se ve fázi plánování, popř. realizace, nachází celá řada průmyslových zón. Vzhledem k existujícímu převisu zastavitelných ploch ve Svobodném státě Sasko je vykazování (vyčleňování) nových průmyslových ploch přípustné jen v kontextu k nadřazeným střediskům. Platí zásada, že k další nové výstavbě musí být přednostně použity dosud nevyužité plochy určené k zástavbě, stavební pozemky ležící ladem a rezervní plochy v intravilánu. To znamená, že pozornost se soustředí hlavně na brownfields a na dosud nevyužité plochy vykázané k využití jako průmyslové zóny.

Průmyslové zóny jsou preventivně vyčleňovány i v regionálních plánech, přičemž jejich lokalizace musí být odsouhlasena dotčenými obcemi. V dlouhodobém výhledu slouží jako vhodné rezervy pro budoucí potenciální rozvojové záměry velkého rozsahu. Plánovací region Oberlausitz-Niederschlesien zatím pro zájmové území žádnou takovou lokalitu pro průmyslovou zónu preventivně nevyčlenil.

Brownfields

Resortem odpovědným za řešení problematiky regenerací brownfields v České republice je Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR ve spolupráci s ministerstvy životního prostředí a financí. Vláda České republiky svým usnesením č. 857 ze dne 9. července 2008 vzala na vědomí Národní strategii regenerace brownfields. Cílem této strategie je zvýšit přitažlivost a hodnotu brownfields.

V České republice existuje národní databáze brownfields, spravovaná Agenturou pro podporu podnikání a investic CzechInvest, která je státní příspěvkovou organizací podřízenou Ministerstvu průmyslu a obchodu ČR. Národní databáze brownfields nabízí přes webový portál <http://www.brownfieldy.cz/> (česky, anglicky) lokality připravené pro plány domácích i zahraničních investorů. Databáze pomáhá na jedné straně vracet život na území, která člověk využil a pak opustil, a na straně druhé zjednodušuje investorům práci s výběrem nejvhodnějšího místa pro podnikání v České republice. Dostatečná nabídka zrekultivovaných areálů či zabezpečení financování nákladové mezery z veřejného sektoru pomůže snížit zbytečné zaborby půdy pro investice na zelené louce, které jsou v rozporu s principy udržitelného rozvoje. Existují také krajské databáze velkého množství brownfields.⁸

V zájmu zlepšení evidence a možností využití existujících ploch ležících ladem jsou v Sasku vyvíjeny různé aktivity směřující k pořízení katastrů, resp. registrů nevyužitých pozemků. Nejdále v tom pokročili na Zemském ředitelství Chemnitz (na území odpovídajícím působnosti Svazu pro regionální plánování).

⁸ <http://karlovyvary-region.eu/database.php>
<http://karlovyvary-region.eu/interaktivni-mapa/>
http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=388769&p1=110410
<http://regionalni-rozvoj.kraj-lbc.cz/page3531>

Cílem je podchycení a klasifikace všech úhorů. Vypracování registru probíhá v úzké spolupráci okresů, obcí a Zemského ředitelství.

Nabídka ploch k prodeji

Investoři jsou o vhodných rozvojových plochách (opuštěné průmyslové areály, pozemky ladem) informováni prostřednictvím seznamů zveřejněných na portálech⁹ Společnosti pro podporu podnikání a investic v Sasku, ale i regionálních společností [např. Společnost pro podporu podnikání v regionu Krušnohoří (WFE), Společnosti pro místní rozvoj a správu Freiberg (SAXONIA) a dalších úřadů].

2.3.2 Cestovní ruch

V řešeném území se nachází řada oblíbených destinací cestovního ruchu a cestovní ruch je také důležitou součástí ekonomické struktury na obou stranách česko-saské hranice. Jedná se o území s významným potenciálem cestovního ruchu a to jak z hlediska krajinných oblastí, tak i z hlediska dalších relativně fixních atributů přírodního i lidského původu. Jedná se především o přírodní zajímavosti a pozoruhodnosti, lázeňská místa, historická sídla a kulturní a technické památky.

Za významné krajinné / turistické oblasti v saské části lze označit Vogtland, Krušné hory, Saské Švýcarsko, Hornolužickou pahorkatinu a Žitavské hory. V české části se jedná o Krušné hory, České Švýcarsko a Lužické hory. Další významné krajinné oblasti, které se nacházejí v české části, již nesousedí přímo se Saskem a nejsou proto pro budoucí možnou spolupráci v oblasti cestovního ruchu tak důležité. Společně řešená přeshraniční území jako Českosaské Švýcarsko a Krušné hory (společná žádost o zápis přeshraniční hornické krajiny Montanregion Krušnohoří do Seznamu světového dědictví UNESCO) disponují nadprůměrným rozvojovým potenciálem.

Pro cestovní ruch je také významné lázeňství, v Česku především významné léčebné lázně Karlovy Vary, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně, Teplice a další, v Sasku pak léčebné i termální lázně, např. Bad Schandau, Bad Elster, Bad Brambach, Rathen a další.

Oblast je bohatá i na historická sídla a kulturní a technické památky, v Česku se jedná například o městské památkové rezervace Cheb, Kadaň, Litoměřice, Ústěk a Žatec, skanzen lidové architektury v Zubrnici. V Sasku jsou cílem městské turistiky větší města v řešeném území, např. Freiberg, Annaberg, Zittau, Plauen.

Územím vedou také dálkové cyklotrasy, můžeme jmenovat cyklotrasy podél řek Elster (Halštrov), Zschopau (Sapava), Mulda a Spréva, trasu Mittelland, cyklotrasu Odry – Nisa, trasu Saská města, Žabí stezku, cyklotrasu Saské středohoří, na české straně cyklotrasy podél Labe, Ohře a Ploučnice. Oba státy spojuje především Labská cyklotrasa a Greenway Stezka železné opony.

⁹ Ústřední portál:

<http://www.invest-in-saxony.net/de/Service/Gewerbeflaechen-Suche/19575.html>

<http://www.wirtschaftsatlas-sachsen.de/>

Regionální portály:

http://www.wirtschaft-im-erzgebirge.de/de/Wirtschaft/Gewerbegebiete_Immobilien_1064.html

http://www.suedwestSachsen.de/wirtschaft/fm_gewerbestandorte.htm

<http://www.lausitz.de/de/wirtschaftsregion/gewerbestandorte.html?PHPSESSID=817cpgidjr8prssive844tl566>

Stávající infrastruktura

Tab. 13 Počet a využití lůžek v ubytovacích zařízeních, stav k 31. 12. 2010 – Česko

Kraj	Okres	Lůžka v ubytovacích zařízeních		Příjezdy hostů za rok	Přenocování za rok	Využití lůžek za rok (%)	Průměrná doba pobytu (dny)	Místa pro stany a karavany	
		počet	na 1 000 obyvatel					počet	na 1 000 obyvatel
KV	Cheb	12 151	127,50	325 802	2 086 211	47,04	6,40	650	6,82
	Karlovy Vary	14 824	124,12	318 265	2 070 110	38,26	6,50	270	2,26
	Sokolov	1 120	12,06	26 390	62 680	15,33	2,38	250	2,69
UL	Děčín	4 684	34,51	58 457	143 529	8,40	2,46	565	4,16
	Chomutov	3 254	25,74	49 927	133 297	11,22	2,67	516	4,08
	Litoměřice	3 266	27,67	52 196	151 453	12,70	2,90	308	2,61
	Louny	920	10,54	9 852	28 126	8,38	2,85	20	0,23
	Most	1 056	9,00	28 300	61 562	15,97	2,18	–	–
	Teplice	2 754	21,19	54 994	295 139	29,36	5,37	55	0,42
	Ústí nad Labem	1 206	9,93	35 802	63 701	14,47	1,78	392	3,23
LI	Česká Lípa	9 160	87,96	114 814	361 057	10,80	3,14	1 201	11,53
	Jablonec n. Nisou	8 354	92,42	110 621	401 821	13,18	3,63	50	0,55
	Liberec	6 524	38,42	150 105	480 890	20,19	3,20	1 006	5,92
	Semily	13 758	184,18	257 028	962 711	19,17	3,75	780	10,44
Úhrn řešeného území		83 031	52,46	1 592 553	7 302 287	24,09	4,59	6 063	3,83

V řešeném území v České republice jsou lůžka v ubytovacích zařízeních nejvíce soustředěna v okresech s rozvinutým lázeňstvím (Karlovy Vary, Cheb) a s vysokou úrovní přírodního potenciálu, rekreace a cestovního ruchu (Semily, Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec). Lázeňské okresy (včetně Teplic s počtem lůžek jen průměrným) vykazují rovněž výrazně nejvyšší využití lůžkové kapacity, což souvisí se zdejší zhruba dvojnásobnou průměrnou dobou pobytu ve srovnání s jinými okresy.

Tab. 14 Disponibilní počty lůžek pro hosty/1 000 obyvatel v zájmovém území v nové struktuře okresů (2010) – Sasko

Okres	Lůžka v ubytov. zařízeních (na 1 000 obyv.)		Lůžka v rehabil. zařízeních (na 1 000 obyv.)		Celkový počet lůžek (na 1 000 obyv.)		Využití lůžek (%)	Doba pobytu
	2006	2010	2006	2010	2006	2010		
Vogtland	26,9	28,6	7,8	8,2	34,7	36,8	43,5	4,6
Erzgebirge	34,2	35,3	1,5	1,6	35,7	36,9	35,8	3,1
Mittelsachsen	14,5	15,4	0	0	14,5	15,4	30,3	2,6
Sächsische Schweiz-Osterzgebirge	51,3	56,9	11,2	12,3	62,5	69,2	42,5	3,9
Bautzen	12,0	12,7	0	0	12,0	12,7	30,9	2,9
Görlitz	29,9	35,5	0,9	1,6	30,8	37,1	28,8	2,8

Vybavenost okresů počtem lůžek odpovídá rozdílnému potenciálu cestovního ruchu. Lůžkové kapacity jsou soustředěny zejména do starých okresů Annaberg, Sächsische Schweiz, Weißeritz a Vogtland. Okresy Vogtland a bývalý okres Sächsische Schweiz disponují tradičně také potenciály v léčebné turistice.

2.4 Dopravní infrastruktura

Doprava je v současnosti jedním z rozhodujících činitelů rozvoje území, je podstatným faktorem ekonomického rozvoje a kvality života.

Nejvýznamnějším dopravním spojením na mezinárodní úrovni v řešeném území je dálnice A17/D8, která je součástí IV. panevropského multimodálního dopravního koridoru [silniční koridor: Berlín – Drážďany – Praha – Bratislava – Győr – Budapešť – Arad – Craiova – Sofie – Plovdiv – Istanbul, doplňující větve: A Norimberk (Německo) – Praha (ČR), B Arad – Bukurešť (Rumunsko) – Constanta (Rumunsko), C Sofie – Soluň (Řecko)]. Po dokončení A17 na německé straně a úseku D8 (Bílinka – Řehlovice) na české straně se výrazně zlepší situace v okolí nadregionální spojovací osy Drážďany – Praha.

Významné železniční dopravní spojení představuje trať 6240/098, která je rovněž součástí IV. panevropského koridoru, jehož trasa vede z Berlína přes Drážďany, Prahu, Vídeň, Budapešť do Aradu, přičemž se plánuje vysokorychlostní trať Drážďany – Praha.

Pro řešené území je také významné letiště mezinárodního významu v Drážďanech, které sice neleží přímo v řešeném regionu, ale jeho spádová oblast zahrnuje Sasko, Sudbrandenburg a severní Čechy (např. vzdálenost do Ústí n. Labem je jen 50 km) a Dolní Slezsko v Polsku.

2.4.1 Železnice

Přehled důležitých regionálních a nadregionálních železničních tratí přes hranici v řešeném území je uveden v následující tabulce.

Tab. 15 Vybrané významné tratě v řešeném území

Trať DB / ČD	Relace / Koridor (včetně významných návazných tratí)	Hraniční přechod	Druh provozu
6270/147	Plauen (Vogtl) – Františkovy Lázně (trať 148 Hranice v Čechách – Aš – Františkovy Lázně – Cheb / Tršnice)	Bad Brambach / Vojtanov a Plesná	smíšený (os + nákl)
6651/145	Zwickau – Sokolov	Klingenthal / Kraslice	osobní
6626/142	Zwickau – Nejdek – Karlovy Vary	Johanngeorgenstadt / Potůčky	smíšený (os + nákl)
6623/137	Chemnitz – Chomutov	Bärenstein / Vejprty	osobní
6240/098	Berlin – Dresden – Praha	Bad Schandau / Děčín	smíšený (os + nákl)
6586/088	Dresden / Görlitz – Jiříkov – Rumburk (081 – Rybníště – Jedlová – Benešov nad Ploučnicí – Děčín-východ / Česká Lípa)	Ebersbach / Rumburk	smíšený (os + nákl)
6588/089	Zittau – Großschönau – Varnsdorf – Rybníště (081 – Jedlová – Benešov nad Ploučnicí – Děčín-východ / Česká Lípa)	Großschönau / Varnsdorf	osobní
6214/089	Dresden – Görlitz – Zittau – Hrádek nad Nisou – Liberec	Zittau / Hrádek nad Nisou	smíšený (os + nákl)

Pro řešené území je dále významná trať Löbau – Ebersbach / Sasko – Varnsdorf s hraničním přechodem Varnsdorf / Seifhennersdorf, která má v ČR význam jako trať celostátní, v Sasku jako regionální. Kromě toho existuje v řešeném území řada požadavků na zachování, přestavbu nebo obnovení regionálních železnic. Jako příklad lze uvést obnovení provozu na regionální železnici Bad Schandau – Sebnitz – Dolní Poustevna – Mikulášovice – Šluknov – Rumburk.

2.4.2 Pozemní komunikace

Se stoupajícím objemem dopravy v souvislosti s rozšířením EU vzniká potřeba výstavby silniční sítě, zejména dálnic a silnic 1. třídy. Kromě toho v zájmu otevření a podpory rozličných vztahů v oblasti hospodářství, cestovního ruchu, zásobování a propojení příhraničních obcí v řešeném území je třeba rozvíjet silnice státní, okresní i v obcích. Současná situace je znázorněna v následující tabulce, kde pro příslušné spojení mezi městy je uvedeno, o jakou kategorii silničního spojení na německé a české straně se jedná a jaké je její povolené využití.

Tab. 16 Vybrané významné trasy v řešeném území

Spojení obcí		Kategorie, značení		Využitelné pro
D (Sasko)	CZ (Česko)	Silnice D	Silnice CZ	
Ústecký kraj				
Region Chemnitz				
Neurehefeld	Moldava	S184	II/382	nákladní do 3,5 t, autobusy
Deutschgeorgenthal	Český Jiřetín	G	III/2545	nákladní do 3,5 t
Deutscheinsiedel	Mníšek	S207	II/271	nákladní do 3,5 t, autobusy
Deutscheudorf	Nová Ves v Horách	G	III/2541	nákladní do 3,5 t
Deutschkatharinenberg	Hora Sv. Kateřiny (Brandov)	G	III/25220	nákladní do 3,5 t
Rübenau	Kalek	G	III/25217	nákladní do 2,8 t
Reitzenhain	Hora Sv. Šebestiána	B174	I/7	bez omezení tonáže, mimo přepravy nebezpečných nákladů
Bärenstein	Vejprty	S262 (B95)	II/219	bez omezení tonáže (Česko omezuje využití > 7,5 t)
Planungsregion Oberes Elbtal / Osterzgebirge				
Sebnitz	Dolní Poustevna	S154a	II/267	nákladní do 3,5 t
Schmilka	Hřensko	B172	I/62	nákladní do 3,5 t, autobusy
Bahratal	Petrovice	S173	II/248	nákladní do 3,5 t, autobusy
Breitenau	Krásný Les	A17 (E 55)	D 8 (E 55)	bez omezení
Zinnwald	Cínovec	K9033	III/00824 dříve I/8	nákladní do 3,5 t, linkové autobusy
Altenberg	Cínovec	B170	I/8	nákladní do 12,0 t, autobusy
Planungsregion Oberlausitz-Niederschlesien				
Großschönau	Varnsdorf	S137	II/264	nákladní do 7,5 t, autobusy
Seifhennersdorf	Varnsdorf	S141	II/265	nákladní do 7,5 t, autobusy
Seifhennersdorf	Rumburk	S139	III/26330	nákladní do 7,5 t, autobusy
Neugersdorf	Rumburk	S148	I/9	bez omezení
Neugersdorf	Jiříkov (Rumburk)	K8668	III/26328	nákladní do 3,5 t, autobusy
Ebersbach	Jiříkov	G	II/263	nákladní do 3,5 t, autobusy
Sohland	Rožany	S116	III/2666	nákladní do 3,5 t
Karlovarský kraj				
Region Chemnitz				
Oberwiesenthal	Boží Dar	B95	I/25	bez omezení tonáže (Česko omezuje využití > 10 t)
Johanngeorgenstadt	Potůčky	S272a	II/221	nákladní do 3,5 t
Klingenthal/Aschberg	Bublava	G	III/2187	nákladní do 3,5 t
Klingenthal	Kraslice	S304a	II/210	nákladní do 3,5 t
Wernitzgrün	Luby	K7841	II/212	nákladní do 3,5 t
Schönberg	Vojtanov	B92 (E49)	I/21 (E 49)	bez omezení
Bad Elster	Doubrava	K7843	II/216****	nákladní do 3,5 t
Bad Elster / Bärenloh	Hranice	S306	III/2172	nákladní do 3,5 t
Ebmath	Hranice	S308	II/217	nákladní do 3,5 t
Liberecký kraj				
Planungsregion Oberlausitz-Niederschlesien				
Lückendorf	Petrovice	S132	II/270	nákladní do 3,5 t, autobusy
Zittau (Friedensstraße - Porajow(PL))	Hrádek nad Nisou Liberec	S132a	1026(PL) I/35	nákladní do 12 t, autobusy

Stávající přeshraniční silniční spojení v dostatečné míře umožňuje dobré zpřístupnění řešeného území. V jednotlivých případech existuje i potřeba výstavby nových silnic, přestavba, budování obchvatů a v neposlední míře organizační spolupráce, tj. opatření k zajištění kompatibility výstavby a kategorizace silnic na českém a německém území.

2.4.3 Vodní cesta a přístavy

Vodní cesta je tvořena přirozeným vodním tokem Labe, který je součástí jak vodních cest TEN-T, tak i mezinárodní dohody AGN¹⁰. Labe v řešeném území prochází v SRN Saskem a v ČR pouze Ústeckým krajem. Potřebná opatření k udržení splavnosti jsou prováděna na české i saské straně řešeného území.

Význam labské vodní cesty spočívá zejména v lodní dopravě osobní, a to zvláště v oblasti cestovního ruchu, podíl nákladní dopravy klesá.

Sasko disponuje na Labi třemi vnitrozemskými přístavy (Dresden – Friedrichstadt, Riesa, Torgau). Nejblíže řešenému území je přístav v Drážďanech. Zařízení vnitrozemské lodní dopravy regionálního / místního významu jsou:

- dva nákladní přístavy / překladištní střediska (Pirna, Prossen),
- tři spolkové / SRN přístavy (Pirna, Prossen, Birkwitz).

Za veřejné přístavy na Labské vodní cestě v příhraničí na české straně lze považovat přístav Lovosice, Lovosice – Prosmyky, Ústí nad Labem (překladiště ve Vaňově a přístav Ústí nad Labem-Krásné Březno), Děčín (Děčín-Rozběšesy a Děčín-Loubí) a Píšťany.

2.4.4 Letecká doprava

V řešeném území nejsou žádná letiště mezinárodního významu. Nejblíže položená letiště hlavní sítě TEN-T jsou Halle-Lipsko a Praha.

Pro region je ale významná poloha k mezinárodnímu letišti v Drážďanech a důležité je i letiště Karlovy Vary, které je jediným letištem s mezinárodním provozem v české části řešeného území. Jeho dostupnost je dobrá. S tímto letištem mj. souvisí i potřeba stabilizovat železniční trať spojující region Vogtland – Karlovy Vary.

2.4.5 Veřejná logistická centra

Veřejná logistická centra (VLC), která spojují funkce logistických a distribučních služeb, významným způsobem přispívají k odlehčení silniční dopravy. Součástí VLC je terminál kombinované dopravy. Přímou v řešeném území se na saské straně žádné VLC nevyskytuje, nicméně VLC v Dresden-Neustadt a VLC Südwesachsen dávají možnost provozování kombinované dopravy i pro zájmový region. Momentálně nejvýznamnějším uzlem kombinované dopravy na české straně řešeného území je překladiště v Lovosicích. Přestože dotovaná přeprava Ro-La mezi Lovosicemi a Dresden byla zrušena v roce 2002, překladiště se jeví funkčním

a výhodným pro napojení na silniční (dálnice D8) a železniční síť (I. tranzitní železniční koridor) a vodní cestu Labe a představuje významnou dopravní křižovatku a zřejmě nejmodernější překladiště v ČR vůbec.

V přípravě je i vybudování dalšího VLC v oblasti Ústí n. Labem – Lovosice.

2.4.6 Veřejná osobní doprava

Veřejná osobní doprava, která je alternativou k individuální dopravě, zahrnuje dopravu na krátké a dlouhé vzdálenosti. Veřejnou osobní dopravu na krátké vzdálenosti tvoří silniční a železniční doprava. Kromě zajištění potřebné infrastruktury je v první řadě nutné sladit různé druhy dopravy a spojení mezi nimi, publikovat nabídky (jízdní řády) na obou stranách hranice a vyvíjet vzájemně odsouhlasené jízdní tarify pro každodenní i turistickou dopravu.

¹⁰ Evropská dohoda o hlavních vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu (AGN), uzavřená v Ženevě 19. ledna 1996.

V oblasti dopravy přes státní a zemskou hranici v regionech Vogtland, Oberes Elbtal, Erzgebirge a Oberlausitz se řešení této problematiky ujaly dopravní svazy formou přípravy příhraničních projektů.

Část šetřeného území je zapojena do dopravního systému EgroNet, který sdružuje:

- Účelový svaz veřejné osobní dopravy Vogtland (okres Vogtland a město Plauen),
- Účelový svaz pro dopravu Střední Sasko (okres Zwickau a město Zwickau, okres Erzgebirge),
- Karlovarský kraj,
- Město Cheb.

Kromě toho je integrováno devět dalších okresů a dvě města z Bavorska a Durynska.

Tento systém přeshraniční dopravy nabízí možnost využívat dopravu autobusy, vlaky a tramvaji v regionu čtyř zemí – České republiky, Bavorska, Durynska a Sasko. EgroNet se nachází na území mezi městy Karlovy Vary, Mariánské Lázně, Cheb, Weiden, Hof, Zeulenroda, Gera, Plauen, Reichenbach, Zwickau, Aue a Johanngeorgenstadt, na ploše cca 15.000 km². Jedna jízdenka EgroNet platí ve všech dopravních prostředcích. Jízdní řády a informace jsou dvojjazyčné.

V úseku Bad Schandau – Děčín, který je v působnosti Účelového svazu pro dopravu Horní Labe, jezdí Elbe-Labe-Sprinter, v úseku mezi Drážďany a Děčínem sezónně též R 20 (turistický expres Bohemica) a mezi Drážďany a Teplicemi byla zavedena regionální autobusová linka. V působnosti Účelového svazu pro dopravu Horní Labe je společná koncepce jízdních tarifů pro česko-saské příhraničí. V tomto prostoru jsou součástí regionální veřejné dopravy osob i labské přívozy, které mimo jiné plní významnou funkci v regionální a nadregionální rekreační dopravě. Přeshraniční spojení umožňuje také trať Hřensko-Schöna (napojení na nádraží Schöna).

V působnosti Účelového svazu pro dopravu Horní Lužice-Dolní Slezsko byla v letech 2009 až 2010 vypracována koncepce dopravy v příhraničním prostoru Sasko, České republiky a Polska (projekt Cíle 3 LUISE), jejímž jádrem je modernizace železniční trati Liberec – Hrádek nad Nisou – Zittau – Varnsdorf – Seifhennersdorf / Rybníště¹¹. Do šetření byly zahrnuty: autobusová doprava, pořízení informačních systémů v několika jazycích, jednotný systém tarifů a jízdenek a marketing. V aktualizaci plánu dopravy na blízké vzdálenosti, vypracovaném Účelovým svazem pro dopravu Horní Lužice – Dolní Slezsko¹², je jako první rozvojový projekt zakotvena aktualizace koncepce dopravy (pokračování Cíle 3 projektu LUISE). Je zaveden jednotný systém tarifů, vícejazyčný informační systém (Internet, informační telefonní linka) a management stížností, zkoumá se možnost zřízení nových přístupových míst.

Na projekt LUISE navázal v roce 2012 projekt Cíl 3 Lubahn, jehož cílem je stavební realizace vybraných opatření železniční infrastruktury navržených v rámci projektu LUISE.

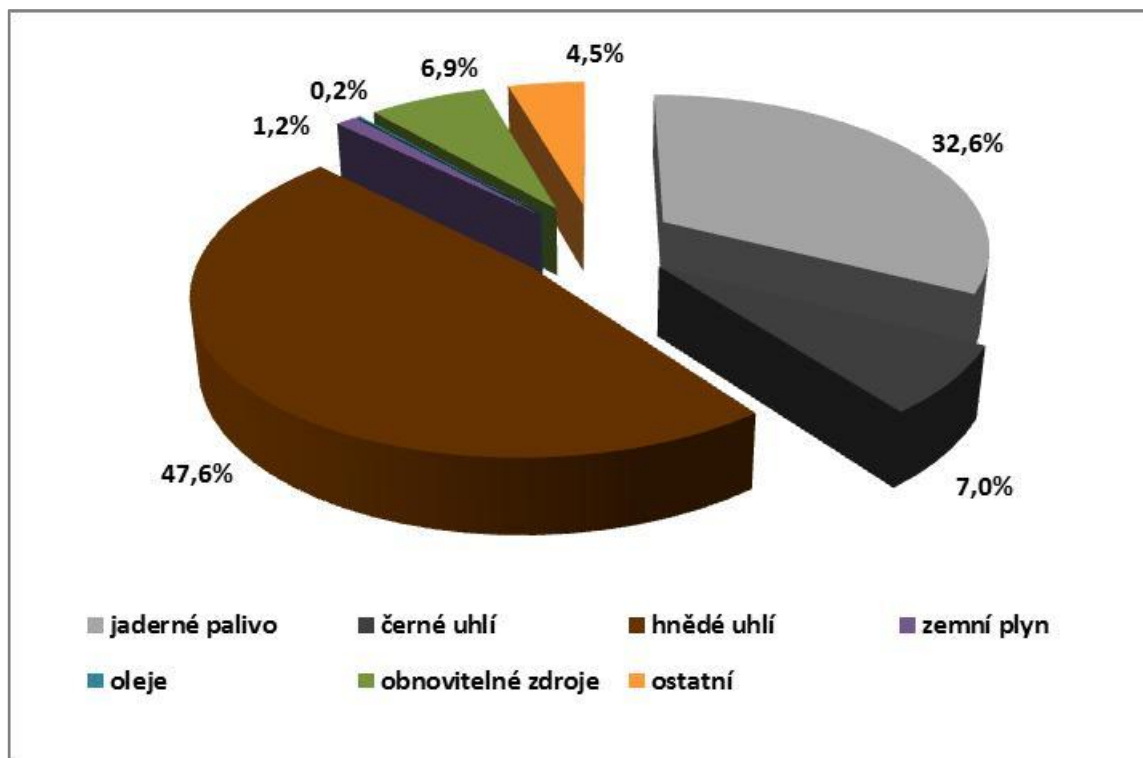
¹¹ Dílčí trať Zittau – Hrádek n. N. – Liberec, která je na české straně důležitou regionální tratí, byla v minulých letech ve velkém rozsahu sanována. Nyní se česko-německé snahy zaměřují na přestavbu úseku Zittau – Hrádek n. N., který v délce 2,7 km vede také polským územím. Tyto další snahy o realizaci přestavby jsou přiřazeny do příhraničního projektu LUISE v rámci Cíle 3, jehož účelem je zvýšení atraktivity celé trati Liberec – Zittau – Varnsdorf – Rybníště / Seifhennersdorf.

¹² Aktualizace plánu dopravy na blízké vzdálenosti, vypracovaného Účelovým svazem pro dopravu Horní Lužice-Dolní Slezsko, závěrečná verze ze dne 13. 12. 2010.

2.5 Technická infrastruktura

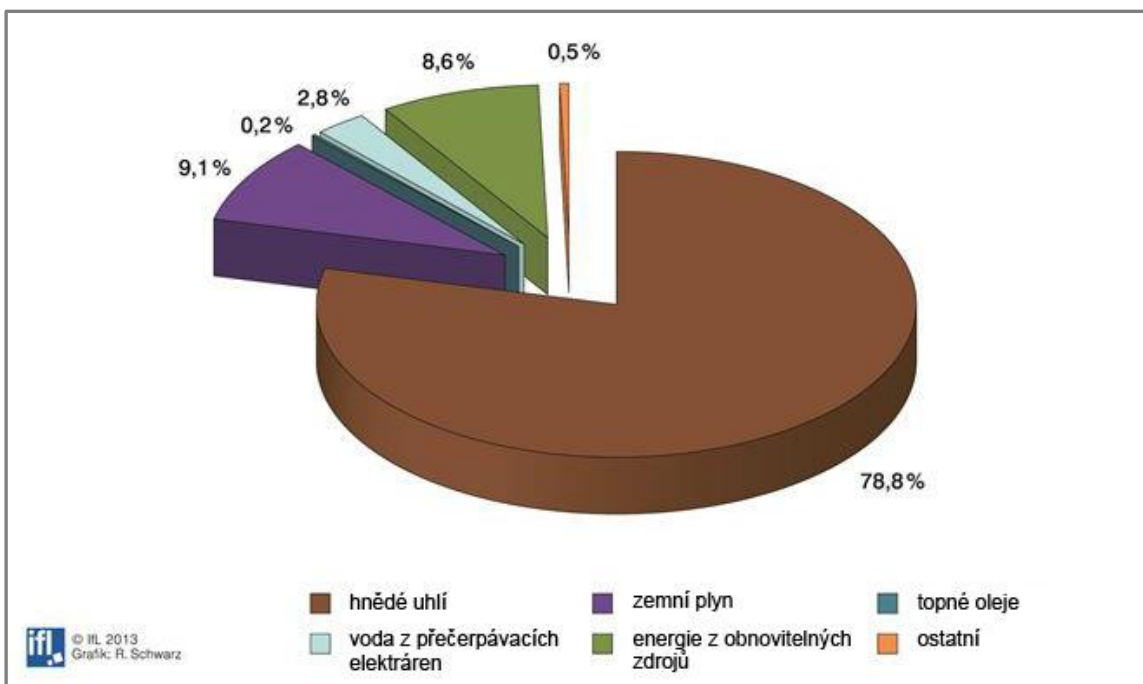
2.5.1 Zásobování energií

Obr. 11 Struktura výroby elektřiny podle jednotlivých médií v ČR v roce 2010

Zdroj: ERÚ Roční zpráva o provozu ES ČR 2010

Obr. 12 Struktura výroby elektřiny podle jednotlivých médií v Sasku v roce 2010

Zdroj: Saské ministerstvo hospodářství a práce – data o energii 2010

2.5.1.1 Uhlí

V české části řešeného území se nachází Mostecká a Sokolovská hnědouhelná pánev. Vytěžená surovina je využívána v tepelných elektrárnách, situovaných v blízkosti těžných lokalit. Výkon těchto velkých elektroenergetických zdrojů je rozhodující pro zásobování elektrickou energií České republiky. V současné době probíhá přestavba a náhrada dožívajících elektráren novými, moderními výrazně účinnějšími bloky s lepšími ekologickými parametry. Elektrárny zejména v Ústeckém kraji pracují v kogeneračním režimu, tzn., že využívají vzniklé teplo (efekt výrazně vyššího využití energie primárního paliva) pro napájení rozsáhlých soustav systému centrálního zásobování teplem (CZT).

V roce 2010 bylo v Sasku 78,8 % elektrické energie vyrobeno z hnědého uhlí v elektrárnách Lippendorf (západní Sasko) a Boxberg (Lužice). V příhraničí se nenacházejí žádné povrchové doly ani elektrárny provozované v základním zatížení sítě.

2.5.1.2 Elektrické vedení přenosové soustavy

Elektroenergetické zdroje jsou navázány na systém rozvodu a přenosové soustavy 400 a 220 kV (Výškov, Hradec) a propojovacích vedení s rozvodnami. Přenosová soustava 400 kV je propojena se stejnou sítí SRN a připravuje se druhé propojení západním směrem přes rozvodnu Vítkov.

2.5.1.3 Obnovitelné zdroje energie

V řešeném území na české straně lze z obnovitelných zdrojů využívat větrnou energii, podmínky jsou vhodné zejména na hřebenech Krušných hor. Problematické je však jejich umístování, neboť jejich výstavbou je snižován krajinný ráz a tím i zhoršené podmínky pro rekreaci a cestovní ruch.

Pro umístování solárních elektráren jsou v české části řešeného území podmínky méně výhodné, avšak i tyto zdroje energie jsou zde již provozovány. Oba zmíněné zdroje však mohou při specifických podmínkách způsobit nestabilitu přenosových systémů elektrické energie.

Naproti tomu energie vodních elektráren a malých vodních elektráren má příznivý vliv na stabilitu přenosové a distribuční sítě. Tyto zdroje jsou budovány na vodních tocích a většina vhodných lokalit v ČR je již využívána. Jedná se o elektrárny ve vodních přehradách a jezových objektech.

V české části jsou v malé míře všechny druhy obnovitelných zdrojů energie v zájmovém území využívány. Jedná se zatím pouze o procenta z celkové výše vyrobené elektrické energie.

V Sasku je větrná energie v současné době nejvýznamnějším obnovitelným zdrojem energie. V roce 2010 bylo v Sasku podle oficiálních dat vyrobeno 1 336 GWh elektřiny z větrné energie, což odpovídá 6,3 % potřeby elektrického proudu v Sasku.

V Sasku ve střednědobém až dlouhodobém výhledu by další výstavbou větrných elektráren a repoweringem (navýšením výroby solární energie systémem ReflexComb) bylo možno pokrýt až 12 % celkové potřeby elektrického proudu. Rostoucí význam má také využití sluneční energie.

V Sasku bylo v roce 2010 vodní energií pokryto 1,45 % spotřeby elektrického proudu. Další výstavba vodních elektráren v Sasku je možná jen v omezené míře.

Dalším možným zdrojem energie je využití surovin ze zemědělské výroby, a to v bioplynových stanicích s kogenerační jednotkou na současnou výrobu elektrické energie i tepla nebo vytápění biomasou. Rychle rostoucí suroviny představují v narůstající míře novou oblast zemědělství. Podle energetické koncepce bude energetické využití biomasy významnou měrou přispívat k výrobě elektrické energie v Sasku.

2.5.1.4 Plyn

Pro zásobování plynem v České republice a Německu je zvláště důležitý mezinárodní plynovod Nord Stream, který po dně Baltského moře přivádí ruský plyn do Evropy, přímo do Německa. Na něj navazuje v Lubminu u Greifswaldu německý plynovod Opal, který je již dokončen. Směřuje až na hranice Německa a ČR (Olbernhau). Hlavní předávací stanice (HPS) je u obce Brandov. Na území ČR navazuje na tento plynovod plynovod Gazela, který vede přes ČR do hraniční předávací stanice v bavorském Waidhausu.

Do HPS Brandov současně vede plynovod Jamal, který vede z poloostrova Jamal přes Rusko, Bělorusko, Polsko do Německa. Z HPS v Olbernhau, nacházející se v zájmovém území, vede do HPS v Brandově, odkud pokračuje směrem na Prahu. Další nadregionální zásobovací potrubí společnosti ONTRAS-VNG Gastransport GmbH vede přes dekompresní stanici Sayda do České republiky.

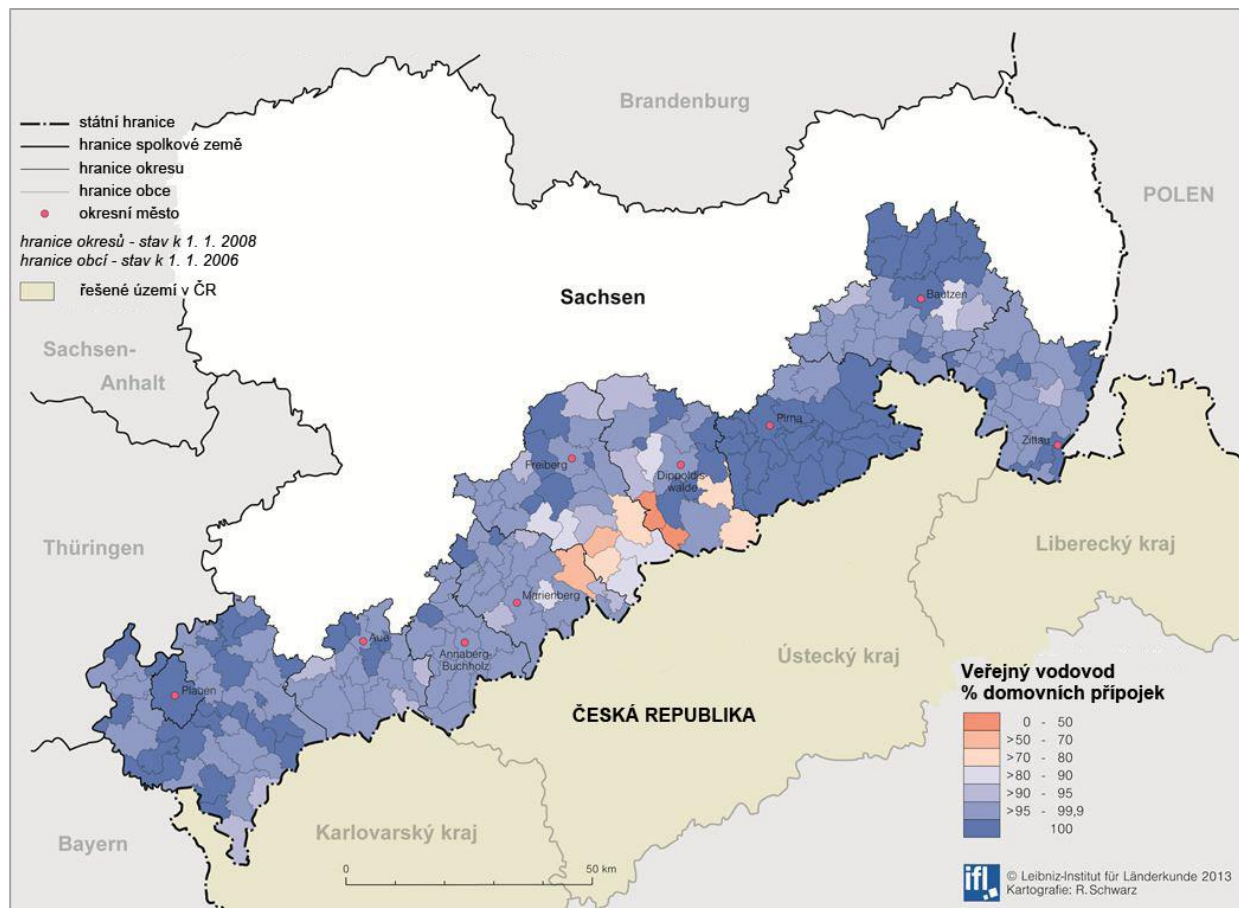
2.5.2 Zásobování vodou, odpadní vody a čištění odpadních vod

2.5.2.1 Veřejné zásobování vodou

Na české straně řešeného území je dostatečná kapacita současných zdrojů pitné vody a stagnující či spíše klesající odběry vody nevyvolávají požadavky na vyhledávání nových zdrojů podzemní vody, resp. není reálné uvažovat o výstavbě dalších povrchových zdrojů. Stávající zdroje zpravidla nejsou využívány na hranici své kapacity a současnou situaci je možné považovat za stabilizovanou. Podíl obyvatel zásobovaných vodou z veřejných vodovodů činí 99,7 % v Karlovarském kraji, 96,3 % v Ústeckém kraji a 88,9 % v Libereckém kraji.

Veřejné zásobování obcí v Sasku pitnou vodou je zajištěno z cca 57 % podzemními vodami a cca 43 % povrchovými vodami (především z údolních přehrad určených k zásobování pitnou vodou). Připojení obcí na veřejný vodovod se pohybuje mezi 80 a 100 %.

Obr. 13 Připojení obcí v Sasku na veřejný vodovod

2.5.2.2 Odpadní vody a čištění odpadních vod

Města či větší obce na české straně řešeného území mají ve větším či menším rozsahu vybudovány kanalizační systémy. Převážně se jedná o systémy jednotné kanalizace, které odvádějí mimo splaškových vod i dešťové vody. Většinou jsou kanalizační systémy ukončeny na čistírnách odpadních vod (ČOV). Podíl obyvatel napojených na kanalizaci s ČOV je 92,5 % v Karlovarském kraji, 78,9 % v Ústeckém kraji a 67,3 % v Libereckém kraji.

Podle *Plánu rozvoje vodovodů a kanalizací území České republiky* jsou připravovány projekty na rekonstrukce stok a dostavbu kanalizačních sítí, dále jsou navrženy rekonstrukce nebo modernizace čistíren odpadních vod. V souvislosti s těmito úpravami je snaha o připojení maximálního počtu obyvatel na tyto systémy.

V Sasku je celkem 90,6 % obyvatelstva napojeno na veřejnou kanalizaci s ČOV.

V systému odvádění odpadních vod a jejich čištění existuje již přeshraniční spolupráce:

- přivádění odpadních vod z Lückendorfu do čistírny odpadních vod Jablonné v Podještědí,
- Bärenstein / Erzgebirge využívá čistírnu odpadních vod obce Vejprty,
- obec Potůčky využívá čistírnu odpadních vod obce Johanngeorgenstadt,
- Účelový svaz pro odvod odpadních vod Obere Mandau a čeští partneři provozují společný přeshraniční systém pro odvod odpadních vod v oblasti Seifhennersdorf – Rumburk – Varnsdorf; plánována je další výstavba.

2.6 Životní prostředí, ochrana přírody a krajiny

2.6.1 Ochrana přírody a krajiny

Česko-saské příhraničí má velmi různorodé přírodní podmínky i charakter krajiny. Na jeho území se nachází mnoho velkoplošných i maloplošných chráněných území a oblastí NATURA 2000.

V české části řešeného území se nachází **Národní park České Švýcarsko**, který navazuje na Národní park Saské Švýcarsko. Národní park byl vyhlášen v roce 2000 a má rozlohu 79 km². Před vznikem národního parku tvořilo jeho území nejceněnější část Chráněná krajinná oblast (CHKO) Labské pískovce.

Hlavním předmětem ochrany jsou unikátní skalní města a na ně vázaní živočichové a rostliny. Oblast je známa především svými skalními útvary — věžemi, branami, stěnami, které vystupují nad souvislé lesy. Mezi nejvíce navštěvovaná místa patří zcela ojedinělý, největší pískovcový most v Evropě „Pravčická brána“ a soutěsky řeky Kamenice.

Do české části řešeného území částečně zasahuje také **Krkonošský národní park**, který navazuje na menší Karkonoski park narodowy v Polsku.

V řešeném území se nacházejí další velkoplošná chráněná území, v blízkosti česko-saské hranice leží:

- CHKO České středohoří,
- CHKO Labské pískovce,
- CHKO Lužické hory.

CHKO České středohoří byla vyhlášena v roce 1976. Svou rozlohou 1 063 km² je druhým největším chráněným územím v České republice. Důvodem vyhlášení CHKO byla středoevropská jedinečnost krajinného reliéfu mladotřetihorního vulkanického pohoří, pestrost geologické stavby, druhové bohatství rostlinstva a charakteristická fauna.

Díky vhodným přírodním podmínkám bylo České středohoří velmi brzy osídleno a kultivováno člověkem. Během staletí se tu vyvinula osobitá, harmonicky utvářená krajina typického reliéfu, krajina ovocných sadů, protkaná množstvím drobných sídel s lidovou zástavbou a historickými památkami.

CHKO Labské pískovce byla vyhlášena v roce 1972. Na části její plochy vznikl v roce 2000 Národní park České Švýcarsko, dnes zaujímá CHKO plochu 245 km². K základním tvarům území patří údolí tvaru soutěsek a kaňonů, obklopené věžemi a masivy místy tvořícími skalní města.

Rostlinstvo je druhově podmíněno pískovcovým, málo úživným podkladem a vázáno na extrémní teplotní výkyvy i nedostatek vláhy. Mnohotvárnost území umožňuje existenci celé řady živočichů na relativně malém prostoru. Velmi cenná je zachovaná lidová architektura v podobě podstávkových roubených domů.

CHKO Lužické hory byla vyhlášena v roce 1976 a v současné době má rozlohu 267 km². Vyznačuje se harmonicky a esteticky utvářenou krajinou, morfologicky výrazným reliéfem a vysokou lesnatostí. Celkový ráz oblasti dotváří lužická lidová architektura.

K přírodovědecky nejhodnotnějším částem CHKO Lužické hory patří zbytky přirozených lesních porostů ve vrcholových partiích, vlhké horské a podhorské louky s výskytem vzácných druhů rostlin, nivy potoků a geomorfologické útvary.

V saské části řešeného území leží **Národní park Saské Švýcarsko**. Vznikl v roce 1990 a má rozlohu 93 km². Většina území národního parku je pokryta lesy a asi 40 % území tvoří v současné době tzv. bezzásahové území. Na jihovýchodě sousedí s Národním parkem České Švýcarsko. Oba národní parky tvoří rozsáhlý komplex ekosystémů pískovcových skal a lesních porostů s minimálním osídlením.

V současné době se připravuje spojení Národního parku Saské Švýcarsko a Národního parku České Švýcarsko a následný zápis Českosaského Švýcarska na seznam přírodního dědictví UNESCO. Za tímto

účelem byla vytvořena pracovní skupina pro zápis Českosaského Švýcarska na Seznam světového dědictví UNESCO.

K dalším významným velkoplošným chráněným územím v blízkosti česko-saské hranice patří:

- přírodní park Krušné hory / Vogtland,
- přírodní park Žitavské hory.

Přírodní park Krušné hory / Vogtland je největším saským přírodním parkem o rozloze 1 495 km². Byl vyhlášen v roce 1996. Přírodní park se vyznačuje bohatě členěnou krajinou s četnými cennými ekosystémy. Území parku je biotopem pro silně ohrožené druhy flóry a fauny. Součástí parku je 181 přírodních památek, 14 chráněných krajinných oblastí, 45 přírodních ochranných oblastí, evropsky významné lokality a tři ptačí oblasti.

Správcí přírodního parku Krušné hory / Vogtland podporují jeho rekreační využití šetrné vůči přírodě, usilují o zachování a rozvoj území parku a prosazují opatření ochrany přírody. V tomto kontextu je důležitý také přeshraniční rozvoj turistiky a vytvoření ekologicky udržitelné koncepce rozvoje tohoto přírodního parku Krušné hory / Vogtland.

Přírodní park Žitavské hory má rozlohu 130 km². Byl vyhlášen v roce 2007. Pro tento přírodní park je charakteristická harmonie Žitavských hor, Olbersdorfského jezera, historického centra města Žitavy a idylických vesnic s lidovou architekturou hornolužických podstávkových domů.

Hlavním cílem parku je podpora rekreace v krajině a udržitelné provozování turistického ruchu při ekologickém využití přírodních zdrojů. V rámci koncepce údržby a rozvoje byly identifikovány a následně zónováním zajištěny oblasti významné pro rekreaci a turistiku. S přírodním parkem Žitavské pohoří, jehož součástí je CHKO Žitavské pohoří, je spojena přeshraniční kooperace s přilehlými obcemi na české straně hranice, a to v oblasti ochrany krajiny a rozvoje turistického ruchu. Jsou vyvíjeny snahy rozšířit přírodní park směrem do české části Lužických hor.

2.6.2 Ochrana životního prostředí

2.6.2.1 Ochrana vod a ochrana před povodněmi

Cílem ochrany vod v ČR je chránit povrchové a podzemní vody, stanovit podmínky pro hospodárné využívání vodních zdrojů a pro zachování i zlepšení jakosti povrchových a podzemních vod. Pro ochranu vodních zdrojů jsou zřizována ochranná pásma vodních zdrojů a přírodních léčivých zdrojů a chráněné oblasti přirozené akumulace vod.

Ochrana před povodněmi v České republice vychází z vodního zákona a z dokumentu Strategie ochrany před povodněmi na území ČR. Strategie vytváří rámec pro definování konkrétních postupů a preventivních opatření ke zvýšení systémové ochrany před povodněmi. Opatření ochrany před povodněmi jsou zaměřena na:

- ovlivnění průběhu a rozsahu povodní (opatření v krajině zaměřená na využití retenční schopnosti krajiny a technická opatření),
- omezení potenciálních škod (stanovení záplavových území a regulace jejich využívání),
- ochranu majetku.

Ochrana vod v Sasku je zajištěna vymezením chráněných oblastí a zón, které vyplývá ze zákona.

Saská strategie ochrany před povodněmi obsahuje vedle záměrů technické ochrany (stavba hrází, retenčních nádrží, údolních přehrad aj.) a plánovacích opatření (vymezení záplavových oblastí, vypracování a realizaci koncepcí ochrany před povodněmi) také návrhy preventivních opatření v území. V koncepcích protipovodňové ochrany jsou jako preventivní opatření ochrany území obsaženy záměry sledující omezení rizika vzniku povodní a záměry na využití retenční schopnosti krajiny. Jedná se například o budování hrází a pobřežních zdí mimo území obce či úpravu druhové skladby lesních porostů.

2.6.2.2 Ochrana půdy

Ochrana půdy v České republice je zaměřena na ochranu před neuváženou zástavbou, nevhodným způsobem obdělávání a na ochranu před erozí. PÚR ČR 2008 v republikových prioritách územního plánování stanovuje požadavek vytvářet předpoklady pro polyfunkční využívání opuštěných areálů a ploch (brownfields), hospodárně využívat zastavěné území a zajistit ochranu nezastavěného území. K tomuto cíli přispívá mimo jiné národní databáze brownfields, která nabízí zrekultivované areály, připravené pro plány domácích i zahraničních investorů. V databázi je v současné době registrováno 140 budov a ploch nacházejících se v české části řešeného území.

Dalším cílem ochrany půdy je ochrana před kontaminací nebezpečnými látkami a sanace starých ekologických zátěží. Evidenci starých ekologických zátěží zajišťuje Ministerstvo životního prostředí, a to v rámci databáze „Systém evidence kontaminovaných míst“. Jedná se o veřejně přístupnou databázi, která poskytuje informace o konkrétních kontaminovaných lokalitách.

V rámci ochrany půdy se v Sasku provádějí opatření k udržitelnému obhospodařování a k omezení spotřeby půdy zástavbou či zpevněním povrchu (obnova využití úhorů, výstavba úsporná z hlediska spotřeby půdy), evidence a sanace starých ekologických zátěží.

S identifikací ploch podezřelých na staré zátěže se v Sasku začalo v roce 1991. Po identifikaci následuje stanovení potřeby sanace. Pozornost je zaměřena především na opuštěné průmyslové areály, území po těžbě uranu a staré objekty zemědělské výroby. V příhraničí se jedná o následující území s větším výskytem ploch starých zátěží nebo podezřelých ploch:

- město Plauen, Oelsnitz, obec Goltzschtal,
- prostor Klingenthal,
- prostor Westerzgebirge (Schneeberg-Schwarzenberg-Johanngeorgenstadt) – vzhledem k důlní těžbě a hutím,
- Ehrenfriedersdorf – bývalá úpravna cínové rudy, haldy 1 a 2,
- Freiberg, projekt Saxonia – odstranění starých zátěží,
- Hohndorf – bývalý drtič černého uhlí a skládka popela,
- Wismut Leupoldishain – bývalá důlní těžba bizmutu,
- Pirna / Heidenau,
- Freital-Saugrund,
- Hirschfelde – elektrárna na hnědé uhlí.

Svobodný stát Sasko podporuje sanaci lokalit staré zátěže v rámci různých dotovaných programů.

2.6.2.3 Ochrana ovzduší

V České republice bylo po roce 1990 investováno mnoho finančních prostředků do snížení emisí (zejména z velkých elektráren), čímž došlo k výraznému zlepšení kvality ovzduší. Rozvoj průmyslu a nárůst dopravy po roce 2000 způsobily, že se kvalita ovzduší začala opět zhoršovat. Nepříznivá situace je v řešeném území především v Ústeckém kraji. Mezi největší zdroje znečištění patří tepelné elektrárny, automobilová doprava a chemické továrny.

Základní koncepci v oblasti ochrany ovzduší představuje dokument Národní program snižování emisí České republiky (2007). Tento dokument obsahuje klíčová opatření, která přispějí ke zlepšení současného stavu a k ochraně životního prostředí a zdraví lidí. Kraje mají zpracované vlastní koncepce nebo programy ochrany ovzduší.

Emise škodlivin z technických zařízení se v Sasku stále snižují. Nejvyšší koncentrace se dosud vyskytují blízko hranice v oblastech východní a střední části Krušných hor, kde se při proudění vzduchu od jihu („Böhmischer Wind“) především v zimě často naměří zvýšené hodnoty. Je to způsobeno velkými spalovacími zařízeními v severních Čechách, které produkují značné množství oxidu siřičitého, a nepříznivými rozptylovými podmínkami v Českém středohoří.

2.6.2.4 Ochrana klimatu

Česká republika ratifikovala Rámcovou úmluvu OSN o změně klimatu a následný Kjótský protokol a zavázala se snížit emise skleníkových plynů o 8 % oproti roku 1990. V roce 2010 činily úhrnné emise skleníkových plynů 139,2 milionů tun, což odpovídá snížení o 29 % oproti roku 1990. Meziročně však došlo k nárůstu emisí o 3,3 %, tj. o téměř 4,5 milionů tun oproti roku 2009.

Hlavním strategickým dokumentem České republiky v oblasti změny klimatu je Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v ČR z roku 2004. V roce 2012 byl zpracován návrh Politiky ochrany klimatu v České republice. Cílem tohoto dokumentu je snížit mezi roky 2005 a 2020 emise skleníkových plynů o 20 %. Kraje mají zpracované vlastní koncepční dokumenty zabývající se ochranou klimatu (např. energetické koncepce, programy snižování emisí, programy rozvoje kraje).

V ČR došlo ve většině resortů k významnému pokroku v oblasti snižování emisí skleníkových plynů a zvýšil se podíl obnovitelných zdrojů na výrobě energie, přičemž v rámci obnovitelných zdrojů dosahuje největšího podílu využití biomasy. Na druhé straně má Česká republika stále poměrně nepříznivé ukazatele z hlediska energetické náročnosti a produkce emisí skleníkových plynů na obyvatele (35 % nad průměrem EU). Problematický je také sektor dopravy, jehož emise vykazují trvalý meziroční nárůst. Redukční politiky a opatření je proto nutné orientovat na oblast průmyslu a dopravy, které se na celkové bilanci emisí skleníkových plynů ČR podílejí nejvíce.

Svobodný stát Sasko se angažuje v ochraně klimatu spolkové vlády v rámci rozhodnutí EU a Kjótského protokolu. Sasko podstatnou měrou přispělo k naplnění cílů ochrany klimatu v Německu tím, že provedlo restrukturalizaci a modernizaci saské ekonomiky, především energetiky a těžby hnědého uhlí. V roce 2001 byly v rámci prvního saského programu ochrany klimatu stanoveny konkrétní cíle, které státní vláda dne 12. března 2013 upřesnila v dokumentu „Energetický a klimatický program Saska 2012“:

- snížení ročních emisí oxidu uhličitého ze spotřeby energie do roku 2020 oproti roku 2009 nejméně o 3,8 milionů tun,
- zvýšení podílu obnovitelných energií na hrubé spotřebě proudu v Sasku do roku 2020 nejméně o 28 %,
- zvýšení podílu energie z kogeneračních jednotek na hrubé spotřebě proudu na 30 %,
- potenciály pro rozvoj jednotlivých obnovitelných zdrojů v Sasku

Tab. 17 Obnovitelné zdroje energie – Sasko

	Výroba energie 2012 (GWh/rok)	Potenciál pro následujících 10 let (GWh/rok)
Větrná energie	1 700	2 200
Solární energie	900	1 800
Bioenergie	1 385	1 800
Vodní energie	275	320

Podněty pro uvědomělé jednání orientované na udržitelnost vyplývají pro příhraniční okresy především z „Energetického a klimatického programu Saska 2012“, ale také z aktuálního návrhu LEP 2012. Tento proces je podporován modelovými projekty i vypracováním regionálních plánů či regionálních energetických koncepcí. V zájmovém území se jedná především o následující aktivity:

- Regionální energetická koncepce plánovacího regionu Oberlausitz / Niederschlesien od roku 2011,

- ve fázi plánování nebo zpracování – dílčí plány „Obnovitelné energie“ připravované svazy pro regionální plánování,
- Svaz pro regionální plánování Oberes Elbtal / Osterzgebirge – modelový region pro individuální strategie ochrany klimatu Spolkového ministerstva dopravy, výstavby a rozvoje měst (2009-2011),
- energeticky soběstačný region Vogtlandkreis (účast v procesu EEA¹³),
- region bioenergetiky Sächsische Schweiz-Osterzgebirge,
- energeticko-politický akční program okresu Görlitz / Energetická agentura Nisa,
- Krušnohorská síť pro obnovitelné energie,
- energetický region Annaberger Land (od roku 2009 koncepce a realizace).

¹³ EEA – European Energy Award (program na realizaci politiky ochrany klimatu a efektivnosti využívání energie v obcích).

2.7 Rozdělená města a obce

V řešeném území se nacházejí města a obce rozdělená česko-saskou hranicí. Po roce 1989 se začala rozvíjet spolupráce těchto měst a obcí a realizace společných rozvojových projektů a záměrů.

V česko-saském příhraničí bylo zjištěno celkem 18 rozdělených měst a obcí, tzn. měst a obcí přímo rozdělených česko-saskou hranicí a dále sídel, která jsou navzájem prostorově oddělena, ale lze u nich předpokládat postupné propojení. Jedná se o následující rozdělená města a obce:

- Plesná – Bad Brambach,
- Kraslice – Klingenthal,
- Bublava – Klingenthal-Sachsenberg,
- Potůčky – Johanngesengstadt,
- Boží Dar, Loučná pod Klínovcem, České Hamry – Oberwiesenthal,
- Vejprty – Bärenstein,
- Brandov – Olbernhau,
- Hora Svaté Kateřiny – Deutschneudorf,
- Nová Ves v Horách – Deutschneudorf,
- Český Jiřetín – Neuhausen, místní část Deutschgeorgenthal,
- Dubí, Cínovec, Krupka (místní část Fojtovice) – Altenberg, místní část Zinnwald-Georgenfeld, místní část Fürstenau,
- Dolní Poustevna – Sebnitz,
- Šluknov – Sohland an der Spree,
- Jiříkov – Ebersbach, Neugersdorf,
- Rumburk – Seifhennersdorf,
- Varnsdorf – Seifhennersdorf a Großschönau,
- Krompach – Kurort Oybin, Kurort Jonsdorf,
- Hrádek nad Nisou – Zittau.

Formy a předmět spolupráce

Stávající spolupráce rozdělených měst a obcí má podobu zejména uzavírání vzájemných smluvních dohod o partnerství v projektech, spolupráce mezi samosprávami, školami a hasičskými spolky, spolupráce při obnově nebo zřízení přeshraničních propojení (silniční, železniční, pěší), dále se jedná o společný přístup k čištění odpadních vod, spolupráci v oblasti cestovního ruchu a pořádání společných kulturních a společenských akcí.

Limity a překážky společného rozvoje

Za hlavní limity a překážky společného rozvoje považují představitelé rozdělených měst a obcí rozdílnou legislativu ČR a Saska, nedostatečnou koordinaci v dopravě (propojení silničních tahů, zlepšení stávající sítě silnic, podpora železniční dopravy atd.), hraniční vodní tok a částečně i jazykovou bariéru.

2.8 SWOT analýza

OBYVATELSTVO A DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	
Sídla a struktura sídel	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
- Historicky rostoucí struktury s vysokými krajinnými, rekreačními a obytnými hodnotami. - Existence středisek / rozvojových oblastí a plánovacích / rozvojových os nadregionálního významu v řešeném území. - Nárůst trvale bydlícího obyvatelstva v některých venkovských atraktivních či dobře dostupných lokalitách nejen v zázemí měst v posledních letech.	- Velké územní rozdíly v hustotě zalidnění, podprůměrná a dále klesající hustota obyvatelstva a osídlení v některých venkovských oblastech. - Negativní vliv rozsáhlých ploch s ukončenou, popř. stále probíhající těžbou nerostných surovin na osídlení. - Patrné následky vylidnění, zániku a přeměny funkce velkého počtu obcí na české straně hranice v sídelní struktuře. Rostoucí počet nevyužívaných budov a s tím spojená ztráta atraktivity na saské straně.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
- Rozvoj spolupráce obcí včetně přeshraniční spolupráce. - Podpora sociálně vyloučených sídelních lokalit na základě využití různých fondů a dotací. - Posílení role středisek na saské straně hranice jako center zásobování.	- Pokles atraktivity území v důsledku nedostatečné nabídky sociální infrastruktury. - Vysídlování z regionu do atraktivnějších okolních krajů a regionů, vysídlování odlehlých a neatraktivních lokalit. - Rozšíření těžby hnědého uhlí na české straně hranice, a s tím spojené nebezpečí zániku dalších sídel a devastace životního a obytného prostředí přilehlých sídel.
Demografický vývoj	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
- Poměrně příznivá věková struktura obyvatel v české části řešeného území. - Pozitivní přirozený přírůstek obyvatel ve všech krajích a ve většině okresů na české straně řešeného území. - Vysoká regionální identita obyvatel především v saské části řešeného území. - Značná angažovanost obyvatelstva a rozsáhlá spolková činnost především v saské části řešeného území.	- Záporné saldo migrace u většiny okresů v řešeném území. - Záporný celkový přírůstek obyvatel ve všech okresech saské části řešeného území a u více než poloviny okresů v české části řešeného území. - Nepříznivá věková a sociální struktura obyvatel v saské části řešeného území jako důsledek odchodu angažovaných lidí s dobrým vzděláním. - Nízká vzdělanostní a kvalifikační úroveň obyvatelstva, vysoký podíl obyvatel se základním vzděláním a bez vzdělání, podprůměrný podíl vysokoškoláků v české části řešeného území.

<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Příchod vzdělaných a kvalifikovaných obyvatel z jiných regionů a ze zahraničí. • Opatření ke zvýšení regionální identity. • Zajištění podílu vzdělaného a kvalifikovaného obyvatelstva. • Rozšíření nabídky vzdělávání dospělých a možností studia na vysokých školách.	• Prohlubování disparit v oblasti lidských zdrojů mezi jednotlivými částmi sledovaného území. • Útlum průmyslové výroby. • Růst sociálního napětí spojený s nárůstem podílu sociálně slabších skupin obyvatelstva a sociální segregace obyvatel v některých lokalitách. • Negativní výhledy projekce obyvatelstva, postupné zhoršování věkové struktury obyvatelstva a růst indexu stáří na české straně. • Nízká míra stability vzdělaného a kvalifikovaného obyvatelstva, odchod mladých, vzdělaných a talentovaných obyvatel do sousedních regionů a do zahraničí. • Zánik místních tradic, devastace kulturních hodnot. • Narušení sociálních rodinných vazeb a chybějící podpora seniorů v rámci rodiny v důsledku trvalého vystěhovávání především mladých lidí.

HOSPODÁŘSTVÍ A CESTOVNÍ RUCH	
Struktura hospodářství a trh práce	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Tradice průmyslové výroby. • Existence regionálních a lokálních klastrů a budování nových klastrových iniciativ. • Poměrně nízký počet uchazečů o práci ve věku nad 50 let na české straně. • Existence rozvojových ploch, zčásti s dobrým dopravním napojením. • Existující výzkumný, vědecký a vzdělávací potenciál. • Rostoucí podíl zaměstnanců v terciárním sektoru. • Nabídky vzdělávání i přes hranici. • Přeshraniční informovanost v oblasti volby povolání a orientace ve studijních oborech.	• Malý podíl vysoce kvalifikované práce, malá finanční síla a inovační potenciál většiny malých a středně velkých podniků na saské straně vedou dlouhodobě ke vzniku regionu s nízkou konkurenceschopností. • Výrazné zastoupení regionů, vyžadujících soustředěnou podporu státu na české straně. • Obtížné uplatnění absolventů na trhu práce především na české straně. • Vysoká míra nezaměstnanosti a vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti. • Odchod mladých dobře kvalifikovaných pracovních sil kvůli nedostatečné perspektivě.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Rozvoj přeshraniční hospodářské a vědecké spolupráce a společného pracovního trhu. • Možnost dočasného zaměstnání v cizině a získání zkušeností. • Podpora malého a středního podnikání. • Další rozvoj nových a perspektivních odvětví. • Spolupráce institucí na trhu práce. • Nové formy celoživotního vzdělávání. • Úspěšný regionální a nadregionální nábor kvalifikovaných pracovních sil se zajímavou nabídkou pracovních míst a existujícími místními podmínkami.	• Nízké zastoupení stávajících malých a středních podniků v podnikání a regionálních výrobců v řemeslné výrobě a zemědělství a s tím spojená výkonnost a inovační schopnost. • Snižování počtu volných pracovních míst, útlum energetiky, těžby a tradiční průmyslové výroby na české straně. • Náročné podmínky financování pro malé a střední podniky. • Rostoucí konkurence a s tím spojený odchod odborných a vedoucích pracovníků do jiných regionů. • Prohlubování disparit v ekonomické úrovni a zaměstnanosti mezi jednotlivými částmi řešeného území, rozdíly v míře nezaměstnanosti. • Snížení konkurenceschopnosti v důsledku nedostatku finančních prostředků na výzkum a vývoj na české straně.
Cestovní ruch	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Dobré přírodní a kulturně historické potenciály pro rozvoj turistických destinací vč. destinací nadregionálního (evropského) významu. • Vysoká kvalita a dlouholetá tradice lázeňství. • Rozvoj přeshraniční spolupráce, rozšiřování tvorby společných produktů cestovního ruchu.	• Krátká průměrná doba pobytu návštěvníků. • Nedostatečná nabídka zážitkové turistiky a aktivit při špatném počasí. • Nedostatek výjimečných produktů cestovního ruchu v regionu.

<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Koordinovaný marketing a rozvoj turistických destinací přes hranici. • Společný marketing Montanregionu Krušnohoří (společný návrh na zapsání do Seznamu světového kulturního dědictví). • Společný marketing Českosaského Švýcarska (snaha o zapsání do Seznamu světového kulturního dědictví). • Využívání programů podpory rekreace a cestovního ruchu na české straně.	• Podcenění péče o přírodní bohatství a krajinný ráz jako podmínky atraktivity území pro cestovní ruch. • Omezování dotací pro zkvalitnění infrastruktury cestovního ruchu na české straně. • Omezování komplexní a příspěvkové lázeňské léčby na české straně. • Konkurenční boj o klienta mezi lázeňskými zařízeními a zařízeními cestovního ruchu při klesající poptávce (nízký počet klientů a stárnoucí obyvatelstvo).

DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURA	
Železnice	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Vedení IV. panevropského koridoru řešeným územím. • Předpokládaná přednostní realizace úseku Praha - Drážďany (Berlín) v rámci projektu TEN 22. • Dobrá dopravní dostupnost přes hranici.	• Dlouhé cestovní a transportní časy. • Nevyhovující rychlostní parametry většiny tratí na české straně.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Výstavba vysokorychlostní tratě. • Koordinace železniční infrastruktury, zejména regionálních dopravních os.	• Špatná koordinace 4 kolejného propojení ČR / SRN se stávajícími konvenčními tratěmi na české straně a nevyřešení přestupního uzlu VRT.
Pozemní komunikace	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Vedení IV. panevropského koridoru řešeným územím. • Dobrá dopravní dostupnost přes hranici.	• Pomalu pokračující dokončování chybějících silnic. • Vysoké dopravní zatížení v příhraničí z důvodů chybějících obchvatů obcí. • Nepříznivé napojení části řešeného území na spolkovou dálnici na saské straně.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Přeshraniční koordinace silniční dopravy, zejména regionálních dopravních os. • Sjednocené limity zatížení a omezení silničního provozu. • Koncepce dopravy zohledňující demografickou situaci, stanovení priorit.	• Nedostatek finančních prostředků pro dostavbu / opravu některých úseků silnic.

Letecká doprava	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Letiště s mezinárodním provozem Karlovy Vary. • Dobrá dostupnost mezinárodního letiště Drážďany.	• Poměrně velká vzdálenost k letištím s mezinárodním provozem vyjma Karlovarského kraje.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Zlepšení dopravního napojení letiště Karlovy Vary jinými druhy dopravy ve vazbě na rekonstrukci a modernizaci silniční a železniční sítě.	• Chybějící koncepční dokument k rozvoji letecké dopravy na české straně.
Veřejná logistická centra	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Lovosice jako funkční terminál splňující téměř parametry veřejného logistického centra a to včetně napojení na vodní cestu. • Předpokládané vybudování dalšího veřejného logistického centra.	• Nedostatek finančních prostředků pro rychlejší rozvoj kombinované dopravy.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Koordinace při budování VLC mezi ČR a SRN.	• Snížení zájmu přepravců o kombinovanou dopravu a další nápor dopravy na pozemních komunikacích.
Veřejná osobní doprava	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Plošné pokrytí sítě dopravy na blízké vzdálenosti. • Nabídka silniční i železniční dopravy na blízké vzdálenosti. • Společné projekty a dobrý vývoj přeshraniční spolupráce.	• Jednostranná orientace autobusové dopravy v některých oblastech na dopravu žáků, z toho vyplývající problémy během prázdnin; téměř nulová nabídka jiným skupinám uživatelů. • Špatné napojení některých venkovských oblastí na správní centra a špatná dopravní dostupnost odlehlých venkovských oblastí veřejnou dopravou.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Podněty k využívání dopravy na blízké vzdálenosti vyplývající z lepšího napojení, kratší cestovní doby a taktů, komfortní možnosti přestupu, flexibilních forem obsluhy včetně péče o starší cestující. • Koncepce integrované mobility spojené s novými, státní hranici přesahujícími možnostmi řešení.	• Další oslabování veřejné osobní dopravy na venkově a narůstání individuální motorizované dopravy.

TECHNICKÁ INFRASTRUKTURA	
Elektrická energie, plyn, voda, odpadní vody	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Zásobování všemi médii a likvidace odpadů ve všech jádrových městech a ve velké části venkovských obcí je zajištěno v dostatečném množství a kvalitě.	• V současnosti žádný odvod odpadních vod v menších obcích odpovídající zákonným požadavkům (nutno dodatečně zlepšit stav techniky především v případě decentralizovaných řešení). • Chybějící připojení některých malých obcí nebo jejich částí na veřejný vodovod. • V části venkovského prostoru chybějící možnost připojení na rychlý internet.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Individuální soběstačné řešení zásobování vodou a likvidace odpadů ve venkovských obcích. • Společná řešení zásobování vodou a likvidace odpadů v užším příhraničí v zájmu přístupů zaměřených na udržitelný rozvoj.	• Zvyšující se náklady na zásobování vodou a likvidaci odpadů na základě klesajícího počtu uživatelů.
Obnovitelné energie	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Dobré přírodní a územní podmínky k využívání obnovitelných energií (sluneční, větrné, z biomasy, geotermální). • Řada řešení pro výrobu alternativních druhů energie. • Podniky v energetickém klastru (především v regionu Freiberg v Sasku).	• Množství jednotlivých řešení. • Chybějící přeshraniční odsouhlasování příslušných právních předpisů.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Rozvoj energetického klastru. • Rozvoj "energetického faktoru stanoviště" cestou udržitelných řešení využití obnovitelných zdrojů energie, včetně synchronizace elektřiny či plynu a jiných zdrojů tepla. • Realizace energeticky soběstačných řešení pro okrajové venkovské prostory. • Přeshraniční kooperace k rozvoji energeticky soběstačných řešení a hodnototvorných řetězců.	• Provozování jednotlivých zařízení ekologicky neudržitelným způsobem. • Poškozování přírody, krajinného rázu a rozvoje cestovního ruchu nekoordinovanými řešeními.

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ, OCHRANA PŘÍRODY A KRAJINY	
<i>Silné stránky</i>	<i>Slabé stránky</i>
• Velmi rozmanitá kulturní krajina. • Rozmanitá a místy dobře zachovalá krajina s cennými unikátními biotopy a mimořádnými přírodními zdroji a kulturním potenciálem, chráněná v řadě chráněných území a v oblastech NATURA 2000. • Výrazné zlepšení stavu krajiny a snížení emisí v mnoha dílčích územích v důsledku omezení těžební a průmyslové činnosti. • Velké množství opatření ke zlepšení kvality ovzduší, půdy, povrchových a podzemních vod. • Postupná revitalizace brownfields a starých ekologických zátěží. • Postupně se rozvíjející přeshraniční spolupráce při plánování a realizaci územního rozvoje.	• Vysoký podíl brownfields, ploch se starou zátěží a lokalit po ukončené důlní těžbě. • Rozsáhlé plochy těžby nerostů. • Poškození vodních toků. • Trvalý růst záboru půdy. • Významné snížení průchodnosti území v důsledku rozsáhlé zástavby a oplocování velkých areálů. • Nevyhovující věková struktura a druhová skladba lesů. • Chybějící přeshraniční koordinace evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 a jejich nenávaznost přes hranice. • Chybějící přeshraniční management krizových situací a mimořádných událostí v životním prostředí.
<i>Příležitosti</i>	<i>Hrozby</i>
• Stávající nivy a vodní toky jako přirozené koridory k zakládání sítě biotopů. • Snižování rizika eroze ve vyšších polohách a zvýšení hodnoty krajiny výsadbou lesů, změnou druhové skladby lesů, výsadbou remízků a změnou způsobu obdělávání půdy. • Revitalizace brownfields a lokalit po ukončené těžební činnosti, jejich navrácení do kulturní krajiny a využití jejich rekreačního potenciálu. • Možnost vyhlášení nových přírodních parků a chráněných krajinných oblastí na vybraných zachovalých územích a s tím spojená možnost posílení ochrany cenných biotopů. • Rozvoj přeshraniční spolupráce v oblasti ochrany přírody. • Přeshraniční spolupráce při plánování a realizaci protipovodňových opatření.	• Pokračující zástavba volných ploch a fragmentace krajiny dopravní infrastrukturou. • Značné zábory kvalitních pozemků zemědělského půdního fondu a narušení krajinného rázu z důvodu zastavění rozsáhlých ploch solárními a větrnými elektrárnami, velkoplošného pěstování energetických (rychle rostoucích) dřevin. • Riziko vzniku brownfields v důsledku ekonomické recese. • Snížení biodiverzity i atraktivity krajiny pro rekreaci a cestovní ruch jako důsledek opouštění zemědělské půdy a jejího následného zarůstání a zalesňování, zejména v horských oblastech. • Nežádoucí zhoršení životního prostředí i kvality krajiny v případě prolamování a jiného nerespektování těžebních limitů hnědého uhlí a při obnovení a rozšíření těžby dalších surovin.

3. ROZVOJOVÁ STRATEGIE

3.1 Rozvojové cíle a akční oblasti

3.1.1 Obecné rozvojové cíle

Obecné cíle a akční požadavky pro česko-saské příhraničí jsou založeny na zásadách evropské kohezní politiky a národních plánech rozvoje v Sasku a České republice.

V květnu 2011 byla schválena nová Územní agenda Evropské unie 2020 (TA 2020), v níž se klade důraz na respektování územní dimenze v kohezní politice a při dosahování cílů strategie "Evropa 2020". Tím se navázalo na postupy období strukturálních fondů 2007 až 2013, kdy byl formulován cíl Evropské územní spolupráce (Cíl 3) a Územní soudržnosti (článek 3 Smlouvy o Evropské unii), zakotvené v Lisabonské smlouvě.

Zlepšení územní soudržnosti vyžaduje účinnou koordinaci různých oblastí politiky, aktérů, plánovacích mechanismů, jakož i vytvoření a společné využití oblastních specifik, a zejména vertikální i horizontální koordinaci rozhodovacích grémií na různých úrovních, a rovněž opatření týkající se sektorů.

V tomto kontextu je nutno posílit povědomí o tradičním hospodářském a kulturním sasko-česko-dolnoslezském regionu jako středoevropském spojovacím článku a dále rozvíjet jeho potenciál v středoevropském prostoru. Česko-německé pohraničí, jakožto součást tohoto tradičního hospodářského a kulturního regionu, tvoří jakýsi šev mezi západní Evropou a východní částí střední Evropy. Zatímco Mnichov ještě patří k jádru západní Evropy („Modrý banán“ / pětiúhelník), Praha, Berlín a Wrocław leží již ve středoevropském pětiúhelníku („oranžový banán“), jakožto možné nové zóně evropské integrace. V tomto prostoru se musí česko-saské příhraničí rozvíjet a nalézt si své místo, přičemž je nutno zohlednit různé potenciály rozvoje dílčích regionů ve sbližujícím se hospodářském prostoru. Totéž platí o napojení na transevropské koridory i rozvíjení kvalitního spojení v koridoru Baltské moře – Jaderské moře a v koridoru Via Regia.

Rámec pro další rozvoj a utváření česko-saského příhraničí stanoví na české straně PÚR ČR 2008 a na saské straně aktualizace Zemského plánu rozvoje Sasko 2012¹⁴. V tomto kontextu se přikládá speciální význam dalšímu rozvíjení přeshraniční spolupráce, zejména v oblasti zemského / regionálního plánování, jež by se zaměřilo na podporu a sladění rozvoje území.

Následující obecné cíle tvoří z pohledu udržitelného územního rozvoje česko-saského příhraničí základ pro stanovení specifických akčních oblastí.

Obecné cíle

- Rozvíjení pozice česko-saského příhraničí v Evropě na základě silnějšího propojení s oblastmi rozvoje a napojení na transevropské koridory.
- Podpora udržitelného rozvoje příhraničí v národním a evropském kontextu.
- Sladění a realizace přeshraničních plánů a opatření podle principů vzájemnosti a rovnocennosti.
- Podpora identifikace obyvatel se společným tradičním česko-saským životním a hospodářským prostorem.
- Respektování požadavků demografické změny při rozvíjení infrastruktur, zejména odkrytí synergií přeshraničního harmonizovaného rozvoje, popřípadě odstranění dvojích struktur.
- Vytvoření rámcových podmínek pro udržitelný rozvoj příhraničí, jako:
 - zlepšení přeshraniční mobility,
 - optimální využití existujících potenciálů v přeshraničním zásobování vodou a nakládání s odpadními vodami, jakož i zásobování energií,

¹⁴ Zdroj: Landesentwicklungsplan 2012 – Entwurf für das Beteiligungsverfahren vom 20.12.2011 (Entwurf LEP 2012).

- podpora udržitelného rozvoje prostřednictvím harmonizace ochrany přírody, životního prostředí a klimatu.
- Podpora udržitelného, environmentálně kompatibilního společného hospodářského rozvoje příhraničí.

Proto je nutno koncipovat oblasti přeshraniční spolupráce, aby bylo dosaženo efektivního rámce, popřípadě základny územní spolupráce. Zejména jde o:

- rozvíjení společných pohledů a příkladů přeshraničního územního rozvoje,
- přeshraniční výměnu informací,
- zlepšení konfliktního managementu i na základě včasné spolupráce při plánování a harmonizaci.

3.1.2 Speciální rozvojové cíle a akční oblasti

Přehled cílů:

Cíl 1: Posílení vnějšího vnímání a strategické pozice česko-saského příhraničí v Evropě

- Akční oblast 1.1 Profilace jako území rozvoje
- Akční oblast 1.2 Velkoplošná evropská integrace a vymezení harmonizovaných os rozvoje

Cíl 2: Posílení vnitřní soudržnosti česko-saského příhraničí na základě spojování sil a propojování infrastruktur

- Akční oblast 2 Zvládnutí demografické změny a zajištění sociální infrastruktury (základních životních potřeb)

Cíl 3: Posílení česko-saského příhraničí jako výkonného hospodářského prostoru

- Akční oblast 3.1 Podpora profilace hospodářského prostoru
- Akční oblast 3.2 Zlepšování rámcových podmínek pro hospodářský rozvoj
- Akční oblast 3.3 Rozvoj a tržní uplatnění společných turistických lokalit

Cíl 4: Podpora přeshraniční mobility a propojení infrastruktury v příhraničí zajišťuje sbližování hospodářského a životního prostoru

- Akční oblast 4.1 Zajištění dostupnosti
- Akční oblast 4.2 Rozvoj přeshraničního technického zásobování a likvidace odpadů

Cíl 5: Přeshraniční rozvíjení uchování a obnovy přírodních zdrojů, kulturní krajiny a harmonizované zvládání následků klimatické změny

- Akční oblast 5.1 Přeshraniční rozvoj ochrany přírody a životního prostředí
- Akční oblast 5.2 Zvládání následků změny klimatu

Cíl 6: Podpora územního propojení a harmonizovaný rozvoj regionu česko-saského příhraničí

- Akční oblast 6.1 Podpora rozvoje specifických regionálních potenciálů v příhraničí
- Akční oblast 6.2 Vytvoření rámcových podmínek pro nosnou přeshraniční spolupráci v souladu s požadavky rozvoje

Cíl 1: Posílení vnějšího vnímání a strategické pozice česko-saského příhraničí v Evropě
AKČNÍ OBLAST 1.1 PROFILACE JAKO ÚZEMÍ ROZVOJE

- **Zapojení česko-saského příhraničí do strategických území spolupráce**

Hranice národních států a různých národních kultur podmiňují zvláštnosti přeshraničních propojení území vždy v národním kontextu. Jsou základem jak specifických příležitostí rozvoje pohraničních regionů jakožto mimořádně rozmanitých a evropsky orientovaných společných životních, hospodářských a kulturních prostorů, tak i specifických překážek konkurenceschopnosti a akceschopnosti. K nim patří rozpad funkčních a územně administrativních struktur, jazykové bariéry, rozdíly národních struktur plánování a státní správy a rovněž zdvojené struktury v národních částech území, jež působí proti spojování sil v regionu. Pohraniční regiony fungují tudíž jednak jako laboratoře evropské integrace, zároveň se však pohybují v oblasti napětí, v níž se nově profiluje rozvoj velkých území, například zvyšující se propojení metropolitních ekonomických prostorů.

Ve střední Evropě existují tedy sílí hospodářské aktivity mezi metropolemi Berlínem, Varšavou, Budapeští, Vídní a Prahou. Tento prostor kromě toho spojuje aglomerace jako Štětín, Krakov / Katowice, Poznaň, Wrocław, Bratislava, jakož i "metropolitní region středního Německa", jenž zahrnuje města Leipzig – Halle, Dresden a Chemnitz – Zwickau, a „metropolitní region Norimberk“. Zapojena jsou i česká velkoměsta Brno a Ostrava. Z velkoplošného pohledu leží česko-německé pohraničí, jakožto část sasko-česko-dolnoslezského hospodářského a kulturního regionu, mezi středoevropským a západoevropským pětiúhelníkem s metropolitním regionem Mnichovem.

Česko-saské příhraničí se tedy musí v souhře i s Dolním Slezskem v Polsku, ale i s bavorským a durynským pohraničím, nově definovat a profilovat se v konkurenci regionů. Přitom je nutno se zaměřit na stávající rozdílné potenciály, například:

- profilace jako technologického a průmyslového regionu,
- využití kooperačních přístupů ve výzkumu a vzdělávání,
- ekologické potenciály, kulturně historické zvláštnosti i četná rekreační a lázeňská místa v regionu.

Stanovením vhodných politických priorit územního rozvoje a pomocí příslušného regionálního managementu a marketingu by se měla podpořit konkurenceschopnost a silnější integrace příhraničí.

- **Posílení spolupráce mezi vyššími centry v příhraničí** (Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, i Plauen a Bautzen jako část svazku vyšších městských center) na jedné straně **a vybudování kooperace s metropolemi Prahou a Wrocław a rovněž s přilehlými vyššími centry Dresden a Chemnitz jakožto částmi metropolitního regionu středního Německa a také s metropolitním regionem Norimberk.**

Rozvoj příhraničí je charakterizován zejména velkoplošnou vzájemnou spoluprací jeho aktérů v příhraničí, ale i spoluprací s přilehlými metropolemi a centry. Prostřednictvím kooperace v rámci projektů, jakož i svazky za účelem řešení problémů rozvoje se urychluje sbližování evropského prostoru a je podpořena výkonnost zejména v oblasti příhraničí.

Pokud jde o transfery technologie a výzkumu, měly by se do procesů spolupráce zapojit také další centra v příhraničí, např. Freiberg, Most a Zittau.

AKČNÍ OBLAST 1.2 VELKOPLOŠNÁ EVROPSKÁ INTEGRACE A VYMEZENÍ HARMONIZOVANÝCH OS ROZVOJE

- **Posílení a rozvoj velkoplošných evropských dopravních koridorů a transevropských sítí, jež jsou významné pro pohraničí** – zejména páteřního dopravního koridoru TEN-T v úseku Berlin – Dresden – Praha.

Rozvoj severojižního koridoru Berlin – Dresden – Praha slouží posílení vnitřního trhu EU, těsnějšímu dopravnímu spojení se sousedními státy Evropské unie a rovněž realizaci evropských cílů, jako

například snížení emisí CO₂ prostřednictvím zkrácení dopravních vzdáleností, dále slouží udržitelnějšímu řešení nákladní dopravy, intenzivnějšímu používání inteligentních a ekologických dopravních systémů a jednotných standardů k vybudování infrastruktury. To by mělo také generovat zejména nové hospodářské impulsy.

- **Harmonizované vymezení nadregionálních spojovacích / dopravních os, a rovněž regionálních spojovacích / dopravních os a os rozvoje v zemských a regionálních plánovacích dokumentech v Sasku a České republice**

Územní plánování v České republice a prostorové plánování v Sasku přistupuje rozdílně k nástroji „spojovací a rozvojové osy“. Rozvojové osy v ČR jsou vymezovány v územích, kde existují zvýšené požadavky na změny v území, a jsou stanoveny podle stávajících nebo předpokládaných kapacitních silnic, které vyvolávají další územní dopady, neboť se na ně napojují další aktivity (obchodní, skladové, výrobní a jiné). V Sasku je při posuzování a vymezování os zohledněna jejich spojovací funkce mezi centry (aglomerace, vyšší centra, střední centra), ale také koncentrace zařízení infrastruktury. Síť nadregionálních os v Sasku je v regionálních plánech doplněna o regionální spojovací a rozvojové osy.

Česko-saským příhraničím procházejí následující nadregionální osy (s celostátním a mezinárodním významem):

- Praha – Ústí nad Labem – Dresden (v ČR OS2),
- Praha – Liberec – Görlitz (v ČR OS3),
- Praha – Chomutov – Chemnitz-Marienberg (v ČR osa nadmístního významu, v Sasku nadregionální spojovací a rozvojová osa), která se také z českého pohledu může v budoucnu stát osou mezinárodní.

Další nadregionální osou v česko-saském příhraničí je osa Ústí nad Labem – Karlovy Vary – Cheb (OS7), která pokračuje do Bavorska. Na ni se napojují četná přeshraniční propojení se Saskem, především v prostoru Cheb – Bad Brambach – Plauen.

V Sasku jsou kromě toho vymezeny další nadregionální spojovací a rozvojové osy v LEP a doplňkově jsou vymezeny regionální rozvojové a spojovací osy v regionálních plánech. Tyto osy tvoří základní kostru pro požadovaný územní rozvoj Sasku.

V tomto kontextu je také třeba respektovat základní síť TEN-T (Dresden – Praha: dálnice A 17, spolková silnice B 170, železniční spojení / vysokorychlostní trať Berlin – Dresden – Praha – Budapest).

- **Zajištění dostupnosti mezinárodních letišť**

Leipzig – Halle a Dresden jsou (kromě blízko situovaného letiště Praha) nejdůležitější mezinárodní letiště (Leipzig – Halle se rozvíjí jako křižovatka nákladní dopravy), a proto je nutno zajistit jejich odpovídající dobrou dostupnost z příhraničí. V tomto kontextu je nutno také pohlížet na letiště Karlovy Vary, jež se nachází ve sledované oblasti. Letiště Karlovy Vary nemá mezinárodní evropský význam v dohodách TEN-T EU a není uznáno ani jako regionální letiště¹⁵. Pro českou část řešeného území (Karlovarský kraj, části krajů Plzeňského a Ústeckého) a pro saské území (region Chemnitz – horní část Krušných hor a Vogtland) má toto letiště význam jakožto jediné letiště s mezinárodním provozem v české části řešeného území s dobrou dostupností. Nutnost stabilizace Vogtlandské dráhy (Vogtlandbahn) do Karlových Varů je také zdůvodňována tím, že se upozorňuje na její napojení na letiště. Skutečné přímé napojení letiště na železnici je však vzhledem k značným výškovým rozdílům nepravděpodobné. Spojení mezi nádražím a letištěm bude zajištěno prostřednictvím městské hromadné dopravy v Karlových Varech.

¹⁵ Letiště Karlovy Vary je z pohledu mezinárodních konvencí a hierarchie letišť v ČR čtvrté nejvýznamnější letiště, které má funkci veřejného mezinárodního letiště s pravidelnou linkovou dopravou doplněnou o tzv. charterové lety.

- **Zajištění potenciálů evropské vodní cesty Labe**

Labe jako transevropská vodní cesta tvoří významné dopravní spojení mezi Saskem a Českou republikou. Jakožto souvislá vodní cesta je vhodná pro nákladní i turistickou dopravu, kromě toho je přímo na hranicích v provozu přívoz mezi Schmilkou a Hřenskem. Co se týká vybudování vodní cesty Labe, jsou na české a saské straně stanoveny rozdílné cíle a těžiště rozvoje.

Na české straně je požadováno zajištění lepší splavnosti pomocí jezu Děčín na Labi. Cíl zajištění splavnosti Labe v úseku mezi hranicí ČR / SRN a Pardubicemi je deklarován v PÚR ČR 2008 a dále rozpracován řešením v Zásadách územního rozvoje Ústeckého kraje (2011). Otázky splavnosti a protipovodňové ochrany byly zkoumány i v rámci mezinárodního projektu LABEL. Z výsledků vyplynulo, že se neočekávají žádné negativní dopady výstavby plavebního stupně Děčín na okolní území a že povodňové události malého rozsahu mohou být díky výstavbě plavebního stupně zmírněny. Plavební stupeň Děčín je kromě toho považován za důležitý předpoklad pro zlepšení splavnosti Labe v české části příhraničí. Vláda ČR usnesením č. 155 z března 2012 uložila pokračovat v přípravě plavebního stupně Děčín.

Na saské straně se vychází z toho, že podíl vnitrozemské lodní plavby na celkové přepravě nákladů v Německu stále klesal (11,8 % – 2007). Přepravované množství stagnuje již 30 let a činilo 220 až 240 mil. t/rok. Kromě toho je význam Labe jako vodní cesty, vzhledem k jeho geografické poloze, přírodním poměrům a chybějícím příjmům z přepravy ve srovnání s jinými německými vodními cestami (např. Rýnem) klasifikován jako velmi nízký. Předpovídaný příjem z dopravy lze zajistit i bez zvýšení výkonnosti Labe jako vodní cesty a bez výstavby plavebního stupně Děčín. Podle návrhu LEP 2012 je z hlediska stavebních prací týkajících se plavební hloubky rozvojového cíle dosaženo a tento cíl je zajišťován opravami a opatřeními údržby. Nutná opatření k zachování splavnosti probíhají při respektování ekologických a vodohospodářských funkcí. Těžiště spolupráce spočívá tedy v koordinaci rozvoje vodní dopravy na Labi, zejména pokud jde o další koordinovaný transnacionální rozvoj modal split na infrastrukturních uzlech přístavů mezi Torgau a Prahou, harmonizovaném odvracení nebezpečí katastrof a v protipovodňové ochraně (využití výsledků projektu INTERREG IVB – LABEL).

Cíl 2: Posílení vnitřní soudržnosti česko-saského příhraničí na základě spojování sil a propojování infrastruktur

AKČNÍ OBLAST 2

ZVLÁDNUTÍ DEMOGRAFICKÉ ZMĚNY A ZAJIŠTĚNÍ SOCIÁLNÍ INFRASTRUKTURY (ZÁKLADNÍCH ŽIVOTNÍCH POTŘEB)

V oblasti sociální infrastruktury je cílem zaručit lidem v zájmu stejných životních podmínek ve všech částech území přístup k zařízením a službám sociální infrastruktury i za měnících se demografických podmínek, což znamená i při snižujících se finančních zdrojích. Významnou výzvou je ohrožení únosnosti sociálních zařízení, jakož i změněné potřeby v důsledku změn věkové struktury, zejména zvýšeného podílu starších lidí. Při respektování územní diferenciací demografické změny i rozdílných potenciálů musí být vytvořen regionální prostor pro rozhodování, aby byla umožněna flexibilní řešení podle poptávky, šitá na míru každé části území, jež by zajistila základní životní potřeby. Jako důležité přístupy k řešení zde uvedme spojování, propojování, kooperace, využívání nových médií, e-Government, flexibilní využívání standardů, zajišťování služeb místo zařízení a aktuální přizpůsobení obsahů a organizačních forem.

Na to navazuje především vzdělávání a zdraví a rovněž zajištění dostupnosti veřejných životních potřeb také v příhraničním území.

• Centra jako základ pro zajištění zásobováním

Pro příhraničí je zvláště významný systém center. Odkrytí výhod provázání center a koncentrace funkcí základních životních potřeb, zejména na venkově, je úkolem regionů a komunálních územních sdružení. Ony jsou zodpovědné za to, že v budoucnu cíleně zajistí potřebnou nabídku v podmínkách poklesu veřejných prostředků. Hranice zemí by v tom měly hrát spíše podružnou roli.

V Sasku jsou dány tři úrovně center: vyšší, střední a základní centra s diferencovanými funkcemi zásobování a rozvoje. V České republice nejsou „centra“ praktickým nástrojem územního plánování. V dalším textu jsou za českou část řešeného území představeny obce, které mají srovnatelné funkce jako tři úrovně center v Sasku.

Centra v příhraničí vykazují v současné době rozdílné potenciály ohledně zásobování a rozvoje směrem přes hranici. Již dnes jsou prokazatelná propojení především středních a vyšších center / mezocenter. V oblasti zajištění základních životních potřeb je kromě toho stále zřetelnější, že rozpětí mezi ekonomickou a technickou vytižeností příslušných zařízení na jedné a zajištění základních životních potřeb pro každého občana na druhé straně lze zvládat stále obtížněji. Právě za těchto okolností, v kombinaci s klesajícím počtem obyvatelstva a jeho stárnutím, se ukazuje naléhavost koncepcí směřujících k rozkrytí potenciálů zaopatření v pohraničních regionech, aby byla zajištěna jeho odpovídající minimální dostupnost.

Pro následující centra je převzetí zásobovacích funkcí v česko-saském příhraničí určeno, popřípadě je nutno je ověřit:

- Vyšší (mezo) centrum s přeshraniční zajišťovací funkcí
Karlovy Vary kvůli své poloze menší přeshraniční význam (konkurence Plauen, Chemnitz),
Ústí nad Labem na hlavní rozvojové ose do Dresden (konkurence Dresden),
Liberec jako vyšší centrum pro oblast Zittau (prokazatelně),
Plauen a Bautzen jako vyšší centra ještě poměrně málo významná pro české pohraničí,
Dresden a Chemnitz (vně zkoumané oblasti) s významem pro české pohraničí.
- Střední centra s přeshraniční zajišťovací funkcí
Cheb, Chomutov, Teplice, Děčín (dobře dopravně dostupná ze Saska), doplňkově Sokolov,
Ostrov, Klášterec nad Ohří, Most, Litvínov, Jablonec nad Nisou,
Zittau, Annaberg-Buchholz, Marienberg, Schwarzenberg (prokazatelné středně centrální
přeshraniční propojené území), doplňkově Pirna, Oelsnitz.
- Základní centrum / mikrocentrum s potenciálem přeshraničního zajištění
Aš, Františkovy Lázně, Kraslice, Nejdek, Jáchymov, Bílina, Krásná Lípa, Varnsdorf, Rumburk,
Šluknov, Nový Bor, Hrádek nad Nisou, Frýdlant, Tanvald,
Adorf, Markneukirchen, Klingenthal, Johanngeorgenstadt / Breitenbrunn, Scheibenberg –
Schlettau, Olbernhau, Altenberg, Bad Gottleuba-Berggießhübel, Bad Schandau, Königstein,
Sebnitz, Neustadt in Sachsen, Sdružení měst a obcí „Oberland“ (Schirgiswalde – Kirschau,
Neukirch / Lausitz, Sohland a. d. Spree, Wilthen), Ebersbach – Neugersdorf, Großschönau.

Pro stanovení center s přeshraniční zajišťovací funkcí jsou potřebná další zkoumání – určení příslušných základních center v Sasku je nutno považovat za úkol regionálního plánování.

Přitom je nutno respektovat, že přeshraniční převzetí zajišťovacích funkcí např. v oblasti zdravotnictví, vzdělávání nebo sociálních služeb má v současné době své meze a vyžaduje příslušné mezistátní smlouvy.

Dobré příklady z praxe

- Zittau jako přeshraniční střední centrum: přeshraniční zajišťovací centrum a vysokoškolská lokalita;
- Harmonizace rozvoje: Koupaliště v Klingenthalu; podpora výstavby bruslařské haly v Kraslicích;
- Annaberg-Buchholz: Výstavba sportovního parku "Bez hranic" pro společné akce / využití saskými + českými sportovními oddíly.

- **Vybudování spolupráce v oblasti vzdělávání včetně jazykových iniciativ**

Mnohostranné projekty vzdělávacích kooperací v příhraničí probíhají na úrovních spolupráce mezi školami i na základě vzdělávacích projektů společného jazykového vzdělávání, popř. přeshraniční výuky. Společné jazykové vzdělávací projekty probíhají jak v dětských zařízeních (v pěti zařízeních, v jednom dalším se plánuje), tak ve školách (9 škol, v třech dalších se plánuje). Tyto přístupy je nutno dále rozpracovat a nadále v nich pokračovat.

Musí jít obzvláště o silnější upevnění dvojazyčnosti v povědomí lidí, aby se stala charakteristickým znakem jejich identity. Jen tehdy, podaří-li se ozřejmit význam dvojazyčnosti jako příležitosti k rozvoji příhraničí, vzroste opět zájem naučit se jazyk sousední země. Existující překážky jsou tyto:

- malý a klesající zájem o jazyk sousední země,
- nutné povolení výjimky pro češtinu jako druhý jazyk na německých školách v rámci pravidelného vyučování (jednodušší jako fakultativní celodenní nabídka),
- výměna žáků vyžaduje odlišné přístupové podmínky (mimo jiné vyžaduje česká povinná školní docházka dodatečné roční přezkoušení v předmětech pro uznání ukončení ročníku v Německu, uznání maturity v České republice – dodatečná zkouška, vyšší náklady pro rodiče),
- návštěva mateřské školy – financování podílu obce, financování dvojazyčných odborných pracovních sil / rodilých mluvčích.

Proto je nutno podporovat další zjednodušení a stabilizaci přístupu k možnostem jazykového vzdělávání, budování přeshraničních nabídek vzdělávání, včetně řešení harmonizovaného financování i vznikání kooperací mezi vzdělávacími zařízeními v příhraničí. Zejména je nutno vytvořit příslušné předpoklady ke studiu jazyka přímých sousedů. Jako podpůrné je nutno nahlížet pokračování iniciativy jazykového vzdělávání euroregionů v oblasti předškolní výchovy. Pro rozvoj společného pracovního trhu je nutno kromě toho dále zlepšovat možnosti jazykového vzdělávání v rámci profesního vzdělávání.

Dobré příklady z praxe

- **Asociace škol Škola / Schulverbund Schkola** s 10 školami: 4 z Německa, 4 z České republiky, 2 z Polska a 2 denní dětská zařízení jako spolupracující partneři, více než 1000 žáků a žákyň se pravidelně schází ke společnému vyučování a učí se jazyk příslušné sousední země. Partnerství začalo roku 1998 v tehdejší „Grenzenlosen Schule Hartau“ / Škole bez hranic Hrádek nad Nisou.
- **Bärenstein / Vejprty:** Otevření hudební školy ve Vejprtech pro německé žáky (třída pro děti z oblasti Annaberger Land).
- **Společné studium na gymnáziu v Pirně:** Každý rok se na Gymnáziu Friedricha Schillera v Pirně otevírá jedna dvojnárodnostní třída pro společné studium českých a německých žáků.

- **Společná řešení k zabezpečení příhraničních území v oblasti zdravotnictví**

Vzhledem k demografické změně je nutno objevit k zabezpečení zdravotní péče především v užším příhraničí potenciály ke spolupráci v oblasti ambulantní a stacionární péče a péče o seniory, zejména také vzhledem k podstatně menšímu vybavení lékařským personálem na 1 000 obyvatel v českém pohraničí a příliš vysokému věku lékařů na saské straně.

Na základě směrnice EU o právu pacientů na přeshraniční zdravotní péči, jež byla schválena roku 2011, mají být odstraněny překážky, které pacientům doposud bránily v tom, aby byli léčeni

v jiném členském státě EU. To zahrnuje závazek zveřejnění pravidel a postupů refundace nákladů. Přesto závisí vybudování kooperace, respektive harmonizace péče (využití kapacit péče) na vyjasnění otázky převzetí nákladů příslušnými pojišťovnami. Česko-německá dohoda o záchranné službě uzavřená v dubnu 2013 představuje důležitý krok ve zlepšení zdravotní péče občanů v příhraničí. Rámcová dohoda tvoří právní podklad pro vytvoření budoucí spolupráce v příhraničních regionech, především v následujících oblastech: organizace záchranné služby, předpisy k provedení zásahu, stanovení kritérií kvality a bezpečnosti, podrobnosti k pojištění odpovědnosti za škodu a postupy vzájemné komunikace.

V česko-saském příhraničí se vyskytují problémy dvojího druhu:

- vyšší náklady zdravotní péče v Sasku brání harmonizaci péče z českého pohledu,
- rozdílná úroveň mezd může vést k odchodu českých lékařů a ošetřujícího personálu na saskou stranu, čímž by se péče v českém pohraničí dále zhoršila.

Kromě toho je nutno respektovat, že plánování nemocnic, plánování zajištění zdravotní a ošetrovatelské péče je realizováno různými aktéry na základě rozdílných metodických postupů. V budování kooperace zdravotnických zařízení, harmonizaci s pojišťovnami lze spatřovat malé nutné kroky.

Dobré příklady z praxe

- EU-MED-East (2004-2006): Přeshraniční vytvoření sítě (LD Dresden, Ústecký a Liberecký kraj, Vojvodství Dolnoslezské, Města: Chotěbuz, Dresden, Zielona Góra, Wrocław, Liberec, Ústí nad Labem).

Rozvoj společné oblasti sociální a zdravotní – prevence a péče (kompetenční centrum, síť center mozkové mrtvice, zdravotnický atlas, příručka první pomoci, telemedicína / elektronická výměna dat, elektronická zdravotní karta), kvalifikace a mobilita odborníků, přeshraniční práce se seniory a postiženými / handicapovanými.

K jednotlivým otázkám byly na základě toho iniciovány následné projekty, jako např. o problému telemedicíny / elektronické výměny dat.

Komunální projekty

- Bad Schandau " Česko-saský region zdravotní kompetence".
- Kraslice / Klingenthal – úvahy o spolupráci v oblasti zdravotnictví.
- Plánují se kromě toho záchranná centra urgentní medicíny v Hrádku nad Nisou a v Lužických horách.

• Výměna zkušeností k zajištění zásobování ve venkovských oblastech a harmonizovaný rozvoj velkoplošných maloobchodních prodejen

Demografická změna, tj. stárnutí obyvatelstva na jedné a zánik dostatečných drobných zásobovacích struktur v obchodě a službách na druhé straně si žádají hledání nových inovativních řešení. Prostřednictvím intenzivnější výměny zkušeností je nutno rozkrýt řešení (dobré příklady z praxe) pro malé vesnice a sídla v příhraničí a určit a podporovat možnosti harmonizace těchto řešení. To se týká jak zásobování zbožím a zajištění služeb, nabídek pro děti, rodiny a seniory v oblasti kultury, sportu a volného času, tak spolupráce knihoven, muzeí až po společně plánovaná a realizovaná zařízení.

Při zajištění zásobování zbožím se příkládá speciální význam harmonizovanému zřizování velkoplošných maloobchodních zařízení¹⁶ v užším příhraničí¹⁷, jež ovlivňují zásobování přilehlého území. Dosavadní možnosti se omezují na postupy posouzení vlivů na životní prostředí, popřípadě strategické posouzení vlivů na životní prostředí pro takové záměry. Saská strana doporučuje na

¹⁶ Na saské straně je umístování velkoplošných maloobchodních zařízení závislé na úrovni centra.

¹⁷ Konference ministrů pro územní plánování uvítala ve svém usnesení o "významu maloobchodu pro vnitřní části měst" z 30. 6. 2006 iniciativu konference ministrů hospodářství, která mimo jiné obsahuje požadavek zlepšit praxi při harmonizaci obchodních zařízení mezi obcemi i přeshraničně.

základě zkušeností jiných příhraničních území¹⁸ vypracování přeshraničních regionálních koncepcí maloobchodu, zejména v územích, v nichž existuje úzké propojení zásobování, aby bylo prozkoumáno jak rozmístění velkoplošných zásobovacích zařízení, tak i alternativní přístupy k zásobování.

Kraje na české straně nemají povinnost zpracovat koncepce velkoplošných maloobchodních zařízení. V důsledku toho chybí vhodné nástroje na ovlivnění rozmístění velkoplošných maloobchodních zařízení¹⁹.

Česká strana doporučuje zaměřit spolupráci v oblasti zásobování především na výměnu zkušeností s řešením otázky zásobování malých obcí a prověření možnosti zpracování společných projektů pro obce v těsné blízkosti hranice. V oblasti zásobování je proto nutné usilovat o sladění cílů rozvoje na české a saské straně.

Dobré příklady z praxe

- Bärenstein / Vejprty: Společný Skatepark pro mládež z obou míst (Vejprty).
- V rámci projektu Cíle 3 „CLARA II“: Předání Best practice (dobrých příkladů z praxe) českým a saským aktérům²⁰.

• Vybudování integrovaného záchranného systému

Hlavním směrem další práce je vybudování společného systému protipožární ochrany a ochrany před katastrofami a záchranné služby. To zahrnuje spolupráci při výcviku a provádění společných cvičení. Probíhající projekty, např. koordinace **ochrany proti katastrofám**, ukazují komplexnost nezbytných procesů harmonizace, které daleko přesahují rámec užšího příhraničí a často je lze řešit pouze na úrovni států na základě mezistátních smluv. Cílem je zlepšit krizový management v případě událostí spojených s velkými škodami a při katastrofách. Problémy existují například ohledně zásahů požárníků v užším příhraničí. Existující státní smlouva upravuje pomoc při katastrofách a vážných neštěstích, avšak se žádostí o pomoc je nutno se obrátit na příslušná ministerstva. Musí se tedy vycházet z toho, že toto nezaručuje rychlou sousedskou pomoc při hašení požáru apod. Pro praktickou realizaci přeshraničních zásahů je potřeba uzavřít dohody na regionální přeshraniční úrovni. V současné době jsou v platnosti dohody o poskytování přeshraniční pomoci v případě požárních událostí, které pokrývají území podél česko-saské hranice mezi správním obvodem Dresden a Ústeckým krajem a mezi správním obvodem Chemnitz a Karlovarským krajem.

Především ve venkovských příhraničních oblastech vedou demografické změny a klesající ochota občanů k dobrovolné činnosti v oblasti protipožární ochrany a ochrany před katastrofami k poklesu počtu pomocníků. Zde by mohla být využita možnost zlepšit s pomocí přeshraniční spolupráce operační schopnost jednotek zajišťujících ochranu před katastrofami.

¹⁸ Viz také projekt EU „Trade“ 2000 nebo Zprávu o přeshraniční harmonizaci maloobchodní politiky a plánování (Bericht zur grenzüberschreitenden Abstimmung bei der Einzelhandelspolitik und –planung, Bezirksregierung Köln 2010).

¹⁹ Záměry výstavby maloobchodních zařízení o velké prodejní ploše nejsou v ČR v územně analytických podkladech a územně plánovací dokumentaci na úrovni krajů a obcí sledovány. V územních plánech se vymezují plochy občanského vybavení, včetně zařízení pro obchodní prodej, zpravidla o rozloze větší než 2 000 m². Plochy občanského vybavení lze s ohledem na specifické podmínky a charakter území dále podrobněji členit. Konkrétní záměry výstavby maloobchodních zařízení však nejsou v územním plánu řešeny. Rovněž v rozvojových dokumentech regionální politiky na úrovni obcí, mikroregionů a krajů nejsou záměry výstavby velkoplošných maloobchodních zařízení obvykle sledovány.

²⁰ Projekt: Občanská skupina pro zachování wanfriedských domů/Bürgergruppe für den Erhalt Wanfrieder Häuser – aktivity týkající se bezplatného sestavení/ aktualizace katastru opuštěných domů, zjišťování nákladů (odhad nákladů), poradenství pro zájemce o koupi až po stavební dozor, podpořené ofenzivním zhodnocením na trhu prostřednictvím obce – výsledek: příliv obyvatel.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3 „**Informační a rozhodovací podpůrná platforma pro situace velkých škod** (přeshraniční koordinace krizové prevence a nouzového managementu)“ (Krajský úřad Ústí).
- Plánovaný projekt Cíle 3 „**Přeshraniční Horská služba** v česko-saském pohraničí“ (DRK Dippoldiswalde).
- Projekt Cíle 3-EUREX „**Přeshraniční krizový management**“ (Euroregion Nisa) – iniciování společných projektů v souvislosti s ochranou proti požárům, zdravotní záchrannou službou a ochranou proti katastrofám (vypracování dokumentů týkajících se přeshraničních zásahů, příručky ve třech jazycích a školících prostředků pro zasahující a vedoucí pracovníky, provádění mezinárodních cvičení, soutěže pro děti "Učím se bezpečně žít").
- Projekt Cíle 3 „**CLARA II**“: Rozvoj společné partnerské spolupráce veřejné správy v česko-saském regionu zahrnuje také harmonizaci v oblastech civilní obrany a krizového řízení.

Komunální projekty

- Harmonizace záchranné služby (Klingenthal, Oberwiesenthal, Olbernhau, Deutschneudorf, Neuhausen, Bad Schandau) s partnerskými obcemi na české straně.

- **Zřízení prevence kriminality**

Svoboda pohybu spojená se vstupem do Schengenského prostoru vyžaduje další upevnění a prohloubení spolupráce při pronásledování přeshraniční kriminality a prevence kriminality.

Základem jsou evropská ustanovení a existující smlouvy se sousedními státy. Důležitými znaky těchto dohod jsou ustanovení o přeshraničních policejních zásazích (např. sledování, kontrola dodávek, pronásledování), o společných formách policejních zásahů (smíšená pásma), o vzájemné výměně informací, společných centrech policejní a celní spolupráce a o přeshraniční personální podpoře.

Dobré příklady z praxe

- Policejní ředitelství Chemnitz – Erzgebirge – Ústecký kraj: Zlepšení bezpečnosti v česko-saském pohraničí (systém služebních hodin).
- Policejní ředitelství Oberes Elbtal – Osterzgebirge – Ústecký kraj: Zlepšení bezpečnosti v česko-saském pohraničí (na základě opatření pořádkové a dopravní policie).

Cíl 3: Posílení česko-saského příhraničí jako výkonného hospodářského prostoru**AKČNÍ OBLAST 3.1 PODPORA PROFILACE HOSPODÁŘSKÉHO PROSTORU**

- **Podpora malých a středních podniků včetně rozvoje infrastruktury**

Hlavní směr spočívá ve vytvoření kvalitnější infrastruktury pro místní podniky (technické zpřístupnění, zejména širokopásmové připojení k internetu, dopravní napojení) a v harmonizaci rozvoje a tržního uplatnění lokálních výrob a služeb v příhraničí (obchodní lokality). Kromě toho by měla vzniknout výměna zkušeností o revitalizaci starých lokalit, ale především zkušeností, jež se týkají šetrného využívání ploch, popřípadě jejich regionálního managementu.

Dobré příklady z praxe

- Přeshraniční průmyslová zóna svazu měst „Malý trojúhelník Bogatynia – Hrádek nad Nisou – Zittau“ s cílem společného tržního uplatnění a užší spolupráce v oblasti hospodářství.

- **Přeshraniční využití surovinových nalezišť**

Stoupající vzácnost surovin vyžaduje zpřístupnění existujících ložisek i v užším příhraničí. Přitom je nutno usilovat o harmonizovaná řešení, jež se týkají přeshraničního průzkumu ložisek a těžby, aby bylo realizováno udržitelné a efektivní využití těchto zásob k oboustrannému prospěchu.

Dobré příklady z praxe

- Hodnocení potenciálu surovinových ložisek v česko-saském příhraničí – přeshraniční registr nerostných surovin (projekt v rámci Cíle 3 zaměřený na zpracování informací o osmi vybraných nalezištích v Krušnohoří).

- **Podpora kooperací mezi podniky a přenos technologií**

Při rozvoji hospodářské spolupráce v pohraničí mají obzvláštní význam pro rozjezd podniků saské průmyslové a obchodní komory jako informační místa a koordinátoři přeshraničních hospodářských kooperací. Osvědčila se kontaktní centra pracující v územních asociacích a v České republice by měla být posílena jejich funkce a spolupráce s komorami a krajskými úřady.

V České republice započala v lednu 2010 činnost jednotných kontaktních míst Ministerstva průmyslu a obchodu ČR, která byla zřízena na 15 živnostenských úřadech, převážně v krajských městech. Jejich úkolem je například zprostředkování kontaktů s úřady / kontaktními partnery, poskytování informací o potřebných povoleních, o ochraně spotřebitelů a jiných otázkách z oblasti podnikatelské činnosti. To je doplněno podnikatelským portálem www.BusinessInfo.cz (například k požádání o nutná povolení).

Pokud jde o spolupráci podniků v pohraničí, hlavním těžištěm je v současné době vybudování obchodních kontaktů / dodávky. Hledání přístupů k vybudování sítí (dodávky v širším kontextu, vyvíjení produktů, nabídky služeb, výzkumná spolupráce) komplikuje rovněž odlišná struktura podniků. Doposud bylo dosaženo úspěchu pouze v dílčích oblastech, také za podpory přeshraničních projektů. Kromě toho se také ukazuje, že práce na síti často vyžaduje podstatně větší územní záběr (např. síť EURO-Textil-Region Brandenburg, Sachsen, Tschechien, Polen / Evropský textilní region Braniborsko – Sasko – Česká republika – Polsko).

Pro další rozvoj hospodářské spolupráce podniků v příhraničí jsou prováděny diferencované analýzy odvětví zpracovatelského průmyslu v obou zemích, z nichž vyplývají poznatky o stávajících vazbách a potenciálech. Na základě výsledků těchto analýz lze využívat prostředky Cíle 3 Evropská územní spolupráce (programové období 2014–2020) pro podporu spolupráce podnikatelů v příhraničí, pro posílení hospodářské struktury a tím pro cílené získávání odborníků.

Technologická centra se sídlem v příhraničí (např. Plauen, Annaberg – Buchholz, Freiberg, Sebnitz, Bautzen a Liberec) mají zajišťovat vybudování odvětvových sítí (např. B. Team 22, NOA), spolupráci podniků a především transfer vědomostí do podniků v regionu.

Na základě vymezení přeshraničních oblastí kompetencí je nutno podpořit rozvoj technologických kooperací a sítí i jako základny pro společný regionální marketing (jako je tomu například v oblasti Bodamského jezera).

Dobré příklady z praxe

- Team22 – síť strojírenských podniků ve východním Sasku – kooperační přístup ve strojírenství. Incotex – centrum inovací pro zákaznický orientované, individuální textilní výrobky – přeshraniční projekt spolupráce mezi pohraničními regiony Saska a České republiky.
- NOA – síť pro inovativní povrchové technologie.
- Česko-německý projekt TRANSLINUM – komplexní využití rostlin olejného lnu.
- CROSSTEXNET – kooperace 17 evropských textilních regionů.

- Kooperační přístupy v oblasti obnovitelných energií.
BioEnergyNet – síť pro biomasu a obnovitelné energie pro Lužici a severní Čechy, založení kompetenčního centra pro biomasu, vypracování atlasu biomasy – BEN3.

- **Podpora spolupráce v oblasti zemědělství**

Vzhledem k podobným topografickým podmínkám a měnícím se rámcovým okolnostem stojí zemědělské podniky obou zemí před stejnými výzvami v rostlinné a živočišné výrobě a také v oblasti energetického využití biomasy. Vybudování spolupráce až na úroveň účelného propojení spolupracujících jednotek by posílilo konkurenceschopnost regionu.

AKČNÍ OBLAST 3.2 ZLEPŠOVÁNÍ RÁMCOVÝCH PODMÍNEK PRO HOSPODÁŘSKÝ ROZVOJ

- **Budování vědecké spolupráce – spolupráce univerzit / vysokých škol a podniků**

Důležitým přínosem k stabilizaci příhraničních regionů může být i **budování spolupráce vědeckých institucí** a rovněž **vědy s regionálními podniky** v oblasti. Cílem by mělo být zjistit možnosti specializace a spolupráce vědeckých zařízení při společném využívání materiálně technické základny a zřízení počtu společných studijních plánů tak, aby se postupně na základě intenzivní spolupráce vytvořily unikátní funkce, jež by umožnily lépe uspět v konkurenci regionů.

Sem se začleňuje spolupráce s regionálními podniky, respektive vytvoření atmosféry pro inovativní založení nových. Užší spolupráce je významná jako přístup regionálního rozvoje v území, zajištění rámcových podmínek hospodářského rozvoje (výzkumný potenciál, zajištění odborníků, lokální faktor vzdělání). Vyrůstá především i význam použitelného přeshraničního přenosu inovací pro rozvoj hospodářského prostoru. Zde může podpůrně působit přeshraniční spolupráce inovačních a zakladatelských center.

Zapojení měst by mohlo rovněž přispět k tomu, aby se zlepšily rámcové podmínky pro výzkumné a vzdělávací instituce, na základě výměny zkušeností se objevily synergie, podpořilo se spojení vědy a regionálních podniků. Mohlo by dojít i k lepšímu tržnímu uplatnění vědeckého faktoru dané lokality.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3: *Česko-saská iniciativa vysokých škol (STH)*-Technische Universität Chemnitz jako Lead Partner, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Západočeská univerzita Plzeň) od roku 2009.
Zintenzivnění spolupráce prostřednictvím summer schools, odborných zasedání, výzkumných projektů, rozvíjení studijních plánů, společného využití materiálně technické základny a specializace.
- *ACC – Akademické koordinační centrum Euroregionu Nisa*
Sdružení akademických institucí Euroregionu Nisa za účelem rozvíjení vědecké spolupráce na projektech, jako je mezinárodní vzdělávací platforma pro strojírenství v Euroregionu Nisa (ERN).
- *Síť Nisa University*
Pod názvem Nisa University realizuje Vysoká škola Zittau / Görlitz společné studijní plány s TU Liberec a TU Wrocław.
- *PONTES – učení pro Evropu*
PONTES je přeshraniční vzdělávací síť v Euroregionu Nisa, jež přesahuje rámec vzdělávací oblasti a jsou do ní zapojeni aktéři z oblasti vzdělávání, politiky, veřejné správy, vědy, ekonomiky, kultury aj.

• **Zajištění potřeby odborníků v pohraničí a harmonizace vzdělávání a dalšího vzdělávání odborníků**

K zajištění dostatečného počtu odborníků je jednak nutná přeshraniční analýza / prognóza potřeby odborníků zaměřená na jejich pravidelné monitorování, aby bylo možno identifikovat požadavky na vývoj. K dalšímu zlepšení hospodářské spolupráce (rozvoj přeshraničního trhu práce, propojení dojíždění za prací) je nutno usilovat rovněž o nové formy harmonizace **vzdělávání a dalšího vzdělávání**, jako jsou:

- dlouhodobá podpora spolupráce středních, vyšších odborných a vysokých škol zejména technického a přírodovědného zaměření a podpora spolupráce v oblasti vzdělávání zdravotnických pracovníků,
- dlouhodobá podpora profesního dalšího vzdělávání a kvalifikačních kursů²¹ včetně jazykových (především se zaměřením na technické a přírodovědné obory, a dále na obchod a gastronomii,
- realizace přeshraničních kvalifikačních opatření, např. v rámci přeshraniční vzdělávací asociace (zajištění srovnatelné úrovně vzdělávání),
- zaměření nabídek vzdělávání a dalšího vzdělávání na požadavky podniků, jež sídlí / hodlají se usídlit v regionu,
- vytvoření přeshraničních učebních / vzdělávacích plánů v kontextu s příslušným jazykovým vzděláváním a zprostředkováním multikulturního porozumění,
- zkušenosti s duálním přístupem k profesnímu vzdělávání, jakož i další rozšiřování přeshraničního koncipování inovativních vzdělávacích přístupů, např. KIA – Kooperative Ingenieurausbildung / kooperativní technické vzdělávání,
- rozšiřování nabídky přeshraničních podnikových praxí,
- organizace setkávání podniků.

S pozitivními výsledky a projekty v saském pohraničí, jež vyplývají ze spolupráce mezi školami a podniky, se lze seznámit na základě výměny zkušeností. V návaznosti na ně by měly být rozvíjeny přeshraniční projekty spolupráce škol a podnikatelské sféry.

Kromě toho je nutno zajistit rámcové podmínky, jako je vzájemné uznávání kvalifikací, také na základě smluv mezi státy.

Dobré příklady z praxe

- Projekt společného vzdělávání odborníků na základě podnikových specifik v hospodářském regionu Vogtland – Erzgebirge – Krušnohoří.
- Solarteurschule – regionální výukové středisko pro obnovitelné energie Lengenfeld/Sokolov.
- Mezinárodní odborné praxe v oblasti zemědělství a zahradnictví pro žáky učňovských a odborných škol ze severních Čech v Sasku.

• **Informace o možnostech zaměstnání**

Rozvoj společného hospodářského prostoru vyžaduje rovněž zpracování informací o pracovních možnostech. Existující společné nabídky pracovních agentur na saské a české straně je nutno stabilizovat podle aktuálních požadavků (EURES – informační dny, burzy práce). Poradci EURES podporují v současné době jak zaměstnance při hledání pracovních míst, tak zaměstnavatele při přeshraničním náboru pracovníků. To je nutno doplnit dalším zdokonalováním existujících databází pracovních míst.

Dobré příklady z praxe

- Iniciativy euroregionů, jako jsou nabídky euroregionálních Girls Day, euroregionálních konferencí „Přeshraniční hospodářský a pracovní trh“, projekty „Kariéra bez hranic“.

²¹ Štastná (2009), s. 47

AKČNÍ OBLAST 3.3 ROZVOJ A TRŽNÍ UPLATNĚNÍ SPOLEČNÝCH TURISTICKÝCH LOKALIT

Základem rozvoje cestovního ruchu v obou státech jsou cíle a opatření, formulované v koncepčních rozvojových strategiích. V Sasku je platná Strategie cestovního ruchu do roku 2020, v České republice je obdobným dokumentem Koncepce státní politiky cestovního ruchu v ČR na období 2007-2013; návrh pro období 2014-2020 je již k dispozici v pracovní verzi.

Ty mají být podloženy příslušnými strategiemi regionálních destinací. Ústředními tématy jsou rozvoj kulturní, městské, aktivní, rodinné, venkovské, zdravotní i wellness turistiky, a tedy zejména nabídky, které lze uplatnit nadregionálně.

Podpora projektů cestovního ruchu bude v budoucnu také v příhraničí probíhat na základě zadání formulovaného v rozvojových strategiích.

Hlavní směry přeshraničního rozvoje a tržního uplatnění turistických lokalit jsou tyto:

- **Zajištění konkurenceschopnosti ekonomiky cestovního ruchu**

K posílení konkurenceschopnosti ekonomiky cestovního ruchu je nutno stupňovat opatření v těchto oblastech:

- zlepšení kvality nabídky a služeb produktů cestovního ruchu, zejména na základě uznávaných národních a mezinárodních klasifikací a certifikací,
- aktivit k zajištění odborníků, kvalifikace a zajištění udržení podniků.

- **Posílení výkonnosti turistické infrastruktury v destinacích, zejména harmonizace výstavby turistické infrastruktury v užším příhraničí**

Rozvoj turistických destinací lze spatřovat v těchto hlavních směrech:

- kvalifikace a odstraňování mezer v síti stávajících turistických cest, koncentrace prostředků pro zachování a výstavbu nadregionálních tržně uplatnitelných vysoce kvalitních a atraktivních nabídek,
- posílení nabídek pro rozvoj celoročního cestovního ruchu a zdravotní, kulturní a wellness turistiky,
- zvláštní pozornost na následující oblasti turistické infrastruktury: bezbariérové nabídky, kempování a turistika v karavanech, rekreační domy / rekreační zařízení, výstavba výkonné dopravní infrastruktury.

Z toho vyplývají požadavky na harmonizaci výstavby vybavení turistické infrastruktury, aby byly odstraněny nedostatky v příhraniční oblasti. Těžiště spočívá zejména v tradičních oblastech zimních sportů ve vysokých polohách Krušných hor, Labských pískovců, Vogtlandu, Hornolužické vrchoviny a Žitavských / Lužických hor. Pozitivní zkušenosti z Krušných hor je nutno přenést do ostatních příhraničních oblastí. Zvláštní význam přitom mají:

- vytvoření a zajištění spojení přeshraničních turistických pěších tras a cyklostezek a sítě pro zimní sporty, jednotné vícejazyčné značení a vzájemně sladěný řízený pohyb návštěvníků v ekologicky citlivých zónách (např. v hřebenových polohách),
- přeshraniční organizace, sladění průběhu turistické lyžařské trasy (hřebenová běžecká stopa) při respektování požadavků na ochranu přírody a zvýšení atraktivity prostřednictvím propojení lyžařských běžeckých tras,
- vytvoření hlavní trasy pro pěší turistiku Zittau – Wernigerode (hřebenová cesta) a zlepšení spojení s českou sítí turistických cest v příhraničí,
- vybudování celoročních, na zimní sezóně nezávislých aktivních nabídek v kontextu klimatické změny,
- odkrytí potenciálů na základě příslušných nabídek veřejné osobní příměstské dopravy – skibus, lyžařský vlak, cyklobus.

V tomto směru náleží organizační a moderační funkce regionálnímu plánování a existující spolupráci mezi obcemi v užším příhraničí.

Dobré příklady z praxe

- Klingenthal – Kraslice: koupaliště v Klingenthalu; podpora stavby bruslařské haly v Kraslicích.
- Společná autobusová linka mezi saskými státními lázněmi a regionem severních Čech.
- Akční oblast „Krušné hory“: aktivity zaměřené na údržbu a zachování systému lyžařských běžeckých tras „Krušné hory“.
- Lázně Seiffen: např. projekt Cíle 3 - rozvoj celoročního cestovního ruchu.
- Žitavské hory: značení ve třech jazycích, rozvoj nové hřebenové cesty jako turistické magistrály, plánuje se vymezení společného přírodního parku.
- Plánovaný projekt Cíle 3: „Karlova stezka“ – vybudování a značení přeshraniční cyklotrasy; Aue – Karlovy Vary (Lead Partner: Eibenstock; Zweckverband Muldentalradweg, svazek obcí Bystřice, obec Nové Hamry – trvání do roku 2014).
- Výstavba skiareálu Plešivec – vytvoření střediska zimních sportů.
- Koncepce běžeckého lyžování v Karlovarském kraji – 1. etapa.
- Webový portál – přehled upravovaných lyžařských tras

• **Posílení konkurenceschopnosti destinací a rozvoj přeshraničních destinací²² jako Českosaské Švýcarsko, Vogtland, Krušné hory, Horní Lužice / Dolní Slezsko**

U turistických oblastí lze zaznamenat rostoucí konkurenční tlak, jemuž lze čelit pouze výkonnými turistickými strukturami. Svobodný stát Sasko stanoví ve své Strategii cestovního ruchu do roku 2020 rámcové podmínky pro vytváření konkurenceschopných destinací, tento proces je provázen příslušnými předpisy ve směrnících k podpoře cestovního ruchu. Na základě toho je podporován i rozvoj přeshraničních destinací.

Pomocí dostatečné přeshraniční spolupráce v oblasti cestovního ruchu lze ve střednědobém horizontu usilovat o rozvoj přeshraničních turistických destinací. Rozvoj cestovního ruchu a tržní uplatnění je na saské straně řízeno a podporováno pod záštitou regionálních sdružení cestovního ruchu (Tourismusverbände). Na české straně srovnatelné pracovní struktury scházejí. Spolupráce je podpořena jinými partnery (kraje, města nebo spolky).

V užší spolupráci nejdále došlo území Českosaského Švýcarska.

Území turistické spolupráce „Českosaské Švýcarsko“

Nositeli spolupráce jsou Tourismusverband Sächsische Schweiz a České Švýcarsko o.p.s. Spolupráce je zaměřena na společné harmonizované tržní uplatnění turistického regionu a společné vyvíjení produktů. Ve střednědobém výhledu se plánuje společná žádost o zařazení na seznam přírodních památek Světového dědictví UNESCO.

Vogtland / Karlovarsko

Spolupracující subjekty: Tourismusverband Vogtland²³ a Turistická marketingová oblast Západočeské lázně.

Na základě "hlavního plánu" (Euregio Egrensis) společného tržního uplatnění turistických potenciálů a nabídek německé a české části regionu jsou vytyčeny tyto hlavní směry:

- rozvoj přeshraniční hřebenové cesty Krušné hory – Vogtland jakožto „Qualitätsweg Wanderbares Deutschland“ / "kvalitní německé turistické cesty",
- zajištění a rozvoj přeshraničního euroregionálního systému příměstské dopravy „EgroNet“, jenž by podpořil rozvoj turismu např. jízdenkou s platností ve čtyřech zemích (Vierländerticket),

²² Viz rovněž Tourismusstrategie Sachsen 2020, s. 19

²³ V roce 2013 se plánuje sloučení turistického svazu „Vogtland“ s turistickým svazem „Thüringer Vogtland“ za účelem společného rozvoje destinace.

bezplatnou možností přepravy lyží a kol a rovněž tržním uplatněním turistických nabídek (Euregio Mobil),

- rozšíření a zachování sítě hřebenových lyžařských běžeckých tras kolem obou česko-německých pěších turistických cest,
- testování možné aktivace spolupráce pracovního sdružení Kurherz Europas (Lázně v srdci Evropy) – 12 léčebných lázní (Bad Rodach, Bad Staffelstein, Bad Steben, Bad Berneck, Bad Alexandersbad, Sibyllenbad, Bad Elster, Bad Brambach, Františkovy Lázně, Mariánské Lázně, Karlovy Vary a Jáchymov) – s cílem společného tržního uplatnění, přeshraniční výměny zkušeností a společného rozvíjení produktů.

Tržní uplatnění je na české straně v kompetenci Euregio Egrensis.

Krušné hory

Spolupracující subjekty: *Tourismusverband Erzgebirge* a *Turistická marketingová oblast Krušné hory a Podkrušnohoří*.

Tradiční turistická oblast Krušných hor se má dále profilovat a přeshraničně rozvíjet na základě zpracované strategie cestovního ruchu (v rámci projektu Cíle 3 „Česko-saský turistický region NOVÁ KVALITA“ – Lead Partner: Ústecký kraj, Tourismusverband Erzgebirge e. V.). Na podporu projektu byla založena Destinační agentura Krušné hory, o. p. s., v Klínech (2010), zřízená Ústeckým krajem za účelem tržního uplatnění jakožto přírodě blízkého rekreačního regionu. Kromě společného tržního uplatnění prostřednictvím internetu je nástrojem tržního uplatnění volnočasových nabídek v českém a německém Krušnohoří Krušnohorská karta (zapojeno je asi 100 aktérů cestovního ruchu) jakožto základ potenciálního rozvoje. Hlavní směry rozvoje jsou tyto:

- spojení lyžařských oblastí Fichtelberg a Klínovec a rovněž Neuhausen – Seiffen a Lesná – Klíny,
- začlenění přeshraničních nabídek do rekreační cesty „Stříbrná stezka“ jako centra krušnohorského lidového umění (Annaberg – Buchholz, Most a Chomutov),
- zapojení Altenbergu jako sportovního centra mezinárodního významu,
- harmonizace rozvoje a udržitelné uplatnění přírodního parku Východní Krušné hory.

Horní Lužice a Dolní Slezsko / Českolipsko, Jizerské hory, Krkonoše

Spolupracující subjekty: *Tourismusverband Oberlausitz / Horní Lužice*, *Turistická marketingová oblast Českolipsko*, *Turistická marketingová oblast Jizerské hory* a *Turistická marketingová oblast Krkonoše a Podkrkonoší*.

Hlavní směry spolupráce jsou tyto:

- zajištění a rozvoj přeshraničního euroregionálního systému příměstské dopravy „LibNet+“ / „Euro-Neisse-Ticket“, jenž by podpořil rozvoj turismu, např. jízdenkou s platností ve třech státech, s možností přepravy kol a rovněž tržním uplatněním turistických nabídek,
- rozvoj a tržní uplatnění přeshraniční sítě cyklostezek a pěších turistických tras,
- rozvoj „Via Sacra“,
- podpora iniciativy „Umgebindeland“ ("Krajina podstávkových domů") k zachování a tržnímu uplatnění tzv. podstávkových domů, typických pro region Trojzemí (platforma znalostí nutných k zachování a sanaci podstávkových domů, turistické rozkrytí "podstávkového domu", projekty k uchování jednotlivých domů, zařízení informačních obchodů ve vybraných podstávkových domech, akční dny, školní projekty, ocenění dobrých sanačních řešení či hledání inovativních řešení následného využití),
- společný projekt Euroregionu Nisa Nová Hřebenovka, nabízející návštěvníkovi netradiční pojetí putovní dovolené, při kterém může objevovat a obdivovat přírodní, kulturní i historické dědictví trojzemí Čech, Saska a Polska. Základ Nové Hřebenovky tvoří 3 oddělené turistické trasy, vedoucí v horských partiích Krkonoš, Jizerských a Lužických hor,
- harmonizace rozvoje a udržitelného uplatnění přírodního parku „Žitavské hory / Lužické hory“ a chráněných krajinných oblastí Lužické hory, Jizerské hory, České středohoří.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3 Česká Lípa / Tourismusverein Sächsisch – Böhmisches Schweiz: Českosaské Švýcarsko – skvělá přeshraniční turistická destinace.

- **Marketing cestovního ruchu a vývoj produktů**

Tourismusmarketinggesellschaft Sachsen (TMGS) sdružuje v současné době veškerá marketingová opatření na podporu cestovního ruchu v Sasku pod značkou „SACHSEN LAND VON WELT.“ Přitom se veškeré aktivity budoucího rozvoje zaměřují na základní principy kvality nabídky a služeb, odstranění bariér, demografickou změnu, udržitelnost, inovace i posílení venkovského prostoru. Dále se zpracovávají doplňující témata, zejména prostřednictvím destinací v souladu s TMGS (Saskou společností pro cestovní ruch a marketing). Český trh je hodnocen v rámci strategie cestovního ruchu do roku 2020 jako potenciální tržní zdroj.

V tomto kontextu má další rozvoj kvality a propojení sítě turistických nabídek, jakož i společné uplatnění na trhu také přeshraniční prioritou. Přitom jsou důležité:

- a) Společný marketing:
společná strategie, marketingová a informační opatření jako internetový portál, kalendář akcí, mapy, brožury, práce s touroperátory.
- b) Průzkum trhu:
společné zjišťování / rešerše dat pro průzkum trhu, harmonizace struktur průzkumu trhu, společné vyhodnocení a další rozvíjení nabídky / produktů.
- c) Vnitřní marketing:
zvýšení jazykových a geografických znalostí po obou stranách hranice, usnadnění platebního styku v eurech a českých korunách, identifikace místního obyvatelstva se společnou historií, autentičnost, zvyšování ekologického povědomí.

Při rozvíjení společných nabídek turistických služeb je nutno se zaměřit především na české / saské cílové skupiny, jakož i na zajištění vysoké úrovně těchto služeb. Kromě toho je důležité lépe rozkrýt regionální potenciály v oblasti gastronomie a ubytovacích služeb (např. podpora regionálních produktů, spojení gastronomických nabídek s produkty vyrobenými v regionu).

Dobré příklady z praxe

- Jirkov: Projekt společného marketingu zámků a hradů v Krušných horách.
- Vybudování a tržní zhodnocení Česko-saské STŘÍBRNÉ STEZKY (SILBERSTRASSE).
- Liberecký kraj: Společný rozvoj „Nové hřebenovky“.
- „Česko-saský kulturní festival“ v lázeňském regionu.
- Nejstarší česko-německý kulturní projekt „Festival Mitte Europa“ (Festival uprostřed Evropy).

- **Rozvoj hornického regionu (Montanregion Krušnohoří)**

Žádost aktérů východního, středního a západního Krušnohoří a Krušnohorské pánve o zařazení na seznam Světového dědictví UNESCO v kategorii kulturní krajiny / kulturní památky pod názvem „Montanregion Krušnohoří“ je dalším stavebním kamenem k profilaci tradiční, celostátně významné turistické oblasti a k jejímu přeshraničnímu rozvoji.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Ústecký kraj: Středoevropská kulturní krajina Montanregionu Krušnohoří na cestě ke Světovému dědictví UNESCO.

Cíl 4: Rozvoj přeshraniční mobility a propojení infrastruktury v příhraničí zajišťuje sblížování hospodářského a životního prostoru

AKČNÍ OBLAST 4.1 ZAJIŠTĚNÍ DOSTUPNOSTI

- Zlepšení propustnosti hranic a dopravní infrastruktury**

Vybavenost infrastrukturou je základním předpokladem rozvoje hospodářství a kvality života v příhraničí. Zlepšením propustnosti hranic a dopravní infrastruktury mohou vzniknout pozitivní impulsy jak pro hospodářský rozvoj, cestovní ruch, tak v oblasti mezilidských vztahů. Dopravní infrastrukturu je nutno vytvořit tak, aby odpovídala budoucím požadavkům, jež vyplynou ze zvýšené přepravy osob i nákladní dopravy a současně respektovala zájmy životního prostředí.

Silniční doprava

Z pohledu plánování regionů²⁴ a rovněž na základě strategických dokumentů Saská²⁵ a Česka o přeshraničních silničních spojeních a podle zemského rozvojového plánu na rok 2012 (návrh o procesu účasti z 20. 12. 2011) a PÚR ČR 2008 jsou k zajištění nadregionální a regionální přeshraniční dopravy důležitá následující opatření:

výstavba nových silnic: B178 – nově Zittau – Sienawka (PL) – I/35 – Hrádek nad Nisou – Liberec (řešeno v návrhu TEN-T a ve Spolkovém plánu dopravních cest SRN),

přestavba silnic: B174 mezi Chemnitz a hraničním přechodem Reitzenhain – I/7 Chomutov (řešeno),

B101 mezi Schwarzenberg a Aue,

B 95 mezi Chemnitz a Oberwiesenthal,

B92 mezi Oelsnitz a hraničním přechodem Schönberg – I/21 – Františkovy Lázně (v ZÚR Karlovarského kraje návrh čtyřpruhu kolem Františkových Lázní),

S309 mezi Adorfem a hraničním přechodem Ebmath – II/217 – Aš (jeden obchvat města Hranice hotov, zbývá severozápadní obchvat a napojení na I/64 kolem města Aš – řeší ZÚR KK),

vytvoření infrastrukturních předpokladů (silnice / silniční obchvat) k realizaci, popř. kvalifikaci / zlepšení přeshraničních silničních spojení

Bad Brambach – Plesná,

Wernitzgrün – II/212 – Luby,

Bad Elster – Doubrava,

Johanngeorgenstadt – II/221 – Potůčky,

zkapacitnění dalších silnic, které ovlivňují přístup k hranicím²⁶,

v plánu: státní silnice S214 Olbernhau – Brandov (pro provoz osobních aut),

státní silnice S154 Neustadt / OT Langenburkersdorf – Lobendava (pro provoz osobních vozidel).

Rámcové podmínky pro hospodářský rozvoj představují zejména opatření týkající se kompatibility výstavby / průjezdnosti komunikací a schválení silnic na německém a českém území. V této souvislosti může být nutné, respektive žádoucí, rozšířit nosnost nebo také zřídit obchvaty obcí, aby

²⁴ Celková aktualizace regionálních plánů 2010 s převzetím opatření FEV 2003.

²⁵ Především strategického dokumentu Saského státního ministerstva pro hospodářství a práci 2004: Koncepce doplňkového silničního spojení mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou.

²⁶ Například zkapacitnění silnice I/27 z Mostu do Litvínova a v úseku z Mostu směrem na obec Havraň.

byly zbaveny zátěže tranzitní dopravy (např. Klingenthal – Kraslice²⁷, část Ebmath – hranice řešena v ZÚR. Proto by mělo dojít k přeshraniční harmonizaci ve smyslu podpory hospodářského rozvoje a při respektování významu životního prostředí.

Železniční / kolejová doprava

Důležité problémy v železniční dopravě na existujících přeshraničních tratích spočívají v cestovních časech v osobní dopravě a přepravních časech v nákladní dopravě. Z toho vyplývají následující požadavky na rozvoj:

Dálková síť

- nová výstavba, resp. přestavba trati Dresden – Praha v panevropském koridoru IV²⁸ (Berlín – Dresden – Praha – Wien – Budapest) k zajištění vysokorychlostní dopravy (200 km/hod.).
- Přestavba železniční trati (Berlin – Chotěbuz) – Görlitz²⁹ – Zittau – (Liberec)³⁰ na rychlost 120 km/hod. až 160 km/hod.

Regionální síť

- přestavba a elektrifikace mezi Plauen – Bad Brambach – česko-německá hranice – Cheb – Mariánské Lázně – Marktrechwitz³¹ (návaznost na dokončený III. tranzitní železniční koridor do Chebu v síti TEN-T).
- přestavba úseku trati Görlitz – Zittau, trati (Dresden) – Bischofswerda – Wilthen – Oberoderwitz – Zittau – (Liberec, Česká republika) na rychlost 120 km/hod.,
- vytvoření nabídky systému osobní příměstské dopravy (TRILEX)³² společně s českými poskytovateli těchto úkolů, a tím dlouhodobé zachování přeshraničního železničního spojení (Chřibská – Rybníště – Rumburk Česká republika) – Seifhennersdorf – (Varnsdorf, Česká republika) – Großschönau – Zittau – (Liberec, Česká republika),
- zvýšení výkonnosti přeshraničního spojení k urychlení nákladní dopravy na trati Löbau – Ebersbach / Sasko – (Rumburk – Česká Lípa, resp. Děčín, Česká republika) na základě rekonstrukce kolejí v úseku Löbau – Ebersbach / Sasko.

Kromě toho vyplývá řada požadavků na zachování, přestavbu resp. znovuoživení / znovuzřízení železničních spojení v přeshraniční regionální dopravě³³:

- Klingenthal – Kraslice – Sokolov – Karlovy Vary provozovaná dopravcem Vogtlandbahn v rámci sdružení EgroNet (nízký počet jízd o víkendu na české straně),
- Zwickau – Aue – Schwarzenberg / Erzgebirge – Johanngeorgenstadt – Potůčky – Karlovy Vary (pod 40-60 km/hod.),

²⁷ Například hraniční přechod Graslitzer Straße v Klingenthalu je od roku 2012 uvolněn pro nákladní dopravu z 3,5 t na 12 t. Tím se podpoří hospodářský rozvoj a zároveň se omezením nákladu na maximálně 12 t zabrání neúnosným dopadům těžké nákladní dopravy (vyšších nosností).

²⁸ Dopusud není ukotvena v plánu dopravních cest SRN.

²⁹ Část trati Berlin – Cottbus – Görlitz je již ukotvena v plánu dopravních cest SRN.

³⁰ Část trati Görlitz – Zittau („Neißealbahn“) byla na jaře 2011 po odstranění povodňových škod opět uvedena do provozu, další postupná rozšiřující opatření ke zvýšení rychlosti trati se plánují. Je přiřazena k regionální železniční síti.

Část trati Zittau – Hrádek n. N. – Liberec byla v minulých letech na české straně již rozsáhle sanována jako vysoce kvalitní regionální trať (na 75-80 km/hod.).

³¹ Trať Plauen – Bad Brambach – Cheb má s dokončením městského tunelu v Lipsku a elektrifikací saské magistrály velký rozvojový potenciál. Může být tak při svém rozšíření a znovuzřízení regionálního expresu Leipzig – Cheb – Karlovy Vary – západní Sasko s Altenburgem, Werdau, (Zwickau), Reichenbachem, Plauen napojena na přeshraniční dálkovou dopravu s přípojem Cheb – Plzeň – Praha.

³² Realizace záměru byla již zahájena, provoz zajištěn minimálně do roku 2020.

³³ Podle regionálních plánů a dokumentů obcí a okresů.

- zajištění železniční trati Chemnitz – Zschopau – Annaberg – Bärenstein až k hranici jako preferované trasy (45-100 km/hod.) provozovaná dopravcem Erzgebirgsbahn v rámci sdružení EgroNet (nízký počet jízd o víkendu na české straně),
- obnovení přeshraniční železniční dopravy Sebnitz – (Dolní Poustevna)³⁴,
- zachování a zatraktivnění provozu na železniční trati Most – Moldava.

Požadavkem plánu a organizačním požadavkem je přizpůsobení časových rytmů a s tím spojené zajištění přípojů jak na území Saska, tak i v souladu s českou stranou.

V České republice se dále připravuje studie vyhledání trasy novostavby železniční trati – „Vysokorychlostní napojení Ústí nad Labem a rychlostní spojení Praha – Most – Karlovy Vary – Cheb“.

Jak pro rozvoj silniční infrastruktury, tak kolejové dopravy je velmi důležité nalézt konsensus mezi obcemi, provozovateli a úrovní plánování, tj. existence požadavku pravidelné harmonizace dopravních projektů na různých úrovních. V tom by měly být obce podporovány příslušnými ministerstvy na základě svých kompetencí a spolupráce v různých grémiích (*např. česko-saská pracovní skupina*).

• Rozvoj atraktivní přeshraniční nabídky veřejné osobní příměstské dopravy

Veřejnou osobní příměstskou dopravu je nutno rozvíjet tak, aby byla výkonná, poptávkově orientovaná, atraktivní, ekologická a pohodlná pro cestující. To znamená zajistit infrastrukturní předpoklady, rozšířit nabídku tohoto druhu dopravy, propojit příměstskou dopravu s nadregionální dopravou a rozvíjet nabídky vhodné jak pro každodenní dopravu, tak i pro turistické účely.

Důležité hlavní směry jsou tyto:

- vzájemná harmonizace různých provozovatelů dopravy a dopravních spojení, publikování nabídek po obou stranách hranice (jízdni řády) a rozvíjení sladěných nabídek tarifů,
- rozšíření ve směru přípoju tratí v systému osobní příměstské dopravy, např. v oblasti EgroNet (zlepšení propojení sítě s železniční dopravou – Sasko-francká magistrála); na základě výsledků projektu Cíle 3 LUISE v aktualizaci plánu příměstské dopravy účelového svazku Horní Lužice – Dolní Slezsko (Zweckverband Oberlausitz – Niederschlesien – ZVON); testováním dalších přístupových míst, jakož i perspektivní zřizování přeshraničních autobusových linek do Varnsdorfu / Rumburku na základě dopravní koncepce Oberland,
- zajištění / znovuzřízení infrastruktury, zejména pro systém osobní příměstské dopravy (zajištění spojení zahuštěného prostoru horního údolí Labe do Sebnitz – opětovné zahájení přeshraniční kolejové dopravy Sebnitz – Dolní Poustevna a do Šluknovského výběžku, a rovněž kolejové příměstské dopravy Bad Schandau – Sebnitz, rozšíření kolejí pro napojení ve směru Klingenthal – Kraslice),
- v budoucnu je nutno nabídnout alternativní přístupy (např. autobus na zavolání / autobusové taxi, nákupní autobus / autobus pro nějakou akci) především pro řídce osídlené oblasti v užším příhraničí také směrem přes hranici,
- prověření možnosti rozvoje přeshraničních autobusových linek mezi Ústeckým krajem a Saskem. Jde např. o oblasti Vejprtska s vazbou na Annaberg či Oberwiesental, Chomutovsko – Marienberg, Litvínovsko a Krušnohoří u Hory Sv. Kateřiny s vazbou na Olbernhau, jakož i vazby cestovního ruchu z Hřenska s vazbou na Schmilku a Bad Schandau.

Dobré příklady z praxe

- Systém příměstské dopravy spojující země **EgroNet** – příměstská doprava na pomezí čtyř zemí – Česka, Bavorska, Durynska a Saska, koordinovaná spolupráce, jízdni řády, tarify, marketing, financování a organizace, harmonizace příměstské dopravy na 702 regionálních autobusových

³⁴ Nositelem záměru je Verkehrsbund Oberelbe – stavba již probíhá, předpoklad zahájení provozu v červenci 2013.

linkách a 43 železničních tratích (společná turistická a dopravní centrála). Zajiždí se přibližně do 7 334 stanic / zastávek. Všechny prostředky příměstské dopravy lze využít s jedinou jízdenkou EgroNet-Ticket. Jízdní řády a informace jsou poskytovány ve dvou jazycích. Postupným zaváděním integrovaného jízdního řádu (ITF) na Sachsen-Franken Magistrale (Sasko-francké magistrále) se má zlepšit propojení sítě EgroNet s kolejovou dopravou.

- **LibNet+ / EURO-NEISSE-Ticket** pro příměstskou dopravu v oblasti Euroregionu Nisa – mezi Saskem, Polskem a Českou republikou.
- **Projekt LUISE** – koncepce, jejímž jádrem je modernizace železniční trati Liberec – Hrádek nad Nisou – Zittau – Varnsdorf – Seifhennersdorf / Rybníště³⁵, která vícekrát přejíždí česko-německou hranici a mezi Zittau a Hrádkem nad Nisou vede na polském území. Do zkoumání byla zahrnuta autobusová doprava, zřízení vícejazyčných informačních systémů a jednotný systém tarifů a jízdenek, rovněž i marketing.
- **Elbe – Labe Sprinter** – mezi Bad Schandau a Děčínem, popř. Dresden – Děčín s jednotnou tarifní koncepcí.

AKČNÍ OBLAST 4.2 ROZVOJ PŘEŠHRANIČNÍHO TECHNICKÉHO ZÁSOBOVÁNÍ A LIKVIDACE ODPADŮ

• Přestavba / rozšíření infrastruktury přeshraničního zásobování energií

Energetické zásobovací podniky zřídily na základě rozsáhlých investic konkurenceschopnou novou strukturu zásobování, která u poskytovatelů energie napojených na rozvody elektřiny a plynu sestává ze spojovací úrovně, regionálních poskytovatelů a městských podniků. Přestavba přeshraničního zásobování energií na základě potřeb je v zájmu regionů. V kontextu jednání podniků existují předpoklady pro velkoplošnou mezinárodní výměnu energie, popřípadě je nutno je vytvořit.

Kromě zásobování elektřinou se to týká i zásobování zemním plynem:

- zprovozněním odbočky Ostsee – Pipeline – Anbindungs – Leitung (OPAL) / Baltského dálkového potrubí od kompresorové stanice Olbernhau do ČR došlo ke zvýšení bezpečnosti zásobování zemním plynem. Další přeshraniční plynovod DICZ je provozován společností ONTRAS-Gastranspot GmbH. Kompresorová stanice tohoto potrubí se nachází ve městě Sayda.
- V roce 2009 bylo vydáno pod záštitou Zemského ředitelství (Landesdirektion) v Lipsku územně plánovací posouzení záměru plynovodu MET (Mittleeuropäische Transversale / napříč střední Evropou) Sayda – Werne Eynatten, úsek trasy ve Svobodném státě Sasko z Deutschneudorfu do Kitzenu. To se má stát přepravním potrubím pro projekt NABUCCO.

Kromě toho existují v pohraničí různé maloplošné varianty zásobování energií:

- spolehlivé zásobování Šluknovského výběžku stávajícími kapacitami českého poskytovatele Severočeská energetika, a. s. (SČE) není zaručeno. V regionálním plánu Oberlausitz – Niederschlesien byl vymezen koridor pro přeshraniční trasu 110 kV koridor jako vyhrazená trasa pro vedení vysokého napětí. Současně byl v ČR po vzájemné dohodě v Zásadách územního rozvoje Ústeckého a Libereckého kraje vymezen koridor územní rezervy pro vedení 110 kV s cílem prověřit možnosti budoucího využití;
- požadavky na další rozšíření / přestavbu se u stávajícího vedení 110 kV Dittelsdorf – Turoszów mohou týkat nového spojení mezi městy Görlitz – Zgorzelec a Zittau – Hrádek nad Nisou. Zde však podle současných poznatků neexistuje nutnost vymezení v územním plánu jakožto preferované či vyhrazené trasy.

³⁵ Fortschreibung des Nahverkehrsplanes ZVON, konečná verze z 13.12.2010.

- **Harmonizovaný rozvoj využití obnovitelných energií a zvýšení energetické účinnosti při respektování požadavků ochrany klimatu**

V Sasku vymezují regionální plány plochy pro využití větrné energie, přičemž ve zvláště citlivých polohách na hřebenech Krušných hor se dosud neplánují žádná další podobná zařízení. Rozšíření využívání větrné energie může probíhat pomocí citlivého repoweringu stávajících zařízení (tj. nahrazování starých a málo výkonných elektráren novými a výkonnějšími zařízeními) a umírněného využívání nových lokalit. Při tom je nezbytné, aby občané byli co možno nejdříve zapojeni do plánování jak při využívání nových lokalit, tak při repoweringu. Tyto změny se projeví jak na obrazu krajiny, tak v oblasti ochrany ptactva a netopýrů. S rozhodnutím Německa o odstupu od využívání jaderné energie vznikají nové požadavky na využití potenciálu obnovitelných energií a na energetickou účinnost. Její rozvíjení musí také v příhraničí respektovat konflikty v souvislosti s využitím přírodního území, ale i s přírodě blízkým cestovním ruchem, zejména v Krušných horách.

V České republice je podporováno využívání všech obnovitelných zdrojů energie. V oblasti využití energie větru je snaha při výběru nových lokalit o eliminaci negativního vlivu na obytná sídla. Současně je dle platné legislativy nutno respektovat preferenci ochrany přírody a krajiny. K zamezení možných konfliktů z hlediska ochrany přírody a krajiny ve vztahu k přeshraničním vlivům bylo např. v Zásadách územního rozvoje Ústeckého kraje mimo jiných regulací vymezeno také 3km pásmo podél státních hranic, kde nelze plánovat větrné elektrárny. To by bylo vhodné zohlednit také při plánování v ostatních krajích. V případě přeshraničního vlivu se provádí přeshraniční posuzování prostřednictvím Ministerstva životního prostředí ČR. Nejvyšší koncentraci větrných elektráren má střední Krušnohoří (okres Chomutov).

Vedle využití větrné energie by měly z přeshraničního pohledu hrát roli také především aspekty udržitelného využití biomasy (např. pěstování rychle rostoucích dřevin na rekultivovaných plochách). Těžiště by přitom mělo spočívat i podle hledisek udržitelnosti na rozvíjení lokálních řešení zásobování, která se kromě výroby energie zaměřují především na dokonalé využití tepla a malé přepravní vzdálenosti. V úvahu je nutno vzít biomasu (využití dřeva, porosty rychle rostoucích dřevin pro energetické účely, materiál vznikající v rámci péče o krajinu, agrolesnické systémy) a především zužitkování odpadů (bioodpad, kejda, odpad vzniklý při sekání trávy a údržbě krajiny atd.).

Regionální energetické koncepce a koncepce ochrany klimatu se zaměřují na rozvoj potenciálů k využití obnovitelných energií i na energetickou účinnost. Jsou určeny k podpoře rozšíření obnovitelných energií ve smyslu tvorby regionálních hodnot. Tyto koncepce tvoří základ pro regionální rozvoj a jejich cílem je optimálně spojit lokální struktury výrobců a odběratelů energie. Odpovídajícím způsobem jsou zapojeny aktivity na úrovni obcí, soukromých hospodářských subjektů a občanů (individuální řešení).

V současné době probíhá v různém územním rozsahu zpracování regionálních energetických koncepcí (např. regionální Planungsverband Oberlausitz – Niederschlesien, Vogtlandkreis), jichž by se mělo využít jako základu pro výměnu zkušeností, ale i k harmonizaci procesů. Včasné zapojení pohraničních obcí do zpracování regionálních energetických koncepcí může pomoci, aby při rozvoji nedocházelo ke konfliktům.

- **Přístup k rozvoji v souvislosti s využitím hnědého uhlí**

Vzhledem k dalšímu významu využití suroviny hnědého uhlí byla na Česko-saské energetické konferenci 2011 v Drážďanech mj. naznačena následující témata další spolupráce:

- výměna zkušeností k pokročilým technologiím (včetně technologií na zachycování a ukládání oxidu uhličitého),
- zvýšení energetické účinnosti,
- sanace škod v krajině, které vznikly v souvislosti s těžbou,
- využití oxidu uhličitého a hnědého uhlí.

- **Zajištění udržitelného zásobování vodou a nakládání s odpadními vodami v příhraničí**

Otázky zásobování vodou a kanalizace jsou v působnosti obcí. Saské obce přepracovávají a nadále aktualizují koncepce zásobování vodou a koncepce nakládání s odpadními vodami na základě ustanovení evropského práva a jejich zahrnutí do vodního práva Spolkové republiky Německo a saského vodního práva. Na základě regionálních podmínek a při respektování podnikohospodářských rámcových ustanovení byla zavedena přeshraniční řešení v oblasti nakládání s odpadními vodami, která se nadále rozvíjejí. Pro území České republiky je zpracován Plán rozvoje vodovodů a kanalizací, podle kterého jsou koordinovány plánované projekty v této oblasti.

Přeshraniční nakládání s odpadními vodami je zavedeno především tam, kde existují kvůli malým a nadále se snižujícím počtům obyvatel a malé hustotě osídlení kapacitní problémy s vytížením dosavadních zařízení, resp. lze takové problémy očekávat, kde existuje společný zájem nebo kvůli topografickým podmínkám je jen málo lokalit vhodných k tomu, aby byly obsluhovány centrálními zařízeními. Rozhodnutí, zda tento problém řešit centralizovaně či decentralizovaně, je nutno učinit na základě ekonomických šetření.

Dobré příklady z praxe

- Bärenstein / Erzgebirge využívá čistírnu odpadních vod obce Vejprty (Česká republika).
- Obec Potůčky (Česká republika) využívá čistírnu odpadních vod obce Johanngeorgenstadt.
- Na základě účelového sdružení k odstranění odpadních vod provozují Obere Mandau a čeští partneři společný přeshraniční systém nakládání s odpadními vodami v oblasti Seifhennersdorf – Rumburk – Varnsdorf. Další rozšíření se plánuje.
- Přivádění odpadních vod z Lückendorfu (Německo) do čistírny odpadních vod Jablonné v Podještědí.
- Projekt Cíle 3: Účelová sdružení odpadních vod (Abwasserzweckverbände) Oberes Zschopau – a Sehmatal a Pöhlbachtal, termální lázně Wiesenbad, Oberwiesenthal / Karlovy Vary – Čistá voda pro horní Krušnohoří (projekt na čištění a odstraňování odpadních vod).

- **Harmonizovaná spolupráce v oblasti odpadového hospodářství**

Realizace přeshraniční optimalizované spolupráce v oblasti odpadového hospodářství může vést k synergickým efektům, např. k optimalizaci přepravních vzdáleností, lepšímu plnění právních předpisů EU a vyšší vytíženosti zařízení. Je nutno zohlednit, že přeprava odpadů do jiných zemí podle nařízení EU o přepravě odpadů musí být povolena v Sasku Zemským ředitelstvím Sasko a v ČR Ministerstvem životního prostředí³⁶ (notifikační postup). Důležitým předpokladem k intenzifikaci přeshraniční spolupráce v oblasti odpadového hospodářství je zejména zlepšení vzájemné komunikace a výměny informací mezi německými a českými úřady, orgány / firmami zabývajícími se likvidací odpadů a sdruženími pro nakládání s odpady.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3: Odpadové hospodářství – spolupráce mezi Libereckým krajem a Landkreis Görlitz.

- **Rozvíjení lokálních a regionálních řešení k zajištění požadavků na telekomunikační infrastrukturu**

Existující regionální skutečnosti a nabídky by měly být v pohraničí využívány k zajištění konkurenceschopného širokopásmového připojení. Nezbytné harmonizační procesy jsou v kompetenci obcí.

³⁶ V ČR povoluje Ministerstvo životního prostředí přeshraniční přepravu odpadů k využití, přeshraniční přeprava odpadů do ČR za účelem odstranění je zakázána.

Cíl 5: Přeshraniční rozvíjení uchování a obnovy přírodních zdrojů, kulturní krajiny, harmonizované zvládání následků klimatických změn a harmonizovaná ochrana klimatu

AKČNÍ OBLAST 5.1 PŘESHRAŇNÍ ROZVOJ OCHRANY PŘÍRODY A ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

• **Harmonizace ochrany přírody a krajiny v příhraničí**

Na základě rozsáhlého společného souvislého krajinného a životního prostoru existuje nutnost přeshraniční harmonizace opatření na ochranu přírody a péče o krajinu.

Národní park Saské Švýcarsko se má v souladu s přilehlým českým národním parkem České Švýcarsko rozvinout v mezinárodně uznávané velké chráněné území. Plánuje se podání žádosti o zařazení na seznam Světového přírodního dědictví UNESCO. Proto je nutno uskutečnit následující opatření:

- přepracování a harmonizace programu národního parku a podřízení cílů a zásad právní normě,
- dokončení a realizace koncepce týkající se cest a horských sportů jakožto součásti plánu péče a rozvoje v součinnosti s regionálními partnery, což je předpokladem účinného řízení návštěvnosti,
- posílení spolupráce s obcemi, sdruženími a spolky v regionu národního parku,
- koordinovaná spolupráce a návaznost obou návštěvnických středisek národního parku Českosaské Švýcarsko v Bad Schandau a Krásné Lípě,
- realizace „Vzorového pokračování a dalšího rozvoje přeshraniční spolupráce při ochraně přírody Českosaského Švýcarska“ ("Leitbild zur Fortführung und Weiterentwicklung der grenzüberschreitenden Zusammenarbeit im Naturschutz der Sächsisch – Böhmisches Schweiz").

V Přírodním parku Krušné hory / Vogtland je nutno přeshraniční rozvoj krušnohorské turistiky koncipovat ekologicky udržitelným způsobem v souladu s koncepcí péče a rozvoje uvedeného přírodního parku. Zvláště významná jsou v této oblasti opatření péče o zachování komplexů horských luk, velkoplošná ochrana biotopů nebo opatření k uchování přirozeného prostředí rostlinných a živočišných druhů.

U Přírodního parku Žitavské hory navrhuje saská strana rozšířit vymezení stávající CHKO Lužické hory tak, aby navazovala na území přírodního parku v Sasku, případně zřídit pro tento účel v ČR Přírodní park Žitavská pahorkatina³⁷. K tomu je nezbytné zpracovat a realizovat harmonizovanou koncepci péče a rozvoje.

U Přírodního parku Východní Krušné hory usilovat o přeshraniční rozšíření přírodního parku do saské části Lužických hor. K tomu je nezbytné zpracovat a realizovat harmonizovanou koncepci péče a rozvoje.

U dalších chráněných krajinných oblastí, maloplošných zvláště chráněných území přírody, ptačích oblastí soustavy Natura 2000 (SPA) a evropsky významných lokalit soustavy Natura 2000 (PSCI) upravit jejich společné vymezení tak, aby mohla být účinně zajišťována smysluplná spolupráce při managementu biotopů fauny a flóry nebo v přeshraničním plánování krajiny. Totéž platí v případě dalších významných, dosud nevyhlášených biotopů fauny a flóry.

Dobré příklady z praxe

- S pomocí Cíle 3 EU podpořený přeshraniční projekt "Revitalizace rašelinišť mezi Horou Svatého Šebestiána a Satzungem" se například revitalizují rašeliniště u Satzung (Erzgebirgskreis).
- Förderverein Natura Miriquidica e. V.: Zpracování základů pro přeshraniční ochranu tetřívka v Krušných horách – představení základních směrů přeshraniční ochrany tetřívka.

³⁷ Podle české strany se rozšiřování CHKO Lužické hory podél celé hranice přírodního parku Žitavské hory nejvíce jako účelné.

- **Ochrana vod, protipovodňová ochrana**

Ve všech úředních záležitostech týkajících se vod přímo spolupracují příslušné úřady zemí mimo jiné na základě smlouvy o pohraničních vodách. Tato spolupráce by se měla dále optimalizovat.

Na základě dohody Mezinárodní komise pro ochranu Labe (IKSE) je mezi Českou republikou a Německem zajištěna nepřetržitá spolupráce s těmito cíli:

- realizace Rámcové směrnice o vodách v mezinárodní jednotce povodí Labe,
- ochrana proti povodním,
- otázky znečištění vod způsobené haváriemi (probíhající projekt – zřízení mobilní normé stěny pod českou záštitou).

U dalších pohraničních vod je vnímána nezbytnost sladění veškerých povinností vodoprávních úřadů. To zahrnuje i otázky společného managementu povodňových rizik, managementu povodí, ale i sladění opatření ke snížení znečištění vod škodlivinami.

Na základě Rámcové směrnice EU o vodách jsou kladeny vysoké požadavky na kvalitu jak vodních toků, tak i podzemních vod. V oblasti vodních toků je nutno ve všech pohraničních oblastech vynaložit ještě značné úsilí, aby bylo těchto cílů dosaženo do roku 2015. Realizace Rámcové směrnice o vodách vyžaduje pro hraniční a přeshraniční vody konkrétní formulování společných cílů hospodaření pro druhý plán obhospodařování.

V oblasti podzemních vod není dosažení cíle pro Saské Švýcarsko a Žitavské hory ještě zajištěno (viz Landesentwicklungsbericht 2010, s. 103).

Pro přeshraniční přirozená povodí spadající pod vodárenská zařízení k zásobování veřejnosti vodou je nutno na obou stranách zajistit nyní plochy jako ochranná vodní pásma (např. povodí údolních nádrží na pitnou vodu Klingenberg – Lehmühle, Rauschenbach).

V oblasti ochrany léčivých minerálních pramenů se v současné době připravuje harmonizované vymezení v prostoru lázní Bad Brambach (expertiza, přeshraniční harmonizační proces). Podporují se snahy o vymezení harmonizovaných ochranných pásem zdrojů pitné vody např. v pohoří Žitavské hory.

Pokud jde o protipovodňovou ochranu, je na saské straně zajištěna koordinace prostřednictvím saské Landestalsperrenverwaltung (zemské správy údolních přehrad). Těžiště stavby údolních přehrad je v současné době na saské straně. Požadavky na další preventivní opatření v pramenných oblastech na české straně nejsou v současné době prioritní a jeví se jako reálná (financovatelná) ve střednědobém horizontu. To se například týká pramenné oblasti řeky Sebnice v České republice.

V únoru 2012 ukončený projekt LABEL³⁸ slouží k další podpoře nezbytných opatření pro management povodňových rizik na Labi. Totéž bylo vypracováno na základě projektu INTERREG IIIB OderRegio pro Odru, resp. Lužickou Nisu (oblasti vzniku povodní Lužické Nisy se nacházejí v České republice). Je nutno realizovat harmonizovaná preventivní opatření proti povodním. Saská území vymezená jako oblasti vzniku povodní (v kompetenci zemských ředitelství) jsou řešena v rámci protipovodňové ochrany a tvoří podklad pro plánování.

Kromě toho je třeba zlepšit přeshraniční systém včasného varování před povodněmi především integrací relevantních dat. Je také třeba odstranit deficit v oblasti komunikačních struktur pro společný systém předpovědi povodní a varování v trojzemí Čech, Sasko a Polsko. V následujících

³⁸ Projekt LABEL obsahuje tyto hlavní směry:

- společnou strategii sjednocení systémů managementu rizik a příslušných nástrojů,
- doporučení týkající se přenesení map povodňových rizik do územních plánů s ohledem na problematiku škodlivin,
- uživatelsky definovaný propočet a zpracování map záplavových území a map znázorňujících nebezpečí s vizualizací vodních stavů,
- vypracování nadnárodní strategie klimatických a povodňových rizik – harmonizovaný rozvoj (vybraná odvětví – např. cestovní ruch, lodní plavba).

letech zde má být vybudován společný protipovodňový informační systém pro celé povodí Lužické Nisy s cílem rozvíjet v tomto systému jednotný nadnárodní management povodňových rizik. Přitom je také důležité podporovat společná školení, vzdělávání a společně plánovat opatření pro management povodňových rizik.

Dále existuje snaha o rozšíření společných školení protipovodňové ochrany (jako např. na Nise s Polskem) také na celý česko-saský pohraniční region.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3: Zkoumání možnosti minimalizace obsahu organických škodlivin ve vodních pramenech v Krušných horách.
- "Společné využívání zdrojů podzemních vod v česko-saském pohraničí (INTERREG IVC-projekt EnercitEE – dílčí projekt GRACE)³⁹"

• Zachování čistoty ovzduší

V příhraničních oblastech východní a střední části Krušných hor ještě existuje vyšší znečištění ovzduší škodlivými látkami. Především v zimě jsou zde při proudění od jihu ("český vítr") naměřeny vyšší hodnoty znečištění. Je nutno učinit opatření, aby se docílilo dalšího snižování emisí škodlivin, jejichž zdrojem jsou četná velká spalovací zařízení v severních Čechách.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3: Velmi jemné prachové částice a zdraví v Erzgebirgskreis a v Ústeckém kraji.

• Ochrana půdy

Nadále trvá cíl omezit přímé zábory půdy pro bytovou výstavbu, dopravu a podnikání kvůli negativním dopadům na funkčnost přírodní rovnováhy a narušení obrazu krajiny, což vyžaduje všestranné přístupy a opatření. Zkušenosti, kterých nabyla saská strana v oblasti udržitelného územního managementu, vypracování seznamu ladem ležících ploch / brownfields, ale i revitalizace starých lokalit jsou tématy pro vzájemné informování a výměnu zkušeností. Tématem v příhraničí je však i výměna zkušeností z rekultivace těžebních lokalit.

AKČNÍ OBLAST 5.2

ZVLÁDÁNÍ NÁSLEDKŮ ZMĚNY KLIMATU

• Ochrana klimatu

Příhraniční okresy a regionální plánovací asociace na saské straně jsou v různém rozsahu zapojeny do zpracovávání programů a projektů na ochranu klimatu jako např. do projektu REGKLAM v modelovém regionu Drážďany nebo také ve „Studii zranitelnosti Saská“ (probíhající od roku 2012), která má za cíl představit různá rizika a šance klimatických změn v Sasku a vyhodnotit je pro saské regiony.

Zejména z hlediska udržitelného ovlivnění vývoje přírodního prostředí klimatickými změnami nejde o krátkodobé záležitosti, proto analýzy zranitelnosti a hledání strategických řešení nejsou bez přeshraničního sladění smysluplné. Specifická vulnerabilita / zranitelnost existuje v příhraničí především v oblasti zemědělství a lesnictví (letní sucho a extrémní povětrnostní jevy), vodní rovnováhy (stoupající nebezpečí povodní na Labi a Nise, období sucha s regionálním nedostatkem

³⁹ Česká i německá strana využívají k zásobování obyvatelstva vodní zdroje podzemních vod v oblasti Hřensko–Křinice / Kirnitzsch a v oblasti Petrovice–Lückendorf–Johnsdorf–Oybin. Projekt je zaměřen na ochranu vodních zdrojů a objasnění příčin klesání hladiny podzemních vod v těchto oblastech.

vody), ochrany horských oblastí, posouvání životních prostorů zvířat a rostlin, ale i v oblasti cestovního ruchu (jistota sněhu, splavnost). Opatření jako obnova lesů, ochrana proti erozi, protipovodňová ochrana, energeticky úsporný, integrovaný rozvoj sídel a dopravních ploch, využití půdy respektující ochranu klimatu, prevence území z hlediska klimaticky únosného zásobování energií, zlepšení účinnosti zdrojů v klastru Les / dřevo, ale i udržitelné využívání obnovitelných energií vyžadují přeshraniční přístupy.

Dobré příklady z praxe

- Plánovaný projekt Cíle 3: LfULG – „Interklim – Klimakoooperation für die Sächsisch-Böhmische Grenzregion“ ("Interklim – spolupráce v oblasti klimatu pro česko-saský region").

Cíl 6: Podpora územního propojení a harmonizovaný rozvoj regionu česko-saského příhraničí

AKČNÍ OBLAST 6.1 PODPORA ROZVOJE SPECIFICKÝCH REGIONÁLNÍCH POTENCIÁLŮ V PŘÍHRANIČÍ

• Podpora rozvoje částí území se zvláštními regionálně specifickými potenciály

V konkurenci regionů získávají na významu spolupráce územních jednotek, které kooperují při řešení rozvojových problémů a společně upevňují svou pozici navenek, ale i propojení měst. To se týká zejména také příhraničních oblastí. Je také nezbytné zpracovat a realizovat pro jednotlivé části území v příhraničí diferencované cíle a koncepce. Tomuto procesu rozvoje musí napomáhat v Sasku orgány regionálního plánování, v Česku orgány regionálního rozvoje a územního plánování. Zvláštní funkce připadá v tomto procesu euroregionům, které jakožto dobrovolné zájmové pospolitosti oblastních sdružení příhraničních krajů podporují přeshraniční spolupráci ve všech oblastech, zejména podávají připomínky k dokumentům územního a regionálního plánování.

Dobré příklady z praxe

- Územní studie horských oblastí – modelový projekt v rámci projektu Cíl 3 CROSS-DATA zaměřený na podporu rozvoje hospodářských a sociálních potenciálů horských oblastí Karlovarského kraje s důrazem na rozvoj cestovního ruchu.

• Formulování společných strategií částí území se zvláštním regionálně specifickým potenciálem

K posílení existujících přístupů k rozvoji příhraničí, k rozvoji slabě a jednostranně strukturovaných oblastí, k intenzifikaci regionální přeshraniční spolupráce a k podpoře strukturální změny hospodářství jsou vymezena území se zvláštními regionálně specifickými potenciály, pro něž jsou formulovány zvláštní regionální úkoly rozvoje v česko-saském příhraničí.

- **Rozhraní čtyř zemí (Vierländereck) Sasko, České republiky, Bavorska, Durynska** (Vogtlandkreis, Karlovarský kraj, Landkreis Hof, Wunsiedel, město Hof, Landkreis Greiz, Saale-Orla-Kreis)

Pro tuto část území jsou charakteristické zejména potenciály kulturní a lázeňské oblasti a rovněž střediska zimních sportů spolu s potenciály ochrany přírody zeleného pásu podél bývalé vnitroněmecké hranice a již existující nabídky přeshraniční dopravy v rámci dopravního systému EgroNet.

Kromě toho by se měly při budování spolupráce v tomto regionu (i jako doplnění spolupráce v Euroregionu Egrensis) zdůraznit následující regionální úkoly:

- zajištění zásobovacích a rozvojových funkcí centrálních míst / center v příhraničí, zejména spolupráce zařízení ve vyšších centrech,

- rozšíření hospodářské spolupráce,
- podpora a další rozvoj spolupráce institucí a neformální drobné přeshraniční spolupráce (kooperační přístupy Kraslice nebo Lázeňské srdce Evropy),
- další rozvinutí dopravní infrastruktury regionu, zejména zlepšení regionálních přeshraničních silničních a železničních spojení, sladění logistické sítě a výstavba společného pohraničního centra nákladní dopravy a rovněž harmonizovaný rozvoj regionálního letiště,
- harmonizovaný rozvoj sítě turistických cest a cyklostezek,
- výměna zkušeností a harmonizovaný rozvoj využití obnovitelných energií.

○ Krušné hory

Tento region je třeba dále rozvíjet jako území pro volný čas, rekreaci a cestovní ruch se zvláštním přihlédnutím k potenciálům přírodního parku Krušné hory a hornických produktů (v Montanregionu Krušnohoří) při současném překonávání rušivých následků těžby a jako území pro hospodářský rozvoj.

Na základě svého významu pro hospodářský rozvoj v česko-saském příhraničí, tradičního postavení jako oblasti cestovního ruchu a zvláštních úkolů při rozvíjení životního prostředí lze spatřovat další úkoly rozvoje regionu v přeshraničním území Krušných hor v:

- podpoře strukturálních změn průmyslu a posílení schopnosti inovace, rozvoji podnikatelských služeb, posílení hospodářského propojení,
- budování propojení vědy jakožto regionálního lokálního faktoru,
- aktivním marketingu lokalit a regionu,
- dalším rozvoji Krušných hor jako území pro volný čas, rekreaci a cestovní ruch při zachování významné kulturní a přírodní krajiny, zejména snahy o zařazení Montanregionu Krušnohoří na seznam Světového kulturního dědictví UNESCO,
- dalším rozvíjením dopravní infrastruktury regionu, zejména zlepšování regionálních přeshraničních silničních a železničních spojení,
- zajištění zásobovací funkce center na základě harmonizovaného rozvoje a propojení technických sítí,
- přeshraniční harmonizaci rozvoje v oblasti protipovodňové ochrany, ochrany přírody a životního prostředí.

○ Českosaské Švýcarsko

Úkoly rozvoje regionu jako přeshraničního území pro volný čas, rekreaci a cestovní ruch se zvláštními cíli odborné ochrany přírody lze spatřovat zejména v:

- dalším rozvoji Českosaského Švýcarska jako území pro volný čas, rekreaci a cestovní ruch při zachování významné přírodní a kulturní krajiny a při respektování odborných požadavků na ochranu přírody,
- rozvoji národního parku jako navrženého Světového přírodního dědictví UNESCO,
- vybudování a podpoře spolupráce mezi obcemi při plánování osídlení a dopravy,
- posílení regionu zajištěním funkcí v centrálních místech / centrech,
- zlepšení nabídky veřejné osobní dopravy,
- lepším napojení území na dálkovou dopravu, zejména přiměřeným dalším rozvíjením dálkové silniční sítě a zvýšením atraktivity železničních tratí.

○ Trojúhelník / rozmezí tří zemí Sasko, České republiky a Polska (Liberecký kraj, okres Žary a Zgorzelec)

Toto území je z hlediska svých potenciálů rozvoje jednak charakterizováno přeshraničním chráněným územím Přírodní park Žitavské hory / CHKO Lužické hory jako území pro volný čas, rekreaci a turistiku se zvláštními potenciály ochrany přírody a dopravního zpřístupnění, se

společným charakterem architektury podstávkových domů a se specifičností krajiny spojené se sanací území po těžbě.

Jako spojovací článek s Polskem a Českou republikou přejímá tento region i v návaznosti na spolupráci v Euroregionu Nisa zvláštní úkoly rozvoje regionu v těchto hlavních směrech:

- péče o formální / institucionalizovanou a neformální přeshraniční spolupráci a její další rozvíjení,
- podpora spolupráce na lepším napojení území na dálkovou dopravu (další rozvíjení dálkové silniční sítě, např. realizace B178n s připojením na R35, stavby mostů přes Nisu, zvyšování atraktivity železničních tratí),
- zlepšení nabídky veřejné osobní dopravy,
- harmonizace rozvoje cestovního ruchu a hospodářského rozvoje, tj. harmonizace plánů (např. logistických lokalit), přeshraniční rozvoj přírodního parku Zittauer Gebirge / CHKO Lužické hory, propagace,
- rozvíjení vědecké spolupráce,
- zajištění zásobovací funkce center v příhraničí,
- harmonizace managementu povodňových rizik.

● **Rozvíjení regionální spolupráce a spolupráce mezi obcemi a městy v užším příhraničí**

Další rozvoj přeshraniční spolupráce ve výše uvedených „pohraničních regionech se zvláštními regionálně specifickými potenciály“ je v užším příhraničí založen zejména:

- na kooperaci mezi obcemi, čímž se posiluje rozvoj částí území,
- ale především na regionálních kooperacích⁴⁰ jakožto spolupráci, do níž se mohou zapojit kromě obcí i funkčně vázaní aktéři, např. společenské zájmové skupiny, odborné správní orgány nebo i aktéři z hospodářské sféry.

Zkušenosti ukazují, že jádro udržitelného rozvoje přeshraniční spolupráce v užším příhraničí tvoří často nosné kooperace mezi obcemi, avšak zpravidla fungují prostřednictvím širokého okruhu aktérů.

Při podpoře a dalším rozvoji regionálních přeshraničních kooperací i kooperací mezi městy a obcemi v užším příhraničí se doporučuje respektovat existující správní struktury (např. správní struktury mikroregionů).

Těžiště práce těchto kooperací spočívá v řešení rozvojových problémů na malém prostoru. Zejména v kontextu demografické změny je nutno ověřit existenci zařízení pro zajištění základních životních potřeb na základě harmonizace rozvoje a využití v užším příhraničí.

Kooperacím mezi obcemi v užším příhraničí by měla být při rozvíjení výše uvedených pohraničních regionů věnována zvláštní pozornost. Jejich činnost by měla být podpořena vypracováním strategicky zaměřených přeshraničních koncepcí rozvoje a vytvořením akceschopných pracovních struktur.

Níže uvedené **přeshraniční kooperace jsou** charakterizovány spoluprací mezi obcemi a jejich další činnost by se měla nadále podporovat. Jedná se o:

⁴⁰ Nosné přeshraniční kooperace jsou:

1. ty, které jsou založeny na síti podobných spojení mezi aktéry z oblasti státní správy, soukromého sektoru a/nebo struktur občanské společnosti,
2. ty, jež se uskutečňují trvale po delší časové období,
3. ty, jichž se aktéři účastní dobrovolně,
4. ty, jež zpravidla mají společné pracovní struktury,
5. ty, jejichž problémy lze řešit pouze na základě spolupráce,
6. ty, u nichž územní vztah hraje velkou roli v řízení regionálních procesů rozvoje nad rámec sektorů.

1. oblast kooperace Klingenthal – Kraslice (VG Klingenthal, Einheitsgemeinde Muldenhammer, Kraslice, Bublava, Stříbrná),
2. akční oblast „Centrální Krušnohoří“ (Johanngeorgenstadt, Breitenbrunn, Schwarzenberg, mikroregiony Centrální Krušnohoří a Bystřice),
3. Správní společenství Königstein s mikroregiony Labské Skály a Milada,
4. pět obcí (Neusalza – Spremberg, Sohland a.d. Spree a Oppach na německé straně, Jiříkov a Šluknov na české straně),
5. Ebersbach – Neugersdorf, Seifhennersdorf a Großschönau s Rumburkem a Varnsdorfem,
6. Přírodní park Žitavské hory⁴¹ a mikroregiony Novoborsko a Podralsko (Lužické hory),

mezi města se jedná zejména o:

7. Annaberg – Buchholz – Chomutov,
8. Marienberg – Pobershau – Most,
9. Svaz měst „Malý trojúhelník – Bogatynia – Hrádek nad Nisou – Zittau“.

V příhraničí náleží **hraničním obcím, tzv. rozděleným městům a obcím** (místům ležícím v těsném vzájemném sousedství v užším příhraničí) zvláštní funkce. Často jsou iniciátory rozvoje vzájemného porozumění a utváření hospodářského a životního prostoru na základě přeshraničních projektů, týkajících se např. harmonizace rozvoje technické infrastruktury. Kromě toho často upozorňují na specifické problémy rozvoje. Pro spolupráci přímo sousedících hraničních obcí může být možností zpracování městských či vesnických plánů rozvoje, aby se přispělo k územnímu a strukturálnímu zlepšení v dotčených místech, ležících přímo na samé hranici i v jejich bezprostředním okolí.

Možnosti rozvoje budoucí spolupráce rozdělených obcí spočívají především v následujících oblastech: koordinace dopravního propojení příhraničních sídel, využití volných kapacit energetických a tepelných zařízení a přebytků pitné vody, propojení distribučních sítí, vodovodních a kanalizačních řadů, spolupráce škol, společné řešení odpadového hospodářství, spolupráce při využívání integrovaného záchranného systému.

• Podpora propojení sítí

Spolupráce aktérů a vytváření sítí na regionální úrovni má velký přínos pro rozvoj vnitřních potenciálů a vytváření hodnot v regionu. Přispívá rovněž k posilování silných stránek regionů, vytváření identity a lepší integraci různých skupin společnosti. Tato spolupráce je iniciována „zdola“ regionálními aktéry, a proto má rozmanité formy⁴². Legitimní suverenita obcí není touto spoluprací nijak narušena, obce si dále vytvářejí programy rozvoje pro územní obvod obce. V případě témat, která překračují hranice jedné obce a jsou nad možnosti řešení jednou obcí, regionální aktéři spolupracují.

Na základě pozitivních zkušeností v Leader procesech byly na podporu rozvoje venkovských oblastí na české i na saské straně zřízeny Leader regiony / ILE. Na české straně se jedná o tzv. Místní akční skupiny (MAS). Tato specifická forma regionální spolupráce je založena na společné vůli ke spolupráci regionálních aktérů (občanů, obcí, ekonomických subjektů, sdružení) a zaměřuje se na hledání přístupů k regionálnímu rozvoji, jež přesahují rámec sektorů / odvětví. Podle toho směřují aktivity regionů ILE a Leader regionů k utváření různých oblastí rozvoje, například:

- přizpůsobení technické a sociální infrastruktury demografickému vývoji,
- podpora hodnototvorných opatření a účinných opatření k podpoře zaměstnanosti,
- rozvíjení nabídek v oblasti cestovního ruchu k diverzifikaci příjmů a rovněž zachování kulturního dědictví a jeho využití v cestovním ruchu.

⁴¹ Zřizovatelem přírodního parku je na německé straně Landkreis / okres. Podílí se na něm 10 obcí, které realizují projekty vždy z vlastních prostředků.

⁴² Na české straně se jedná především o dobrovolné sdružování a spolupráci obcí formou vytváření Dobrovolných svazků obcí – DSO, ale spolupráce může mít i jiné formy.

Zejména dodržováním zásady přeshraniční odborné spolupráce (obce harmonizují své strategie rozvoje) a za podpory regionálního a projektového managementu je v budoucnu nutno usilovat o užší spolupráci aktérů, kteří vyvíjejí přeshraniční aktivity.

Kromě propojení sítí na malých územích je nutno rozšířit spolupráci poskytovatelů služeb / center v příhraničí (viz akční oblast 1.1), ale i podpořit odvětvovou / oborovou spolupráci měst a obcí (přístupy jako „Städtenetz der Wissenschaft“ / „Městská síť vědy“, „Kurherz“ / „Lázeňské srdce“).

AKČNÍ OBLAST 6.2 VYTVOŘENÍ RÁMCOVÝCH PODMÍNEK PRO NOSNOU PŘESHRANIČNÍ SPOLUPRÁCI V SOULADU S POŽADAVKY ROZVOJE

• Zpracování a realizace česko-saské studie o příhraničí jako rozvojové studie

Zpracováním "česko-saské studie o příhraničí" jakožto rozvojové studie pro celý česko-saský příhraniční region má být položen základ pro budoucí plánování a pro realizaci opatření věcně a místně příslušných úřadů a institucí. Studie o příhraničí je zpracována jako přeshraničně sladěná, integrovaná celková strategie. Mohla by tedy být společným nástrojem rozvoje přeshraniční spolupráce, podaří-li se ukotvit akční oblasti v nynějších plánech a doplnit je konkrétními projekty, a rovněž tyto projekty zajistit prostřednictvím závazných usnesení. Součástí by měly být monitoring a evaluace prováděné oprávněnými subjekty.

• Vytvoření přeshraničních informačních základů

Znalost struktur, rámcových podmínek a rozvojových cílů partnerů je pro dobré soužití a další rozvíjení příhraničního regionu zásadní. Proto má v přeshraniční spolupráci klíčový význam výměna informací, jež zahrnuje:

- další rozvíjení práce česko-německé pracovní skupiny pro územní rozvoj, česko-saské pracovní skupiny pro přeshraniční spolupráci při úřadu předsedy vlády a rovněž každoroční porady česko-saské pracovní skupiny pro územní rozvoj,
- využití potenciálů euroregionů (zejména pracovních skupin euroregionů) pro širší výměnu informací, i pokud jde o pokračování přeshraničního informování a sladění rozvojových záměrů mezi obcemi, zemskými okresy, regionálními plánovacími asociacemi (RPV) a zemskými ředitelstvími v Sasku⁴³ a v ČR mezi obcemi, ORP a kraji,
- využití neformálních plánovacích nástrojů ke stabilizaci spolupráce regionálních plánovacích asociací a krajských úřadů, jakož i okresů / ORP a příhraničních obcí, především tzv. rozdělených měst,
- sladění plánovacích přístupů (způsoby myšlení, pojmy, stanovení hlavních směrů) a další kvalifikace probíhajících přeshraničních územních pozorování (např. pokračování projektu CROSS-DATA),
- zpracování pomůcek pro obce a okresy / ORP týkajících se přeshraniční spolupráce:
 - požadavky účasti podle práva EU, průběh a utváření účasti v plánování využití ploch,
 - postupy při rozvoji hraničních přechodů (např. zvýšení nosnosti mostů a komunikací),
 - zvládnutí posouzení vlivů na životní prostředí, strategického posouzení životního prostředí.

Dobré příklady z praxe

- Projekt Cíle 3: CROSS-DATA – partnery projektu jsou na saské straně Saské státní ministerstvo vnitra, Saský úřad pro životní prostředí, zemědělství a geologii, regionální plánovací sdružení regionů Chemnitz, Horní údolí Labe / východní Krušnohoří a Horní Lužice / Dolní Slezsko. Na české straně se na řešení projektu podílely tři kraje – Karlovarský, Ústecký a Liberecký. Pro zajištění ještě

⁴³ Projekt Korreg ukázal nutnost spolupráce, ale i malé vzájemné pochopení kvůli rozdílným hierarchickým úrovním.

užší spolupráce v budoucím období rozvíjejí společně regionální plánovači a geoinformatici dvoujazyčný internetový informační systém územního plánování.

• **Vytvoření základů plánování pro přeshraniční rozvoj a monitoring společné realizace**

Zvýšená potřeba harmonizace existuje zejména u plánů a opatření protipovodňové ochrany, dopravní infrastruktury a poskytování dopravních služeb, obnovitelných energií, územních zásob vody (rezervoáry pitné vody), při ochraně přírody a krajiny, ochraně proti imisím a ochraně klimatu, budování infrastruktury a v cestovním ruchu.

Zejména v rámci přeshraničních procesů účasti na plánování by bylo nutno stanovit přístup dobrovolného poskytování sladěných, již částečně přeložených podkladů partnerským úřadům, aby se usnadnilo podávání připomínek a snížil se časový tlak.

K zajištění požadavků rozvoje je nutno vybudovat spolupráci přesahující rámec různých plánovacích úrovní:

- zpracování přeshraničních koncepcí odborných plánů (např. doprava, cestovní ruch, ochrana klimatu),
- rozšíření spolupráce s neformálními plánovacími přístupy (např. další podpora přeshraničních regionálních rozvojových koncepcí) kvůli neexistujícím nosným formálním nástrojům pro rozvoj pohraničí,
- neformální dílčí koncepce regionálně diferencovaných problémových situací, např. přeshraničních energetických koncepcí,
- ukotvení rozvojových cílů částí oblastí se zvláštními regionálně specifickými potenciály, např. přeshraničních kooperací měst a obcí podle potřeby v oborových koncepcích i v zemských rozvojových plánech, popř. regionálních plánech, v ČR v územně plánovací dokumentaci.

Dobré příklady z praxe

- Koncepce územního rozvoje (REK) Malý trojúhelník – Zittau – Bogatynia – Hrádek nad Nisou“.

• **Posílení postavení euroregionů**

S dokončením procesu rozšíření EU a změnou rámcových podmínek (Územní agenda 2020, právní nástroje, územní reformy) by měly být přezkoumány zavedené struktury přeshraniční spolupráce, zejména euroregionů. To se týká jak obsahového zaměření:

- evaluace a aktualizace přeshraničních regionálních koncepcí (zajištění a zvýšení kontinuity),
- funkčního rozvíjení,
- role a úkolů euroregionů,
- posouzení možností využití Evropského seskupení pro územní spolupráci (ESÚS⁴⁴),
- popřípadě (nového) vymezení území.

Zejména při rozvíjení funkce euroregionů je nutno vést další přeshraniční diskuse v následujícím kontextu:

- posílení funkce euroregionů při hájení zájmů pohraničí vůči rozhodování na úrovni národních států, kromě toho by euroregiony měly více vnímat i regionální koordinační funkce,

⁴⁴ Nástroj Evropské asociace pro územní spolupráci (**Evropské seskupení pro územní spolupráci** – ESÚS, něm. EVTZ) je pomocným prostředkem k jednoduššímu utváření přeshraničních procesů spolupráce. Jde o nový právní nástroj EU, s jehož pomocí mohou oblastní sdružení různých členských států zakládat kooperace jako vlastní právnické osoby. Tento nástroj vznikl na základě nařízení (ES č. 1082/2006) Evropského parlamentu a Rady z 5. července 2006. V budoucnosti má být dále zjednodušen, a tudíž lépe použitelný (5. kohezní zpráva). Asociace slouží k realizaci a správě přeshraničních nadnárodních a/nebo meziregionálních kooperačních opatření – nezávisle na tom, zda se na jejich realizaci finančně podílí EU či nikoli.

K naplnění svých úkolů může mít taková asociace vlastní organizační struktury a rozpočet a zaměstnávat personál. Příkladem je realizace přeshraničních služeb v oblasti zdravotnictví či dopravy nebo správa/řízení projektu.

- upřesnění, popř. rozšíření spektra úkolů euroregionů:
 - o silnější účast na regionálních a ostatních neformálních procesech plánování,
 - o koordinační a moderační funkce u přeshraničních projektů / iniciativ – harmonizace přeshraničních projektů a podpora propojení projektů,
 - o podpora přístupů Public Private Partnership (PPP),
 - o hledání nových přístupů financování (Dobré příklady z praxe),
 - o informační platforma pro přeshraniční aktivity – práce jako virtuální sekretariát (např. přístup k malým projektům, přehled o saských a českých rozvojových záměrech v pohraničí),
 - o zlepšení prezentace navenek a práce s veřejností,
- společný sekretariát jako cíl, resp. posouzení možností vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci (ESUS),
- o vytvoření Evropského seskupení pro územní spolupráci jak v Euroregionu Nisa⁴⁵, tak na rozhraní čtyř zemí (Vierländereck) v Euroregionu Egrensis⁴⁶ se diskutuje, resp. se připravuje,
- na základě zkušeností Euroregionu Nisa v sasko-česko-polském trojúhelníku podporuje saská strana třístranné operační programy, resp. umožnění třístranných projektů.

• Nutnost mezistátních ustanovení⁴⁷ ke stabilizaci přeshraniční spolupráce

Řada přeshraničních aktivit vyžaduje také ustanovení na mezistátní úrovni. Tato potřeba existuje například vzhledem k:

- dohodám o pomoci v oblasti záchranné služby / ochrany před katastrofami,
- ustanovením o pojistné ochraně,
- vzájemnému uznávání profesních kvalifikací, jakož i dohod o uznávání přeshraničních učebních a kvalifikačních plánů.

• Podpora od roku 2014

Klíčovou roli v realizaci územní Agendy 2020 a jejích rozvojových cílů mají opatření a projekty na přeshraniční, nadnárodní a meziregionální úrovni.

K efektivnímu využití potenciálů a k podpoře udržitelného rozvoje společného pohraničního regionu je proto nutno cíleně nasadit jak evropské, tak národní / regionální programy podpory.

Přitom je třeba se silněji zaměřit na integrované strategické koncepce a akce ke zvládnutí úkolů v dílčích územích, obsahově a prostorově je sladovat a společně realizovat. Opatření, která budou na základě těchto koncepcí prioritní, by měla být přednostně podpořena z veřejných prostředků.

Bilaterální zaměření operačních programů komplikuje přeshraniční spolupráci zejména v sasko-česko-dolnoslezském trojúhelníku, ale i spolupráci v česko-sasko-bavorském pohraničí, kde je nutno žádat o srovnatelné projekty ve dvou systémech podpory. Zde by byly žádoucí přístupy orientované na realizaci.

⁴⁵ Pro efektivní práci v období 2014–2020 se zvažuje v **Euroregionu Nisa** možnost založit společný přeshraniční právní subjekt. Partnery potenciální asociace jsou akteři Euroregionu Nisa, tj. oblastní sdružení z Polska, České republiky a Německa. Za Německo se projektu účastní Landkreis Bautzen, Landkreis Görlitz a marketingová společnost Oberlausitz-Niederschlesien GmbH. Za přípravu je zodpovědná česká strana. V procesu přípravy jsou nutné jednak interní harmonizační procesy, např. stanovení hlavních směrů práce (jaké úkoly má asociace převzít), funkce (vedle Euroregionu Nisa nebo jako náhrada), sídla asociace. Na druhé straně nastolují existující právní problémy (rozdílné prováděcí předpisy v každé ze tří zemí) otázku souhlasu dotčených zemí. Tato asociace by mohla umožnit novou kvalitu spolupráce při společné správě programů podpory. Její realizace závisí však na společné vůli partnerů (Zdroj: Branda, P. (2010): Studie der Möglichkeiten einer Nutzung eines EVTZ in der Euroregion Nisa. Der Weg zur Gründung eines EVTZ).

⁴⁶ Pro **Euroregion Egrensis** byl koncem roku 2011 schválen rámcový plán vytvoření jednotné přeshraniční struktury do roku 2014. Bylo projednáno rámcové zadání (návrh stanov a dohoda). Založení evropského seskupení pro územní spolupráci (ESUS) má být s konečnou platností znovu projednáno, popř. uzavřeno po zveřejnění novelizace nařízení EU o ESUS (předpokládá se v roce 2013). Cílem nové struktury je zvýšit politickou váhu ve vztahu ke grémiím národních států a EU a rozkrýt značné organizační, personální a finanční přednosti.

⁴⁷ Tyto problémy však nelze odstranit na úrovni spolkových zemí či krajů, musí být projednány na úrovni států.

4. VYSVĚTLENÍ POJMŮ

Česká část řešeného území

Rozvojové oblasti

Rozvojová oblast je vymezována v území, v němž z důvodu soustředění aktivit mezinárodního a republikového významu existují zvýšené požadavky na změny v území. Rozvojová oblast zahrnuje obce, ovlivněné rozvojovou dynamikou hlavního centra (krajského města) při případném spolupůsobení vedlejších center.

Rozvojové osy

Rozvojová osa je vymezována v území, v němž z důvodu soustředění aktivit mezinárodního a republikového významu existují zvýšené požadavky na změny v území. Rozvojová osa zahrnuje obce, v nichž existují, nebo lze reálně očekávat zvýšené požadavky na změny v území, vyvolané dopravní vazbou na existující nebo připravované kapacitní silnice při spolupůsobení rozvojové dynamiky příslušných center osídlení. Do rozvojových os nejsou zařazovány obce, které jsou již součástí rozvojových oblastí.

Klasifikace silnic

Dálnice

Dálnice je pozemní komunikace určená pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly, která je budována bez úrovněvých křížení, s oddělenými místy napojení pro vjezd a výjezd a která má směrově oddělené jízdní pásy.

Rychlostní silnice

Silnice I. třídy vystavěná jako rychlostní silnice je určena pro rychlou dopravu a je přístupná pouze silničním motorovým vozidlům, jejichž nejvyšší povolená rychlost není nižší, než stanoví zvláštní předpis. Rychlostní silnice má obdobné stavebně technické vybavení jako dálnice.

Silnice I. třídy

Silnice je veřejně přístupná pozemní komunikace určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci. Silnice I. třídy je určena zejména pro dálkovou a mezistátní dopravu.

Silnice II. třídy

Silnice II. třídy je určena pro dopravu mezi okresy.

Veřejná logistická centra

Veřejná logistická centra jsou plochami dopravní infrastruktury, které jsou obsluhovány alespoň dvěma druhy dopravy (silniční a železniční, případně další). Jedná se o terminály kombinované dopravy, skladových center a výrobních zón.

Přírodní parky

Obecně chráněné území. Přírodní parky zřizují krajské úřady za účelem ochrany území, cenného pro svůj krajinný ráz a soustředěné estetické a přírodní hodnoty krajiny, která netvoří součást zvláště chráněného území. Přírodní parky zřizují krajské úřady vyhláškou.

Národní parky

Rozsáhlá území, jedinečná v národním či mezinárodním měřítku, jejichž značnou část zaujímají přirozené nebo lidskou činností málo ovlivněné ekosystémy, v nichž rostliny, živočichové a neživá příroda mají mimořádný vědecký a výchovný význam, lze vyhlásit za národní parky.

Chráněné krajinné oblasti

Rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení, lze vyhlásit za chráněné krajinné oblasti.

Okresy

Okresy v ČR:

- do konce roku 2002 představovaly okresy územně-správní jednotky středního stupně, které byly menší než kraj,
- od roku 2003 byly zrušeny okresní úřady, okresy přestaly být správními jednotkami a jsou již jen jednotkami statistickými a územně-orientačními. Okresy se dále dělí na obce a vojenské újezdy.

Obce s rozšířenou působností

Obecní úřady obcí s rozšířenou působností jsou mezičlánkem přenesené působnosti státní správy mezi krajskými úřady a obecními úřady. Obecní úřady obcí s rozšířenou působností mají oproti ostatním obecním úřadům některé oblasti působnosti navíc, a to nejen pro svůj vlastní, základní správní obvod, ale zpravidla i pro další obce v okolí. Po zrušení okresních úřadů převzaly podstatnou část jejich působnosti.

Mikroregiony

Mikroregiony jsou dobrovolná sdružení několika obcí založené za účelem dosažení společného cíle. Obce sdružené v mikroregionu obvykle usilují o společný ekonomický, kulturní a sociální rozvoj.

Saská část řešeného území

Nadregionální spojovací a rozvojové osy

Nadregionálně významné spojovací a rozvojové osy jsou osy zemského / státního významu, do nichž se promítají prostorové vztahy saských aglomerací a nadřazených středisek s nadřazenými středisky a aglomeracemi sousedních zemí a států, jakož i provázanost s evropskými dopravními sítěmi.

Regionální osy

Regionální osy jsou spojovací a rozvojové osy, které vytvářejí a doplňují síť nadregionálních spojovacích os vykázaných v Zemském plánu rozvoje (LEP). Slouží koncentraci výstavby sídelních útvarů (ve smyslu rozšiřování nebo stabilizace sídelní sítě) a shlukování zařízení infrastruktury na regionální úrovni.

Střediska

Střediska jsou obce, které na základě počtu svých obyvatel a územní působnosti, své polohy, funkce a komplexnosti vybavenosti vytvářejí centra ekonomického, sociálního a kulturního života ve Svobodném státě Sasko. V souladu se svou funkcí a zařazením do systému středisek plní úkoly za obce ve své nadmístní působnosti. Nadřazená a střední centra jsou vymezena v návrhu LEP 2012 a základní střediska v regionálních plánech.

Střediska příslušného stupně mají povinnost:

- vykonávat ve své územní působnosti funkce související s rozvojem,
- zajišťovat zásobování obyvatelstva v oblasti své působnosti zbožím a službami (střediskovými zařízeními) sdruženými ve středisku vyššího stupně a v přijatelné vzdálenosti od základního střediska,
- vytvářet efektivní dopravní uzly,
- místa (stanoviště) pro podnikání.

STŘEDNÍ CENTRA

Střední centra byla určena LEP 2003. V návrhu LEP 2012 byly nároky na ně přizpůsobeny změněným podmínkám:

- počet obyvatel v centrálních obcích minimálně 15 000 (rozhodný okamžik: 31. 12. 2010), v případě středních center jako doplňkových stanovišť ve venkovském prostoru minimálně 10 000 obyvatel,
- počet pracovních míst absolutně (červen 2010): alespoň 5 000, u středních center jako doplňkových stanovišť ve venkovském prostoru alespoň 3 000,
- existence středně velké spádové oblasti s minimálně 45 000 obyvateli (rok 2010), výjimku zde tvoří střední centra v aglomeracích, které kvůli poloze v sousedství vyšších center nebo dalších středních center nemohou vytvořit spádovou oblast, ale přesto představují výkonná zásobovací, vzdělávací a hospodářská stanoviště.

ZÁKLADNÍ STŘEDISKA – pro základní střediska byly stanoveny tyto předpisy:

- k doplnění sítě zabezpečení základních center je nutná únosná vzdálenost,
- dostatečně výkonná zásobovací a sídelní jádra,
- nejméně 15 000 obyvatel v rozšířené působnosti základního střediska nacházejícího se uvnitř aglomerace a nejméně 7 000 obyvatel v rozšířené působnosti základního střediska nacházejícího se ve venkovském prostoru,
- funkce uzlového bodu veřejné hromadné dopravy.

Klasifikace silnic

Spolkové dálnice

Spolkové dálnice jsou – podle Směrnic pro investiční celky silnic, část Navrhování silniční sítě – silnicemi I. spojovacího stupně, které spojují nadřazená střediska navzájem a nadřazená střediska se středisky střední velikosti.

Spolkové dálnice jsou – podle Spolkového zákona o dálnkových silnicích – dálnkové silnice, které jsou určeny pro rychlý silniční provoz motorových vozidel, projektovány bez úrovnových křižovek a se zvláštními nájezdy a výjezdy. Mají mít směrový provoz ve více jízdních pruzích. Jsou také podle pravidel silničního provozu vybaveny informačními tabulemi.

Spolkové silnice

Další kategorií spolkových dálnkových silnic jsou spolkové silnice II. spojovacího stupně, které spojují středně velká centra. V úsecích průtahu spolkové silnice obcí leží věcné břemeno výstavby a oprav na obci, pokud tato má více než 80 000 obyvatel. Kromě toho obce, které mají více než 50 000 obyvatel, mohou se souhlasem nejvyššího Úřadu pro dohled nad obcemi požádat, aby na ně toto břemeno bylo přeneseno. Spolkové silnice se označují písmenem „B“ a číslem s případným dalším doplňkem (např. B2, B15n).

Státní silnice

Státní silnice jsou silnice III. spojovacího stupně. Spojují střední střediska se základními středisky a základní střediska navzájem. U státních silnic (i zemských silnic) leží věcné břemeno výstavby a oprav na příslušné spolkové zemi. Státní silnice na území spolkové země navzájem nebo spolu se spolkovými dálnkovými silnicemi vytvářejí dopravní síť, která slouží především neregionální dopravě. Právní základ je dán zemskými právními předpisy. V Sasku jsou státní silnice označeny „S“ a číslem (např. S123).

Okresní silnice

U okresních silnic leží věcné břemeno výstavby a oprav na příslušném okrese. Slouží především silničnímu provozu uvnitř okresu nebo mezi sousedními okresy. Právní základ je dán zemskými právními předpisy. Okresní silnice jsou označeny „K“ a číslem (např. K9033).

Veřejná logistická centra

Veřejná logistická centra (VLC) slouží k překládce zboží mezi různými druhy dopravy, jeho spojování, resp. kombinaci do zásilek, které jsou dále distribuovány. Ve VLC spoluúčinkují různé druhy dopravy (silniční, železniční), různí dopravci (spedice, sklady), firmy doplňkových služeb (autoservisy, poradenské služby)

a logistické a obchodní firmy. Blízkost firem sídlících v jedné lokalitě přispívá ke koordinaci a dělbě práce.

Veřejná osobní doprava / železniční osobní doprava

Veřejná osobní doprava na blízké vzdálenosti (městská integrovaná doprava + regionální doprava + širší regionální doprava včetně EgoNetu – viz text vpředu) je všeobecně přístupná přeprava osob dopravními prostředky liniové dopravy, která je určena k uspokojování poptávky po městské, příměstské a regionální hromadné dopravě. Patří sem kolejová doprava městských rychlodrah včetně metra a pouliční doprava tramvaji, trolejbusy a autobusy. Lodní doprava osob a horská dráha sem patří jen v případě, že neslouží převážně turistickému ruchu.

Přírodní parky

Přírodní parky jsou vyhlášovány právním (vládním) nařízením jako oblasti vyžadující jednotně řízený rozvoj a péči. Přírodní parky mají být plánovány, členěny, zpřístupňovány a dále rozvíjeny v souladu se stanovenými účely a při respektování cílů a zásad ochrany přírody a krajiny. Mají:

- být velkoplošné a zahrnovat převážně chráněné krajinné a přírodní oblasti,
- být z důvodu svých krajinných podmínek zvláště vhodné pro rekreaci (rekreační oblasti stanovené podle zásad a cílů prostorového uspořádání a zemského plánování) a orientované na ekologicky šetrný turistický ruch,
- sloužit k zachování, rozvoji nebo revitalizaci mnohostranně využívané krajiny včetně její pestré fauny a flóry žijící v biotopech, a to mj. prostřednictvím ekologicky šetrného využití ploch,
- být zvláště vhodné z hlediska podpory regionálního rozvoje.

Národní parky

Národní parky jsou oblasti, které mají být ze zákona o ochraně přírody jednotným způsobem chráněné. Jsou velkoplošné a vzhledem ke své přírodní rozmanitosti, jedinečnosti a kráse mají velký význam. Převážná část jejich rozlohy splňuje podmínky stanové pro chráněné přírodní oblasti, kde není patrný žádný nebo jen velmi malý vliv lidské činnosti, zvláště z hlediska osídlení nebo pozemních komunikací. Národní parky proto slouží zejména ochraně přírodě blízkých krajín, v nichž je třeba zajistit nerušený průběh přirozených procesů a zachovat výskyt místních rostlinných a živočišných druhů. V přírodních parcích je prováděno vědecké sledování biotopů.

Přírodní rezervace

Přírodní rezervace jsou oblasti stanovené vládním nařízením, v nichž je nutná zvláštní ochrana přírody a krajiny, v jejich celku nebo jednotlivých částech, k udržení nebo rozvoji cenných společenstev divoce žijící fauny a flóry, ať už z vědeckých, přírodopisných nebo vlastivědných důvodů, nebo pro jejich vzácný výskyt, zvláštnost, nebo vynikající krásu. Prioritou přírodních rezervací je zachování a rozvoj územních systémů ekologické stability, jednotlivých biotopů a rostlinných a živočišných druhů, ale účelem může být také ochrana skalního podloží, půdy, vod a reliéfu terénu.

Chráněné krajinné oblasti

Chráněné krajinné oblasti jsou oblasti stanovené vládním nařízením, v nichž je nutná zvláštní ochrana přírody a krajiny nejen k udržení nebo obnovení ekosystému nebo využitelnosti přírodních surovin, ale i kvůli rozmanitosti, zvláštnostem a kráse obrazu krajiny nebo kvůli jejímu zvláštnímu významu pro rekreaci. Chráněné krajinné oblasti mohou mít různou plošnou rozlohu, v jejímž rámci jsou krajina nebo její části chráněné, včetně ochrany přirozených procesů a způsobů využití, které v nich probíhají. Přitom jde zvláště o zachování charakteru krajiny a jejích specifických zvláštností. Prioritou chráněných krajinných oblastí je slučitelnost udržitelného využití člověkem se zachováním a rozvojem kulturní krajiny, její flóry a fauny a biotopů.

Evropsky významné lokality / ptačí oblasti – speciální evropské chráněné oblasti přírody a krajiny (NATURA 2000)

Ekologické systémy, rostliny a zvířata se rozšiřují nezávisle na politických hranicích. Vzhledem k ohrožení některých přírodních společenstev je nezbytné, aby ochrana přírody a životního prostředí byla prováděna společně na mezinárodní úrovni. V rámci soustavy chráněných území NATURA 2000 byly vydány dvě směrnice: směrnice o ochraně přírodních stanovišť, volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin a směrnice SPA (Special Protection Areas) o evropských územích chráněného ptactva, jimiž EU členské státy zavazuje, aby vhodnými opatřeními chránily a regenerovaly zvláště ohrožené volně žijící druhy živočichů a rostlin.

PodporaCíl 3

V programovém období 2007 až 2013 byla dosavadní iniciativa Evropských společenství INTERREG převedena do nového Cíle 3 – Evropská územní spolupráce. Přitom zůstalo zachováno dosavadní členění na části A, B a C:

- A: Přeshraniční spolupráce (INTERREG IVA)

Podporována je přeshraniční spolupráce sousedících území za účelem vytvoření společného životního, přírodního a hospodářského prostoru a udržitelného rozvoje příhraničních regionů.

V kontextu předložené studie se část A týká podpory přeshraniční spolupráce mezi Svobodným státem Sasko a Českou republikou 2007 – 2013 (Cíl 3).

- B: Nadnárodní spolupráce (INTERREG IVB)

Podporována je nadnárodní spolupráce v Evropě s cílem zlepšit integraci nových členů EU a třetích zemí. Kromě toho je sledován cíl udržitelného a vyváženého rozvoje uvnitř Evropské unie.

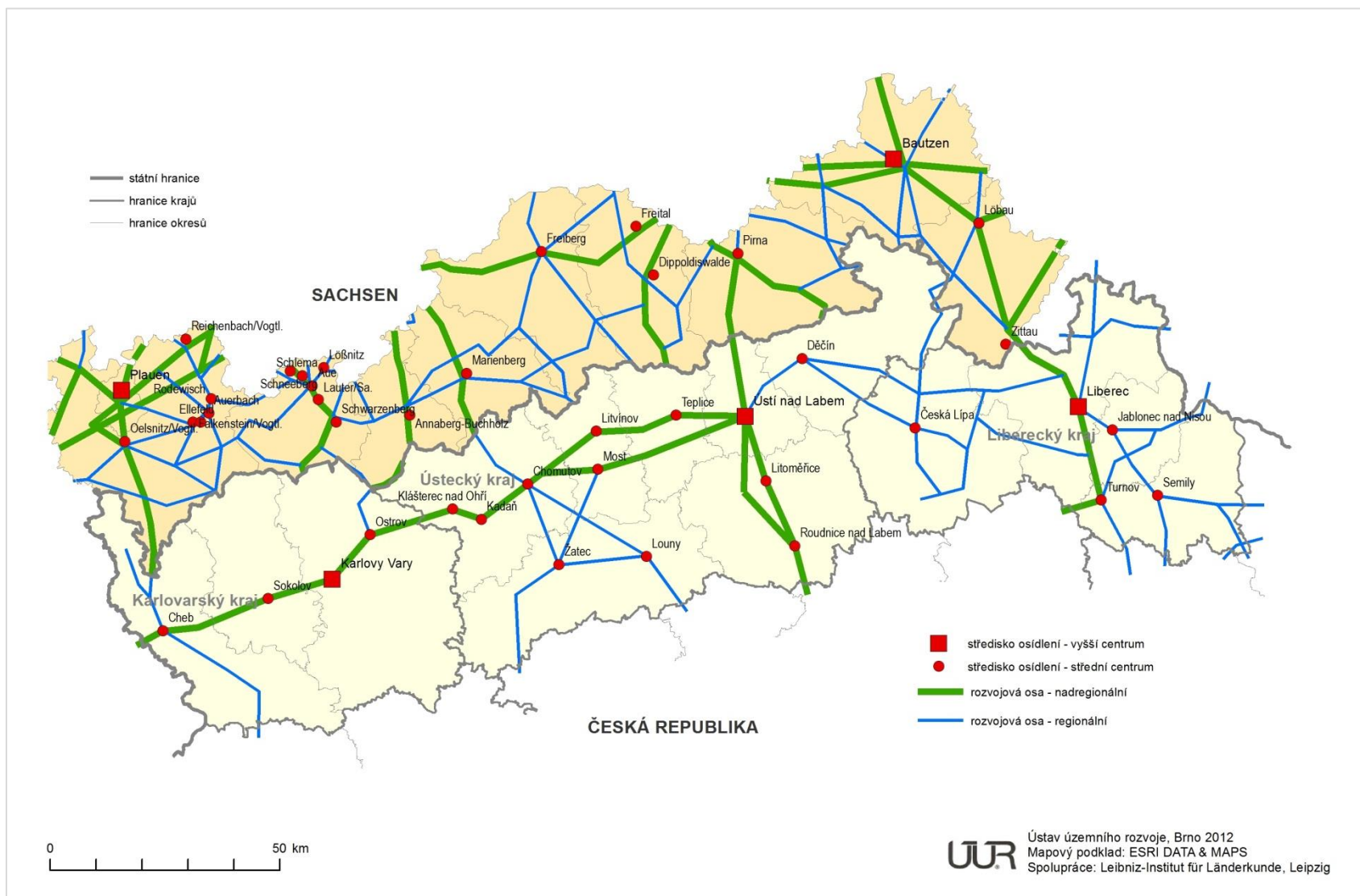
Pro řešené území (ČR, Sasko) je relevantní program „Střední Evropa“. Podporuje nadnárodní projekty spolupráce směřující k dalšímu propojení území střední Evropy v programovém období 2007 až 2013.

- C: Mezuregionální spolupráce (INTERREG IVC)

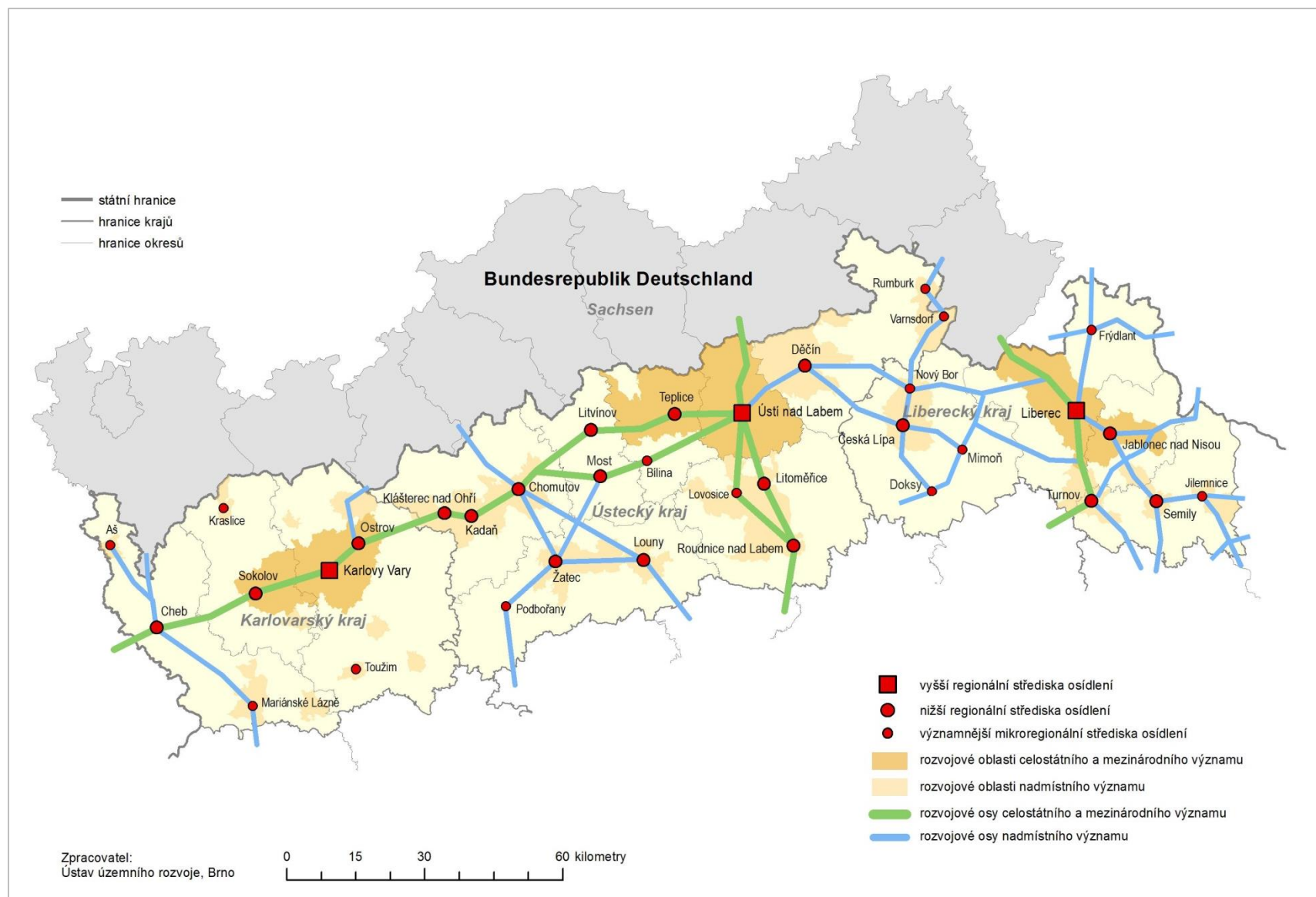
Podporována je meziregionální spolupráce, která má za cíl vybudovat síť spolupráce mezi jednotlivými regiony a zvýšit tak jejich konkurenceschopnost. Přitom mají být zlepšeny nástroje politiky soudržnosti a regionálního rozvoje.

5. PŘÍLOHA: MAPY

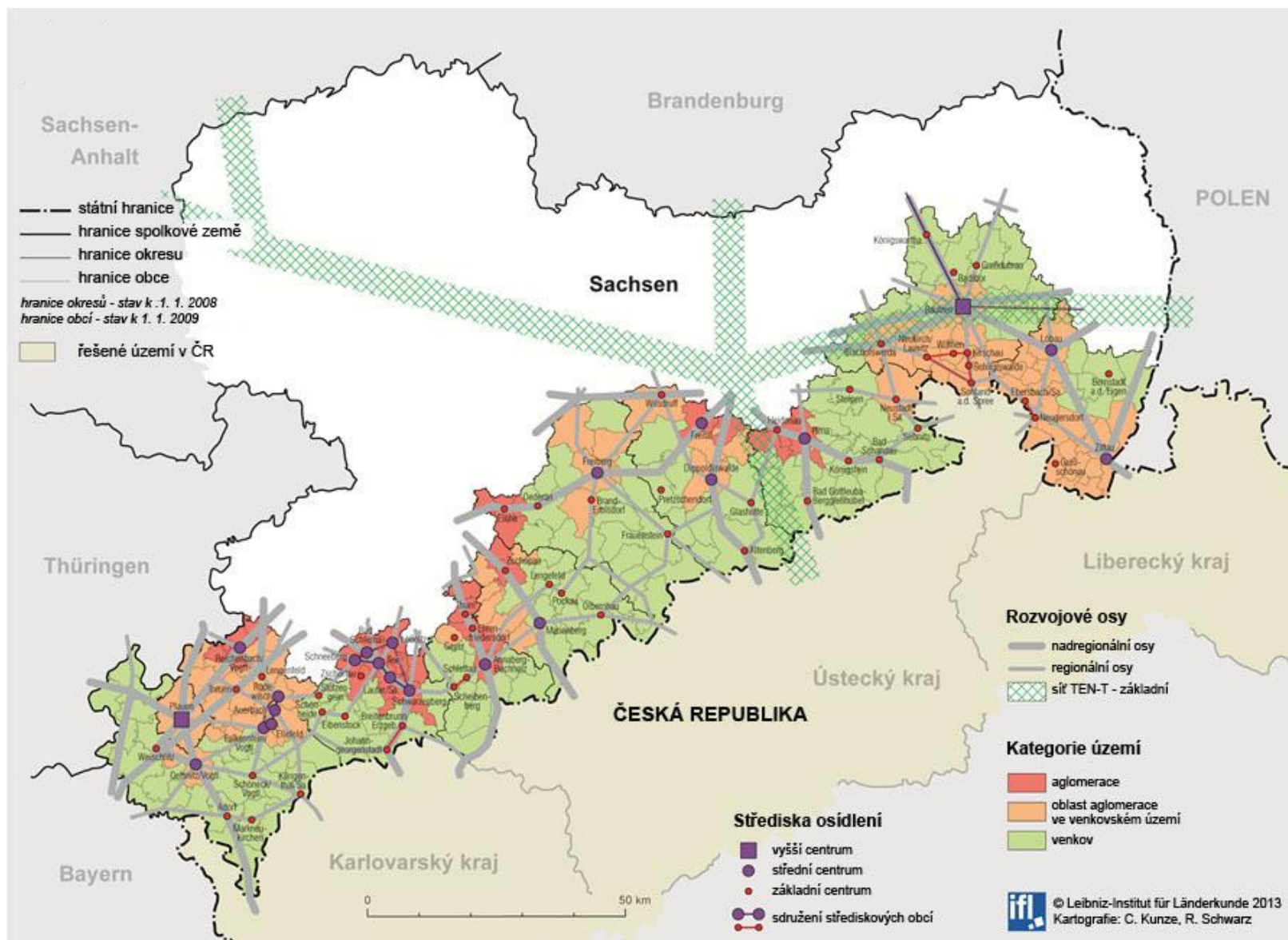
Sídelní struktura – česko-saské příhraničí

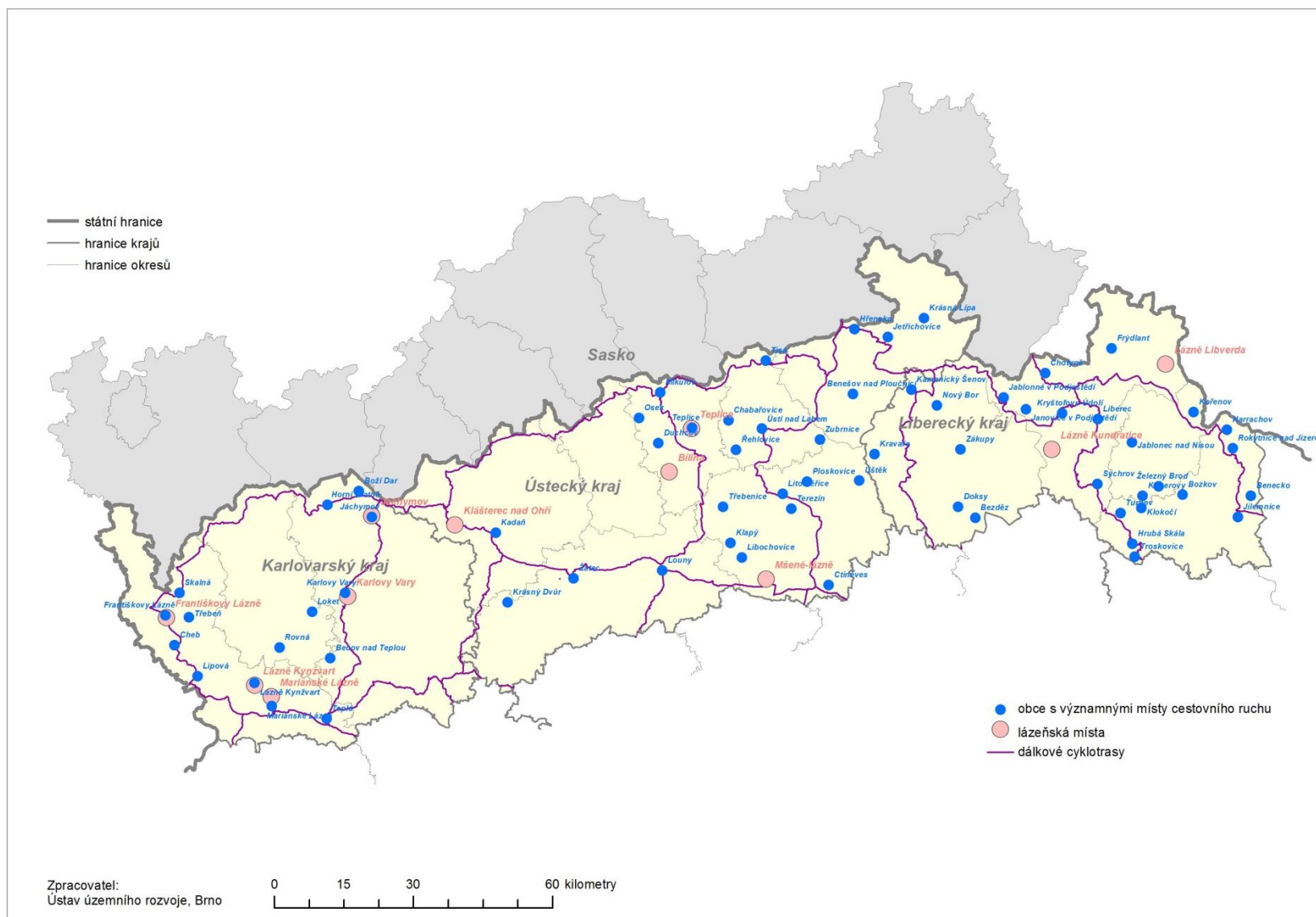
Sídlní struktura – řešené území v ČR

Sídlní struktura – řešené území v Sasku

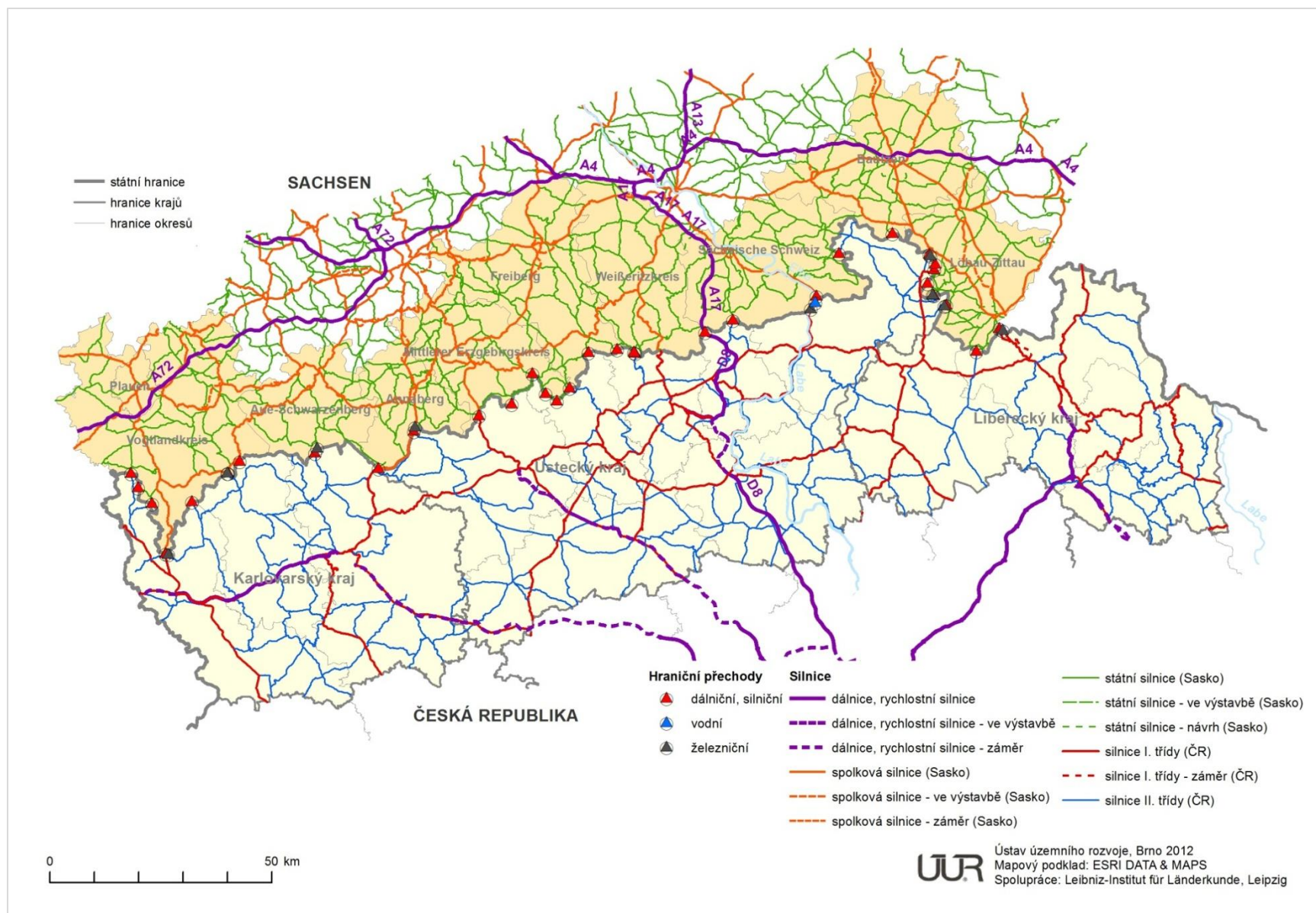
Oblasti cestovního ruchu a turistické oblasti – řešené území v ČR

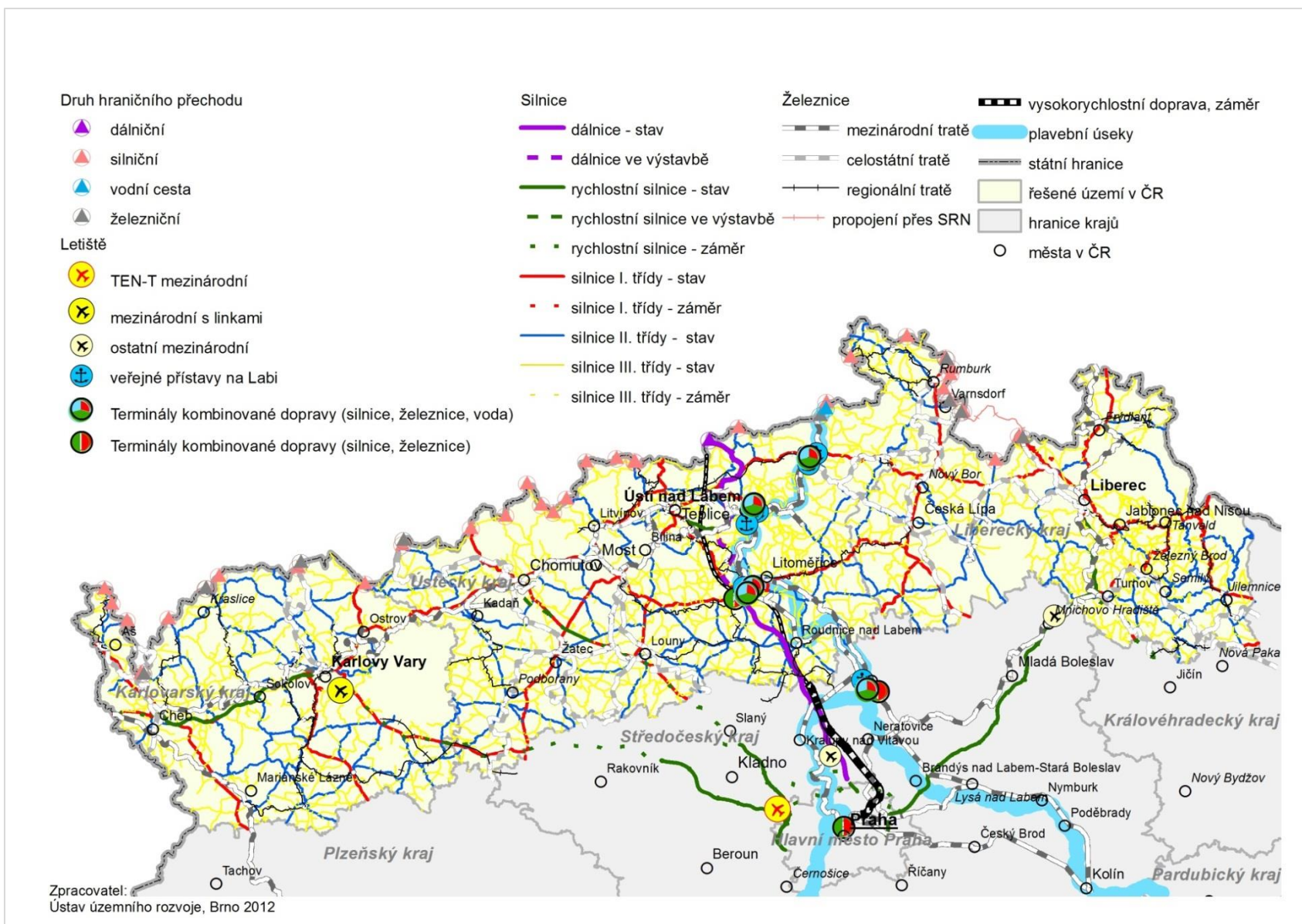
Oblasti cestovního ruchu a turistické oblasti – řešené území v Sasku

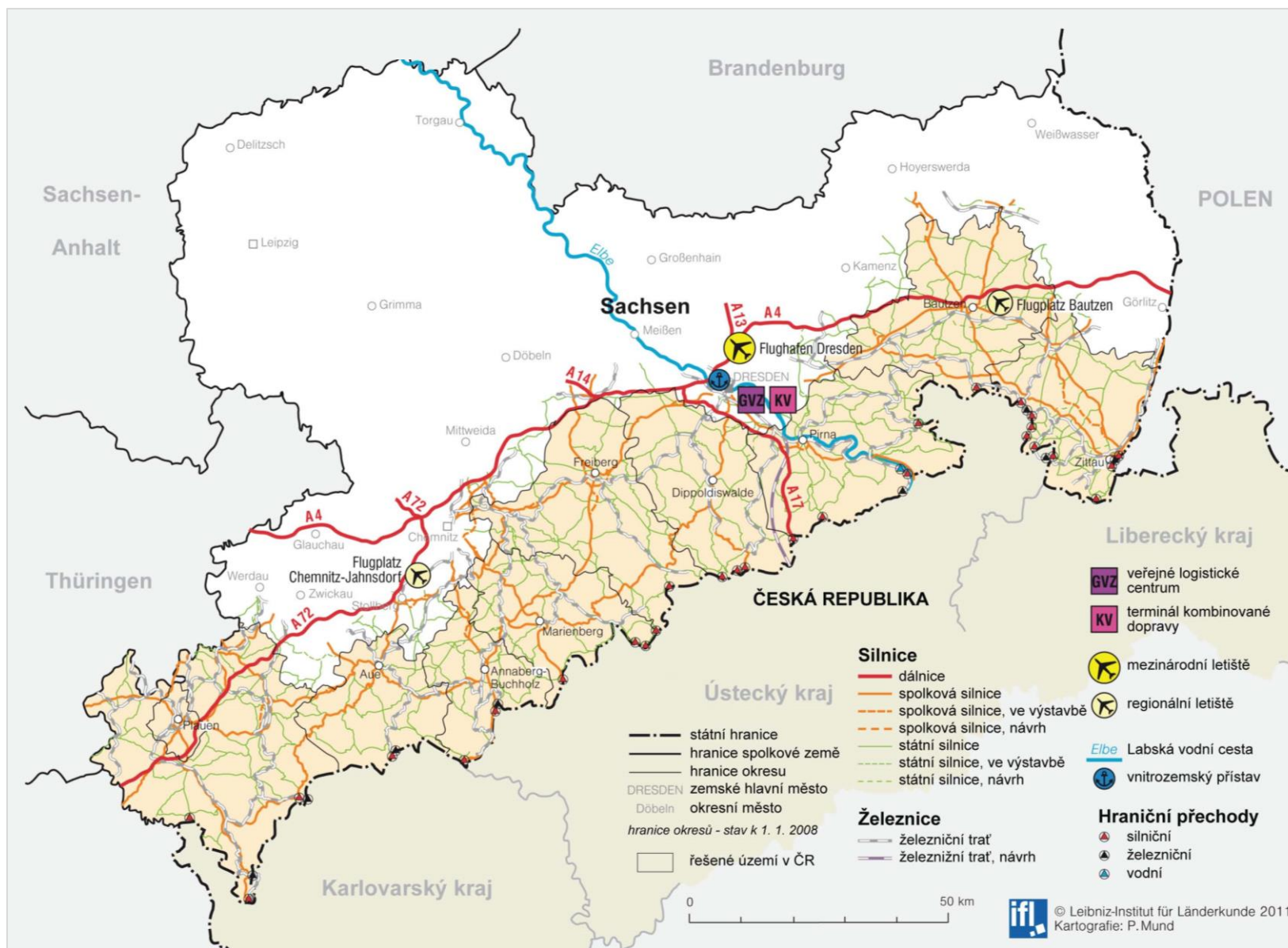
Silniční síť, hraniční přechody – česko-saské příhraničí

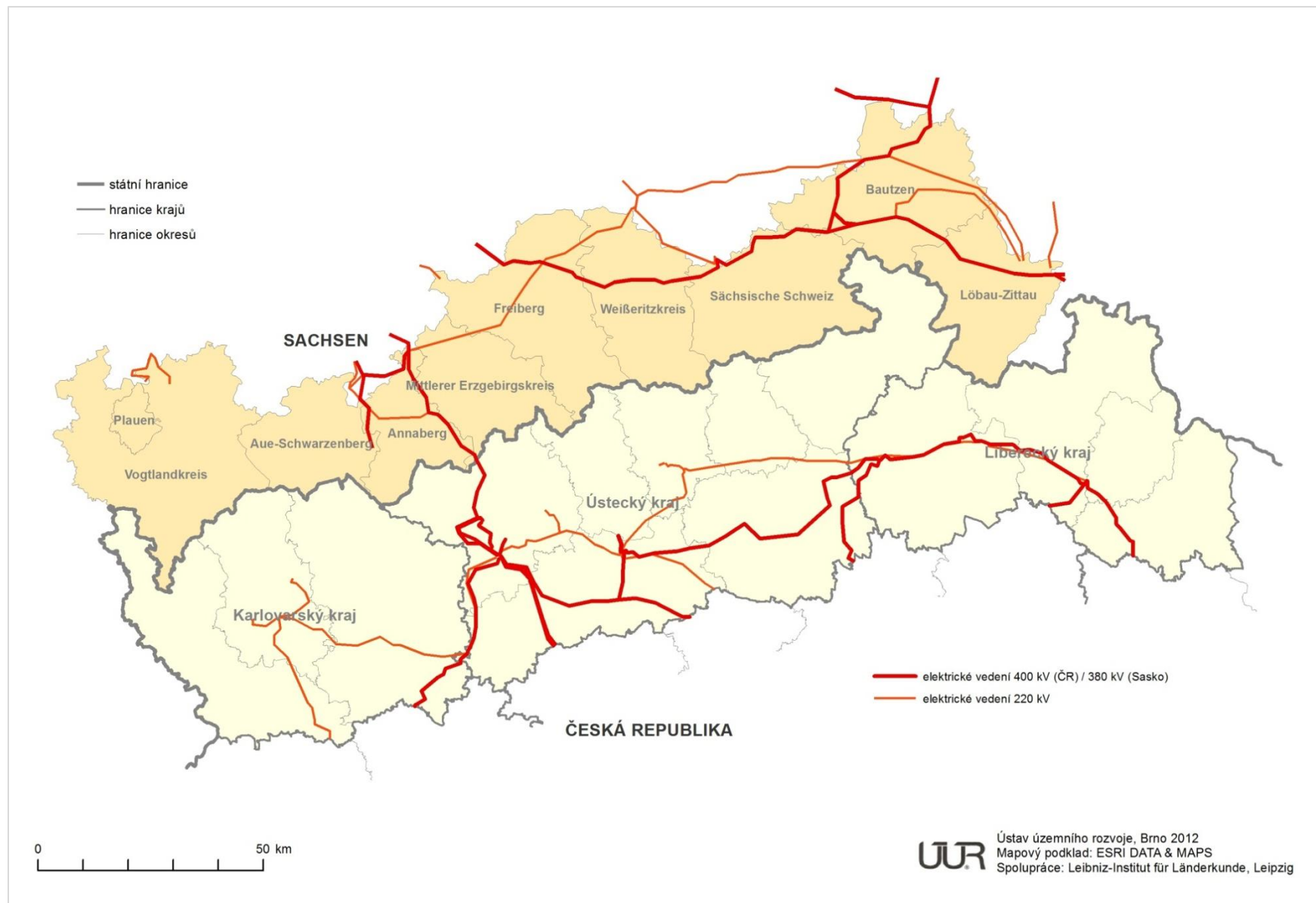
Dopravní infrastruktura – řešené území v ČR

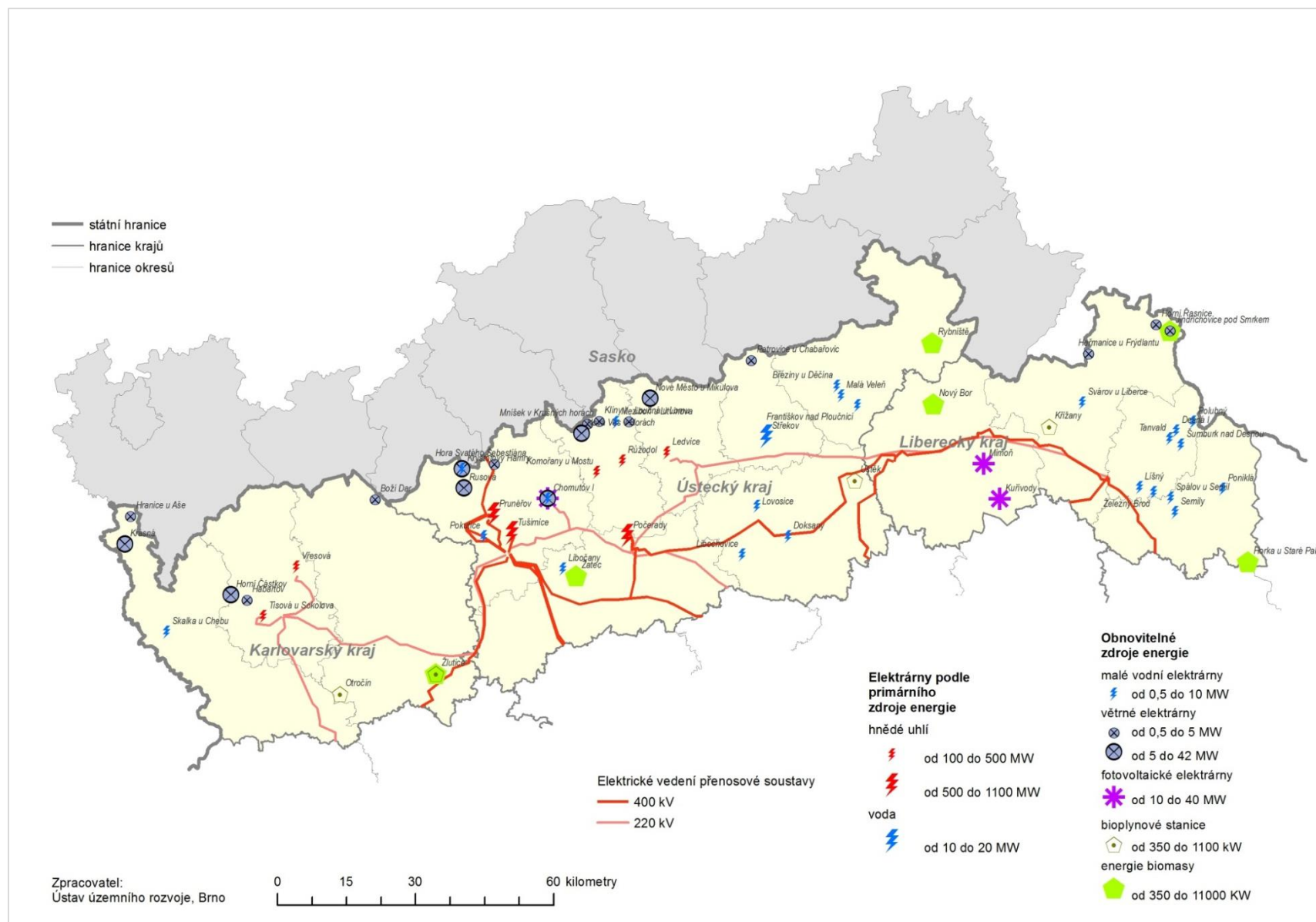
Dopravní infrastruktura – řešené území v Sasku

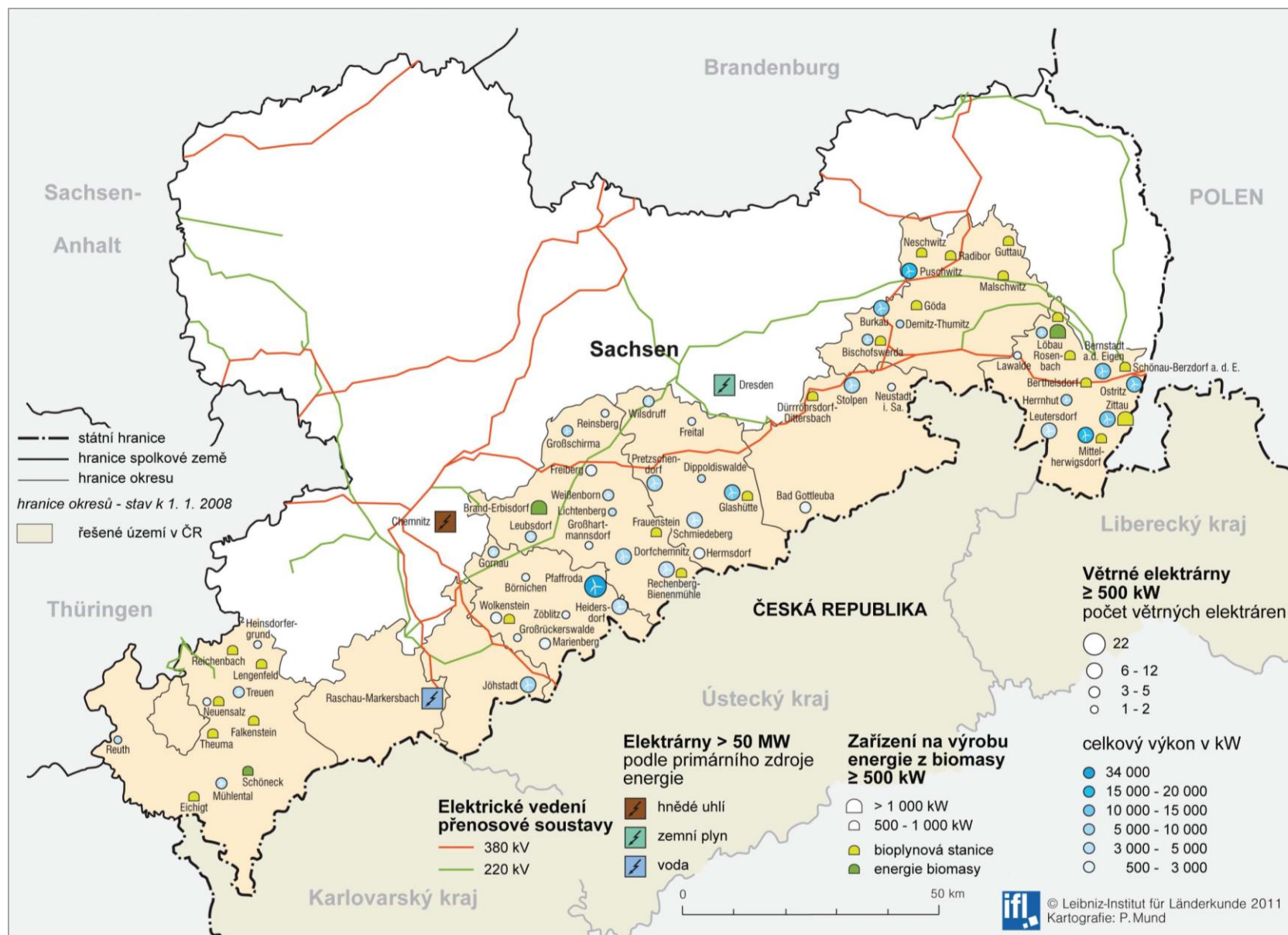
Elektrické vedení přenosové soustavy – česko-saské příhraničí

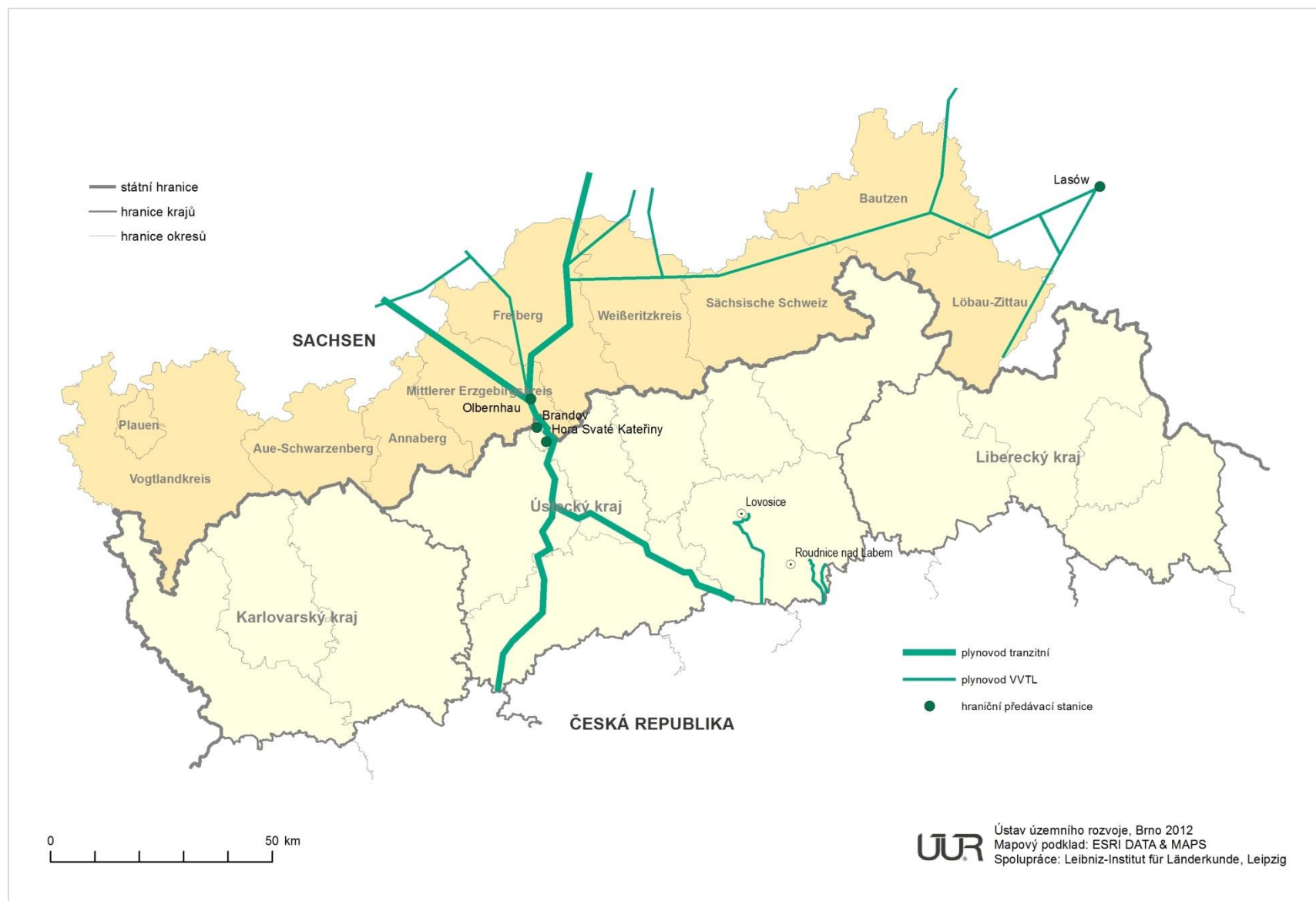
Elektrické zdroje – řešené území v ČR

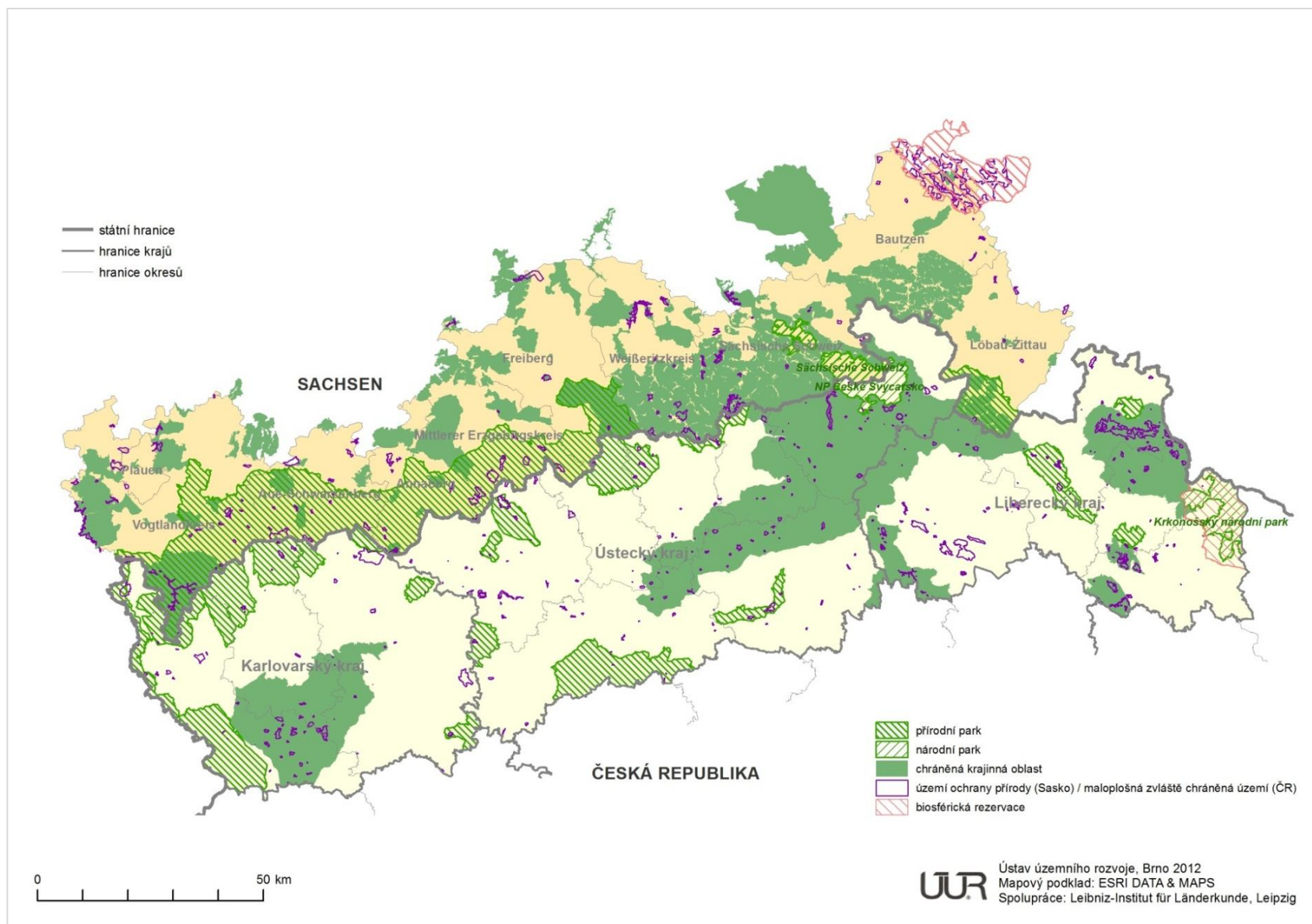
Zásobování elektrickou energií – řešené území v Sasku

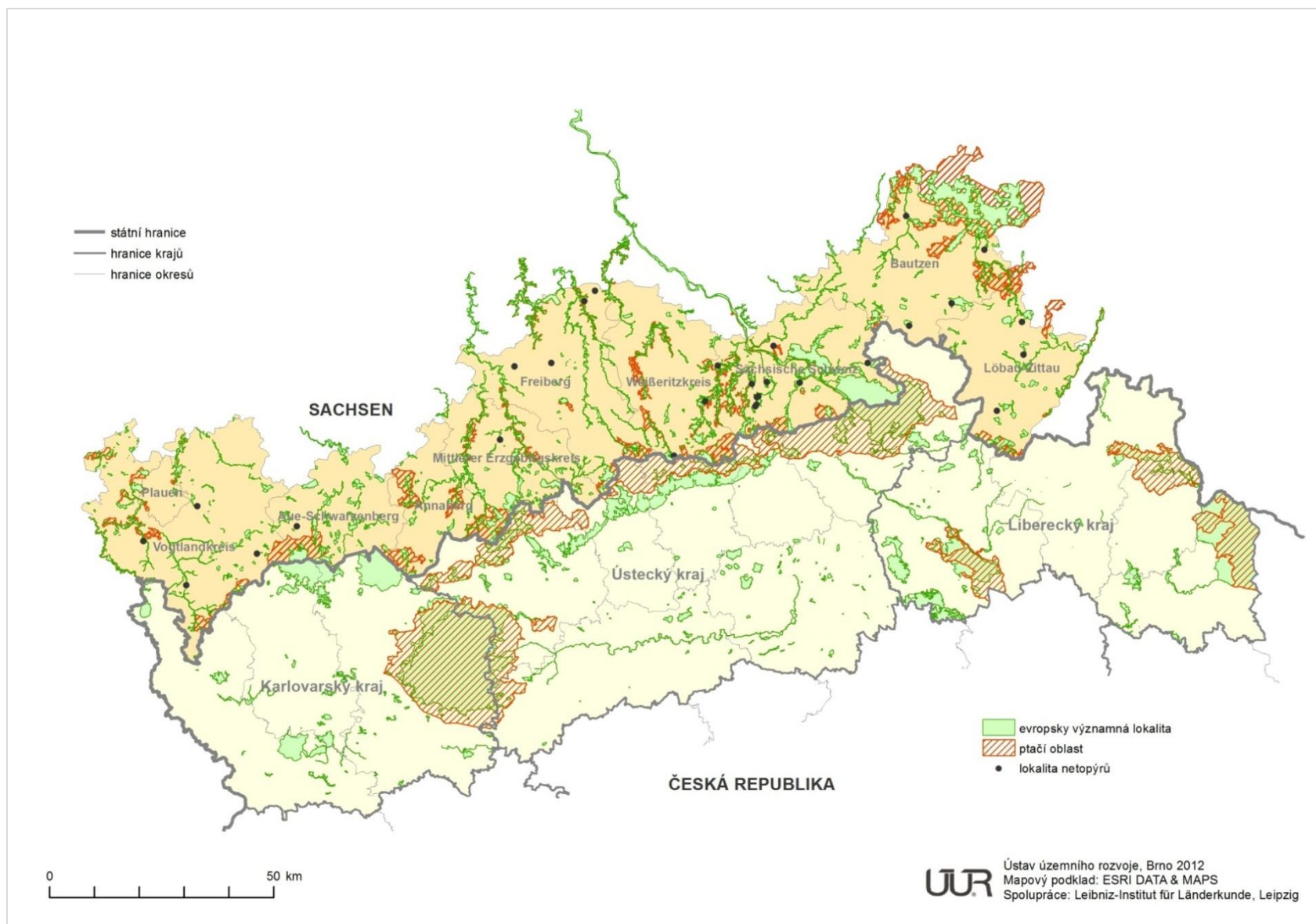
Zásobování plynem – česko-saské příhraničí

Ochrana přírody a krajiny – česko-saské příhraničí

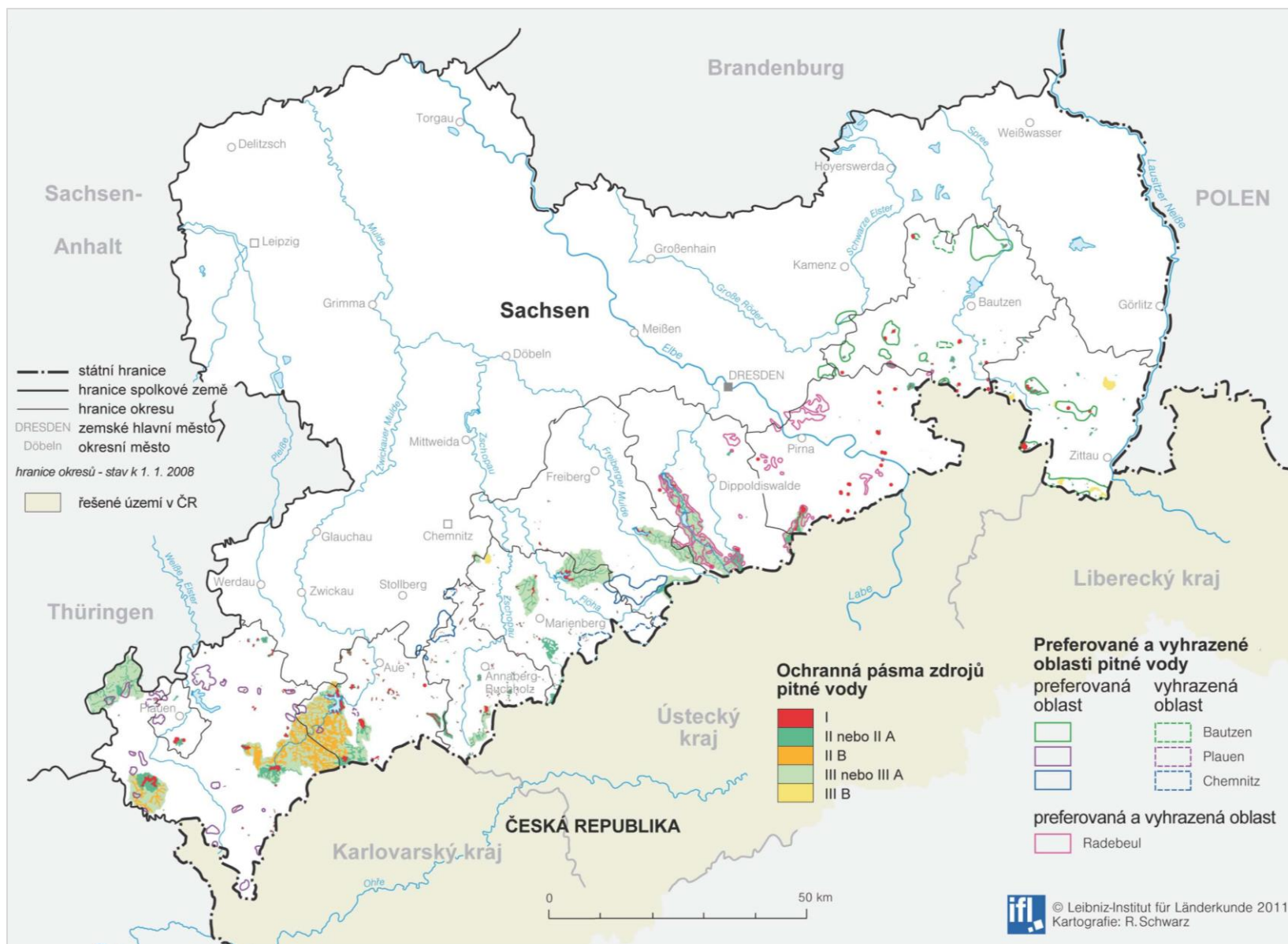

Evropsky významné lokality a ptačí oblasti – česko-saské příhraničí

Ochrana pitné vody – řešené území v Sasku

Název: **STUDIE ROZVOJE ČESKO-SASKÉHO PŘÍHRANIČÍ**

Vydává: Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha
Ústav územního rozvoje, Brno

Rok vydání: 2013

Vydání: první

Náklad: 120 výtisků

Počet stran: 105

ISBN: 978-80-87318-24-9

